

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת מקץ תשפ"ב

היכל הקודש קרית ברסלב ליבערטי
Heichal Hakodesh Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

היכל הקודש וויליאמסבורג
Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

**היכל הקודש ברסלב
בלומינג גראוו**
Heichal Hakodesh
Blooming Grove
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
1-845-238-0804

נדפס ע"י קרן הדפסה היכל הקודש
181 Huschke Rd. Hurleyville, NY 12747
718-387-2691

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

**חיוזק פאר די
אידישע שטוב**
212-444-9169

**קול
ברסלב**
212-444-9191

תענית. סדר תעניות מיצר – פרק שני דף טז עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קמחה רש"י

1 לתבטיש מאחרי – ויאבי עגמת נפש טפי. ומשום חשיבותם הם מתבטישים מאחרי.
 2 אבל שאר בני אדם ולא חשיבי – לא מתבטישי בתענית אחרים, וסני לודו בתענית עצמן.
 3 פאר תחת אפר – משום מניח במקום הפילין, דכותב בודו (וחקאל כד) "פארך תבש
 4 עלך, ואמרינן (ברכות יאא) אלו תפילין, ומתרגמנן נמן: מטופרין דחין עלך. והיאב
 5 מניחן תפילין – במקום שמוחו של תיסק רופק.

6 **בבניקא** – בבית הכנסת. לגיני – שיצאנו
 7 מבינסתנו. גלוהני – ביום ומפברת עלינו. דגלו
 8 מני בניהא – ביהא אורחא אורחא – גלות –
 9 איבא. פירסאט – ליבא. נגבחו בעוונתי –
 10 ודוי. ולמה מתפסין – הורגות שקין. תנינן
 11 בירושלמי: שהיו תעורת שקין ורואנין לבית
 12 הקברות ותוקעין בקרנות, ובעי ליה מיבעיא:
 13 שקין למה. ובית הקברות למה תוקעת שופר
 14 למדה לבשר – ודמשיך בהמה נגדו. מננה
 15 של עיני. עפר תהם – שאינו אפר מקלה.
 16 ובית אפר של יצחק – ליבא. סתם לא רביסני.
 17 אלא איבא בנייהו עפר קבר טיב – במקום
 18 שאין קברי ישראל, לבקש רחמים אפילו על
 19 עצמן לויבא. כל שכן עלינו. מאי דר המורה ובי
 20 – אידי דאירוי בבלוגא דרבי לוי דר רבינא
 21 תנא נמי דא פלוגתא מאי דר מוריה. דאברוי:
 22 קרא למקום הקברות "דיר יראה", ובתני
 23 (בראשית כב) "אל ארץ המוריה. דיר אפר דר"
 24 שיבא הורחא – תורה לישאל "כי מצית תבא,
 25 תורה" (שעריה ג). "דיר משפטיך ליעקב"
 26 (דברים לג). ולשבת הגזית שבה עמוד הניבאים
 27 המוכיחים לישאל. מורא לגיני –
 28 גדולת ישראל וירושלים ומתפחדים עליהם.
 29 שמעתי. לישאן אורחא דר המורה – דר סיני,
 30 מורא לאמונת העולם – כגון תורה, ברכות
 31 (תהלים עז) "ארץ יראה ושקטה. אף על גב
 32 דלא תהם – אלא עש הארץ. בתמימה. את
 33 ודא תבא עיניך אם יש וכן הוא חכם – אמר
 34 וכן הוא חכם. אודי של צוה – בעל קומה,
 35 שישטעו ויקבלו דבריו להמריך את הלב. מאי
 36 אמר – אנשי נטוה, דכותב "בחוקה" ודמשיע
 37 ככה בנייהו דין. פי נרחת מפני פי – לאו אמר
 38 עדיק מפני רשע. אם אין אתה פירשם בי –
 39 כלומר: כשם שאהא אמר לרחם על אלו,
 40 דכותב (תהלים קמז) "ורחמי על כל מעשיך –
 41 כן תרחם עלינו. מרש – קודה. בידת – מגדיל
 42 שם בידו ענינה – גול. ואינו חוזר בו – לשלם
 43 את המלך, למה הוא זומה וכו'. נשא לבבני אף
 44 כפים – עם הכפיים עריך לישא חלב לשמים.
 45 כלומר: שחוזר ממלקולו. מנפול ואין לו – שי
 46 לו טפלות, ואין לו כנה להתפתנס. שלבו דואג
 47 עליו, והוא צריך לקרות מקורות לבו בליקון.
 48 ויש לו יגיעה – מנפוש חוזר בתפלה הגשמים.
 49 ופרקי נאה – שמתרש לקמן. וישפל כרד – עניו.
 50 ושורבטת לעם – נוח לבריות. ומטובינן להתפלה.
 51 ענינה – בסמוך קלא. שמושיך חלב. ויגלו
 52 לקרות בו – שהיו חפוסים על הפכה לדור
 53 בפי.

1 **במקום** הפילין – פירושו: לתת האפר במקום הפאר דאילו התפילין נקראו פאר, דכתיב
 2 "לשום לאבילי לית צוון לתת להם פאר" וכו'. **איבא** בנייהו דגלו מני בנישאת לבי
 3 בנישאת – פירושו: למאן דאמר משום גלות – איבא, ולמאן דאמר משום פירסאט – ליבא.
 4 דהא די בנישאת אדו חמו בעגא.
 5 **אפר** מקלה – פירושו: אותו אפר היה מדבר
 6 הדשף מעצמות אדם. דרבי למר עקרת
 7 ימחך דאבלמלא שלא היה בא אלא כדי להם
 8 שדיר אנו לפיך באפר – במונ כן מרתי עפר סתם
 9 והיוני פירושו איבא בנייהו עפר סתם.
 10 **ויצאין** לבית הקברות – מכאן נהגין בכל מקום
 11 שדיר תשעה באב דיר תענית עבר כמו שהיו
 12 עשיין מפני עוונתם.
 13 **דיר** שינאה מננה הורחא לישאל – שי
 14 מפרשיש: דהו ירושלם, שנקרא על שם
 15 אברהם שקראתו דר ה' יראה (בראשית כב).
 16 והיער היה נקרא כבר שלם. ברכות (שם טז)
 17 וימלי עדיק מלך שלם, ונקרא ירושלם על שם
 18 יראה ועל שם שלם. לכך אן אנו נתנין יוד
 19 בירושלם בין למד לרמס, על שם שלם. והדר
 20 נקרא מוריה על שם תורה. ברכות (שעריה ב) "כי
 21 מצית תבא תורה ותביס (דברים לג) "דיר"
 22 משפטיך לעקיב" – והוא לשבת הגזית. המורה –
 23 זה סיני, ונקרא מוריה על שם שמונני יצא מורא
 24 לגיני מנות תורה. דכתיב (תהלים ג) "ארץ
 25 יראה ושקטה. אי נמי, רמר לומר ירושלם נקרא
 26 מוריה – על שם שמוא ארץ לועים על גדולתה.
 27 ומתפחדים.
 28 **אדם** שיש לו צורה – פירושו: בעל קומה, כד
 29 שישטעו דבריו ויקבלו ממנו להמריך
 30 חלב. ופרקי נאה – פירושו: כשעמד על פרקי,
 31 אפילו כשדוה בחד, היה בלא שם רע.
 32 מוא

1 **לתבטיש מאחרי**. ויתבא מנח להו אמר רבי יצחק:
 2 במקום הפילין, שצאמר: "לשום לאבילי לית לתת
 3 להם פאר תחת אפר". רחוב, תיבה, ושקנים, אפר
 4 אפר, קבורה, ואוריה סימן. למה יוצאין לרחוב רבי
 5 חייא בר אבא אמר: לומר: "ועקנו בעגא ולא נענינו.
 6 נבחה עצמנו בפרהסיא". ריש לקיש אמר: "לגיני
 7 גלותנו מכפרת עלינו". מאי בנייהו? איבא בנייהו
 8 דגלו מני בנישאת לבי בנישאת. ולמה מוציאין את
 9 התיבה לרחובה של עיר? אמר רבי הושע בן לוי:
 10 לומר: "כלי צנוע היה לנו, ונתבחה פעונוניו". ולמה
 11 מתפסין בשקנים? אמר רבי חייא בר אבא: לומר:
 12 "הרי אנו חשוכין בבהמה". ולמה נתנין אפר מקלה
 13 על גבי תיבה? אמר רבי יהודה בן פוי: מלומר: "עמו
 14 אנכי בצרה". ריש לקיש אמר: "ככל צרתם לו צר".
 15 אמר רבי יודא: מריש, כי היה חייאן להו לרנן
 16 והיבא אפר מקלה על גבי תיבה, מוועוע לוי פליה
 17 גופא. ולמה נתנין אפר בראש קל אהרן ואהרן? פליני
 18 בה דרבי לוי בר תמא ורבי חנינא. דר אמר: "הרי
 19 אנו חשוכין לפניך באפר". וחד אמר: כדי שיקראו
 20 לנו אפרו של יצחק מאי בנייהו? איבא בנייהו: עפר
 21 סתם. למה יוצאין לבית הקברות? פליני בה רבי לוי
 22 בר תמא ורבי חנינא. דר אמר: "הרי אנו חשוכין
 23 לפניך במתים". וחד אמר: כדי שיקראו עלינו מתים
 24 ורחמים. מאי בנייהו? איבא בנייהו קבר גרבים. מאי
 25 "דר המורה"? פליני בה רבי לוי בר
 26 תמא ורבי חנינא. דר אמר: הר שצא ממנו הורחא לישראל. וחד אמר: דר שצא ממנו
 27 מורא לאמונת העולם. "הקנון שקהן אמר לפניהו דברי בבבלישין". תנו רבנן: "אם יש וכן,
 28 אמר וכן, ואם לאו, אמר תבס. ואם לאו, אמר אדם של צורה". אטו וכן וקאמרי אף על
 29 גב דלאו תבס הוא? אמר אביי: הכי קאמר: אם יש וכן והוא תבס, אמר וכן והוא תבס.
 30 ואם לאו, אמר תבס. ואם לאו, אמר אדם של צורה". אחינני, לא ששק תענית גורמים. אלא
 31 תשובה ומעשים טובים גורמים. שכן מצונו באנשי ניונה שלא נאמר בהם: יצא האלהים
 32 את שלשם ואת תעניתם, אלא: יצא האלהים את מעשיהם, כי שבו מדרךם הרעה."
 33 "ותכפשו שקים האדם ותבהמה". מאי הוה עבדי? אסרא תבהמות לחוד ואת הולדות לחוד.
 34 אמרו לפנינו: "רבונו של עולם! אם אין אתה מרחם עלינו, אין אנו מרחמים על אלו".
 35 "וקראו אל אלהים בחוקה". מאי אמרו? אמרו לפנינו: "רבונו של עולם! עולב ושאנינו עולב,
 36 צדיק ורשע, מי נדחה מפני מי?" "ישבו איש מדרבו הרעה, ומן החקים אשר בכפיהם".
 37 מאי "ומן החקים אשר בכפיהם"? אמר שמואל: אפילו גול מריש ובגואו בשר, מקעקע
 38 קל תבהרה בופא ומחזיר מריש לבעלי. אמר רב אדא בר אבהו: אדם שיש בידו עבודה,
 39 ומתעורר ואינו חוזר בה, למה הוא דומה? לאדם שתופס ארבע בידו, שאפילו טובל בכל
 40 מימות שבעולם, לא עלתה לו מבילה. ורקו מידו, בין ששבל פארענים סאה מיד עלתה
 41 לו מבילה, שצאמר: "מוזרה ועוב ירשם". ואומר: "נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים". עמדו בתפלה. מורדיו לפני תיבה וכן,
 42 כו"ו. תנו רבנן: "עמדו בתפלה. אף על פי שיש שם וכן ותבס, אין מורדיו לפני תיבה אלא אדם הרגיל. רבי יהודה אמר: מנפול
 43 ואין לו, ויש לו יגיעה בשירה, וביתו ריבם, ופרקו נאה, וישפל כרד, ומרצה לעם, ויש לו נעימה, וקולו ערב, ובין לקרות בתורה,
 44 ובנייהו ובתעניתם, וישנון כפודרש, בהלכות, ובאגדות, ובין בכל הפרכות גיולן". והבו היה רנן ענייהו ברבי יצחק בר אמי.
 45 הויה

1 **מאי** שביעית שרידא לארבה - ירושו: שמתחילין לארקיך ולמור בקשות ותחנות בתוך
2 ברבה של גואל ישראל. אבל מכל מקום אינה בכלל תוספת בימי תענית. ולא היו
3 מוסיפין ק"ש ששה. ועל כל הברכות יש טעם על מה הם חותמות בכך. הראשונה של גואל
4 אינה מן הדגון. ובה אמורים 'מי שענה באברהם' - לפי שהיה ראשון לגמלוץ. שניגמל
5 נממרו. ובשניה שרידא ראשונה מן השעה
6 תוספת אמר 'מי שענה לאבנתו על ים סוף'
7 וחותם 'ברוך הוה הברית' ולפיכך אומרה
8 בבורותו. לפי שהיו במצרים ונתיישבו. על
9 הגואלה. ועליו נאמר (שמות 1) 'ואזכור את
10 בריתי'. וכן בשלישית, שהיא שניה מן הדגון
11 'שומע תרועה' בידועה שנענה בריתו. והייתי
12 בעוד ישראל בגלות. כשפותרה היה אומר 'מי
13 שענה לידועה בגלות' - לפי ששבע שפותרה.
14 על הדיבעה על גואל. שישלש מן הדגון 'מי שענה
15 לשמואל' וכו'. ובשמואל כתיב צעקה ותפלה
16 וכן אילוח כתיב תפלה 'עניי ה' עניי ואמרתי
17 בגמרא: דרעקב בני שמואל. ותפלה גבי אילוח.
18 ויש אמורים: תפלה גבי שמואל וצעקה גבי
19 אילוח. ודא דכתיב עניי גבי אילוח - הוא עעקב.
20 שמואל במעשה מעין 'אל ה' ברחלה לוי. לאילוח
21 בדר הברמל - כנגד 'אטא עני אל הדידים' וכן
22 כולם.

1 **תינו ממופל** ואין לו, תיניו ביתו ריקם אמר רב הקדא:
2 **והו שביטו ריקם מן העבירה.** 'ופרקו נאה' אמר
3 **אבין:** זה שלא יצא עליו שם רע בילדותו. 'ויתת לי
4 **נתלתי פאריה ביער.** נתנה עלי בקולה; על פן
5 **ש'נאתיה' מאי 'נתנה עלי בקולה'?** אמר רב וינרא
6 **פר מוכתה אמר רב, ואמרי לה אמר רבי המא אמר**
7 **רבי אלעזר:** זה שלוח צבור שאינו נתון היודר לפני
8 החמיכה. 'ואומר לפניכם עשרים וארבע ברכות,
9 שמונה עשרה ששכל יום, ומוסיף עליהן עוד שש'.
10 **הני שש? שבע הויין, דרתנן:** 'על השביעית הוא
11 **אומר:** 'ברוך שבעה על הארץ'. אמר רב נתנן פר
12 **יתקין:** מאי 'שביעית? שביעית לארבה, פרתניא:
13 **ו'נזאל ישראלי מבידע, ובחוקתמה הוא אומר:** 'מי
14 **שענה את אברהם בחר המוריה,** הוא יענה אתכם
15 **וישמע בקול צעקתכם היום הזה.** ברוך גואל ישראל.
16 **והן עוניי אחריו אמין.** והן הנקנסת אומר להם:
17 **'תקעו, בני אהרן, תקעו.** וחזור ואומר: 'מי שענה את
18 **אבותינו על ים סוף,** הוא יענה אתכם וישמע בקול
19 **צעקתכם היום הזה.** ברוך זוכר הנשפחות' והן עוניי
20 **אחריו אמין.** והן הנקנסת אומר להם: 'הריעו, בני
21 **אהרן, הריעו.** וכן בכל ברכה וברכה. פאת אומר,

22 **'תקעו,** ובאחת אומר, 'הריעו'. במה דברים אמורים? בגבולין. אבל במקדש אינו כן, לפי שאין
23 עוניי אמין במקדש. ומנין שאין עוניי אמין במקדש? שנאמר: 'קומו ברכו את ה' אלהיכם מן
24 העולם עד העולם, ויברכו שם בכדף, ומרומים על כל ברכה ותהלה'. יכול על כל ברכה
25 כולין לא תהא אלא תהלה אחת. תלמוד לומר: 'ומרומים על כל ברכה ותהלה' על כל ברכה
26 תן לו תהלה. ולא במקדש מרזו אומר? 'ברוך ה', אלהי ישראל, מן העולם ועד העולם. ברוך גואל ישראל. והן עוניי אחריו: 'ברוך
27 שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. והן הנקנסת אומר להם: 'תקעו, הפתנים, בני אהרן, תקעו'. וחזור ואומר: 'מי שענה את אברהם
28 בחר המוריה, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה'. 'ברוך ה', אלהי ישראל, זוכר הנשפחות' והם עוניי אחריו:
29 'בשכמול'. והן הנקנסת אומר להם: 'הריעו, הפתנים, בני אהרן, הריעו, וכו'. וכן בכל ברכה וברכה, פאת אומר, 'תקעו,
30 ובאחת אומר, 'הריעו', עד שגומר את כולין. וכן הנהיג רבי חלפתא בצפורי ורבי חננין בן תרדיון בסכניו. וכשאב דבר לפני חכמים,
31 אמרו: לא היו נוהגין בן אלא בשערי מורה ובהר הבית ואת דאמרי פרתניא: 'אומר לפניכם עשרים וארבע ברכות, שמונה עשרה
32 ששכל יום, ומוסיף עליהן עוד שש. ואותן שש הנין אומרין? בן 'גואל' ל'רופא הול'. ומאריך בגואלה, והן עוניי אחריו אמין על כל
33 ברכה וברכה. וכן היו נוהגין בגבולין. אבל במקדש היו אומרין: 'ברוך ה', אלהי ישראל, מן העולם ועד העולם. ברוך גואל ישראל.
34 ולא היו עוניי אחריו אמין. וכל כך למשה? לפי שאין עוניי אמין במקדש ומנין שאין עוניי אמין במקדש? שנאמר: 'קומו ברכו את
35 ה' אלהיכם מן העולם עד העולם, ויברכו שם בכדף, ומרומים על כל ברכה ותהלה' - על כל ברכה וברכה תן לו תהלה". תנו
36 רבנן: 'על הראשונות הוא אומר: ברוך ה', אלהי ישראל, מן העולם. ועד העולם ברוך גואל ישראל. והן עוניי אחריו: 'ברוך שם
37 כבוד מלכותו לעולם ועד'. והן הנקנסת אומר: 'תקעו, הפתנים, תקעו'. והן עוניי אחריו אמין: 'מי שענה את אברהם בחר המוריה, הוא יענה
38 אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה'. והן חוקעין, ובריעין, ותקעין. ועל השניה הוא אומר: 'ברוך ה', אלהי ישראל, זוכר הנשפחות'
39 ועד העולם. ברוך זוכר הנשפחות' והן עוניי אחריו: 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. והן הנקנסת אומר: 'הריעו, בני אהרן,
40 הריעו'. ואומר: 'מי שענה את אבותינו על ים סוף, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה'. והם מריעין, ותקעין, ומריעין.
41 וכן בכל ברכה וברכה, פאת אומר, 'תקעו', ובאחת אומר, 'הריעו', עד שגמור את הברכות כולין. וכן הנהיג רבי חלפתא בצפורי
42 ורבי חננין בן תרדיון בסכניו. וכשאב דבר אצל חכמים, אמרו: לא היו נוהגין בן אלא בשערי מורה ובהר הבית". "בני יהודה אומר:
43 לא היה צריך לומר וכוונות, כו". אמר רבי אריא דמן יפו: מאי טעמא דרבי יהודה? לפי שאין אומרין וכוונות ושופרות

1 היינו ממופל ואין לו היינו ביתו ריקם - היינו כמו (אידה) ביתו ריקם מן העבירה -
2 שאין חסו גול בביתו. ופרקי נאה - אפילו כשמעו על בחרותו נזה, בלי שם רע.
3 זה המקפיד חון שאינו נתן לפני התיבה - ששקדו ברוך הוא שגואל אותו יותר
4 מכולו, והוא נתון בקולו לפניו. שביעית לארבה - שביעית לארבה כרסו שהתחיל
5 לארקיך בה. ואותה אינה מן תוספת. אלא
6 ממונה עשרה ברכות היא, כרתניא: בגואל
7 ישראל הוא מאריך. הוא אומר לפיגין - אותו
8 חוקו הרגיל מאריך בגואלה. כרתניא מתניין.
9 כבה דביים אמורים - דהן עוניי אחריו אמין.
10 בגבולין. אבל במקדש - אומר אותו חוק לאור
11 הפרשיטה. מי שענה את אברהם הוא יענה
12 אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה ברוך
13 אתה ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם
14 ברוך גואל ישראל. והן עניי אחריו ברוך שם
15 כבוד מלכותו לעולם ועד. וכן בכל ברכה
16 שבמקדש. לפי שאין עוניי אמין במקדש -
17 כדליף לקמן מקרא. מניין שאין עוניי אמין
18 במקדש - ובכתיב תפלה עורא בבית שני 'קומו
19 וברכו את ה' אלהיכם' - והייתי ברוך ה' אלהי
20 ישראל כו'. ויברכו שם בכדף - היינו שנתין
21 אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. וכן
22 הוא תפוסק 'ויברכו שם בכדף ומרומים על כל
23 ברכה ותהלה'. ויברו גיטין: יכול על כל הברכות
24 מכל תהלה אחת - תלמוד לומר 'על כל
25 ברכה, על כל ברכה תן לו תהלה. חון הנפשת
26 לא אותו וכן נהיה. תהור חון הנפשת ואומר
27 לוק: מי שענה בך, אף על פי ששומר אותו וכן.
28 כשסרעין - תהלה הוא אומר לוק: הריעו בני
29 אהרן ובשומעין תהלה הוא אומר לוק: תקע
30 בני אהרן כו'. וכן הנהיג - כל מנהג זה רבי
31 חלפתא בצפורי. לא היו נוהגין בן - שיהיו עניי
32 אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אלא
33 שנין אמין בגבולין. ואית דאמרי כרתניא כו' -
34 כלומר, ויאכא דמתני הבית. וכן הנהיג - מנהג
35 זה אמקוש קאי.

1 **תינו ממופל** ואין לו, תיניו ביתו ריקם אמר רב הקדא:
2 **והו שביטו ריקם מן העבירה.** 'ופרקו נאה' אמר
3 **אבין:** זה שלא יצא עליו שם רע בילדותו. 'ויתת לי
4 **נתלתי פאריה ביער.** נתנה עלי בקולה; על פן
5 **ש'נאתיה' מאי 'נתנה עלי בקולה'?** אמר רב וינרא
6 **פר מוכתה אמר רב, ואמרי לה אמר רבי המא אמר**
7 **רבי אלעזר:** זה שלוח צבור שאינו נתון היודר לפני
8 החמיכה. 'ואומר לפניכם עשרים וארבע ברכות,
9 שמונה עשרה ששכל יום, ומוסיף עליהן עוד שש'.
10 **הני שש? שבע הויין, דרתנן:** 'על השביעית הוא
11 **אומר:** 'ברוך שבעה על הארץ'. אמר רב נתנן פר
12 **יתקין:** מאי 'שביעית? שביעית לארבה, פרתניא:
13 **ו'נזאל ישראלי מבידע, ובחוקתמה הוא אומר:** 'מי
14 **שענה את אברהם בחר המוריה,** הוא יענה אתכם
15 **וישמע בקול צעקתכם היום הזה.** ברוך גואל ישראל.
16 **והן עוניי אחריו אמין.** והן הנקנסת אומר להם:
17 **'תקעו, בני אהרן, תקעו.** וחזור ואומר: 'מי שענה את
18 **אבותינו על ים סוף,** הוא יענה אתכם וישמע בקול
19 **צעקתכם היום הזה.** ברוך זוכר הנשפחות' והן עוניי
20 **אחריו אמין.** והן הנקנסת אומר להם: 'הריעו, בני
21 **אהרן, הריעו.** וכן בכל ברכה וברכה. פאת אומר,

22 **'תקעו,** ובאחת אומר, 'הריעו'. במה דברים אמורים? בגבולין. אבל במקדש אינו כן, לפי שאין
23 עוניי אמין במקדש. ומנין שאין עוניי אמין במקדש? שנאמר: 'קומו ברכו את ה' אלהיכם מן
24 העולם עד העולם, ויברכו שם בכדף, ומרומים על כל ברכה ותהלה'. יכול על כל ברכה
25 כולין לא תהא אלא תהלה אחת. תלמוד לומר: 'ומרומים על כל ברכה ותהלה' על כל ברכה
26 תן לו תהלה. ולא במקדש מרזו אומר? 'ברוך ה', אלהי ישראל, מן העולם ועד העולם. ברוך גואל ישראל. והן עוניי אחריו: 'ברוך
27 שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. והן הנקנסת אומר להם: 'תקעו, הפתנים, בני אהרן, תקעו'. וחזור ואומר: 'מי שענה את אברהם
28 בחר המוריה, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה'. 'ברוך ה', אלהי ישראל, זוכר הנשפחות' והם עוניי אחריו:
29 'בשכמול'. והן הנקנסת אומר להם: 'הריעו, הפתנים, בני אהרן, הריעו, וכו'. וכן בכל ברכה וברכה, פאת אומר, 'תקעו,
30 ובאחת אומר, 'הריעו', עד שגומר את כולין. וכן הנהיג רבי חלפתא בצפורי ורבי חננין בן תרדיון בסכניו. וכשאב דבר לפני חכמים,
31 אמרו: לא היו נוהגין בן אלא בשערי מורה ובהר הבית ואת דאמרי פרתניא: 'אומר לפניכם עשרים וארבע ברכות, שמונה עשרה
32 ששכל יום, ומוסיף עליהן עוד שש. ואותן שש הנין אומרין? בן 'גואל' ל'רופא הול'. ומאריך בגואלה, והן עוניי אחריו אמין על כל
33 ברכה וברכה. וכן היו נוהגין בגבולין. אבל במקדש היו אומרין: 'ברוך ה', אלהי ישראל, מן העולם ועד העולם. ברוך גואל ישראל.
34 ולא היו עוניי אחריו אמין. וכל כך למשה? לפי שאין עוניי אמין במקדש ומנין שאין עוניי אמין במקדש? שנאמר: 'קומו ברכו את
35 ה' אלהיכם מן העולם עד העולם, ויברכו שם בכדף, ומרומים על כל ברכה ותהלה' - על כל ברכה וברכה תן לו תהלה". תנו
36 רבנן: 'על הראשונות הוא אומר: ברוך ה', אלהי ישראל, מן העולם. ועד העולם ברוך גואל ישראל. והן עוניי אחריו: 'ברוך שם
37 כבוד מלכותו לעולם ועד'. והן הנקנסת אומר: 'תקעו, הפתנים, תקעו'. והן עוניי אחריו אמין: 'מי שענה את אברהם בחר המוריה, הוא יענה
38 אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה'. והן חוקעין, ובריעין, ותקעין. ועל השניה הוא אומר: 'ברוך ה', אלהי ישראל, זוכר הנשפחות'
39 ועד העולם. ברוך זוכר הנשפחות' והן עוניי אחריו: 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. והן הנקנסת אומר: 'הריעו, בני אהרן,
40 הריעו'. ואומר: 'מי שענה את אבותינו על ים סוף, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה'. והם מריעין, ותקעין, ומריעין.
41 וכן בכל ברכה וברכה, פאת אומר, 'תקעו', ובאחת אומר, 'הריעו', עד שגמור את הברכות כולין. וכן הנהיג רבי חלפתא בצפורי
42 ורבי חננין בן תרדיון בסכניו. וכשאב דבר אצל חכמים, אמרו: לא היו נוהגין בן אלא בשערי מורה ובהר הבית". "בני יהודה אומר:
43 לא היה צריך לומר וכוונות, כו". אמר רבי אריא דמן יפו: מאי טעמא דרבי יהודה? לפי שאין אומרין וכוונות ושופרות

תענית. סדר תעניות ביצר – פרק שני דף יז עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קמט רש"י

1 **אלא בראש השנה** – בדאמרינן בראש השנה (ט.א.) אמרו לפני מלכות הכורנות וכו'.
 2 **ובזבז** – כיום הכופרים של יזבל, כדנתן החם (כ.ב.) שה חיובל לראש השנה להקיעה
 3 **ולברכות כו' (א) בשקת מלחמה** – דכתיב (מגד. כ') 'וכי הוא מלחמה בארצכם על הער'
 4 **העורר אתכם וגו'.** ולא ידעין מנא איתיריש דאמרו ברבות ופסוקי מלכות וכורנות
 5 **ושפורות תבטלנה.** צעקה לתירו –

1 **אלא בראש השנה, וביזבזות, ובשעת מלחמה.** על
 2 **הראשונה הוא אומר:** 'מי שעתה את אברהם, כו'.'
 3 **הנא: "יש מחליפין צעקה" לאלהיו ו'הפדה' לשמואל.**
 4 **בשקלא גבי שמואל כתיב ביה "הפדה" ו'כתיב ביה**
 5 **"צעקה", אלא גבי אלהיו "הפדה" כתיב, "צעקה"**
 6 **לא כתיב! עניני ה', עניני לשון "צעקה" היא.** על
 7 **הששית הוא אומר:** 'מי שעתה את יונה, כו'. על
 8 **השביעית הוא אומר:** 'מי שעתה את דוד, כו'. **מכרי**
 9 **יונה בתר דוד ושלמה הוה, מאי מעמא מקדים ליה**
 10 **ברישא? משום דבעי למיחמם: "מרחם על הארץ".**
 11 **הנא: "משום סוככום אמרו: ברוך משיבלי תרמים".**
 12 **"שש תעניות הראשונות, אנש משמר מענינו ולא**
 13 **משמרין כו'".** תנו רבנן: "מפני מה אמרו אנשי
 14 **משמר מתורין לשותו יין בלילות, אבל לא במימם?** שפא
 15 **תכבד העבודה על אנשי בית אב, ויבואו ויסעונו להם.** מפני מה אמרו אנשי בית אב לא ביום ולא בלילה? מפני שהן
 16 **עסקוין תמיד בעבודה. מנא אמרו: כל בהן שפמרי משמרות ומשמרת בית אב שלו, וידע**
 17 **שפתי אבותיו קבועין שם, אמרו לשותות יין כל אותו היום. כמכיר משמרות ואין מכיר**
 18 **משמרת בית אב שלו, וידע שפתי אבותיו קבועין שם, אמרו לשותות יין כל אותה שבת.**
 19 **אינו מכיר משמרות ומשמרת בית אב שלו, וידע שפתי אבותיו קבועין שם, אמרו לשותות**
 20 **יין כל השנה. רבי אומר: אומר אני: אמרו לשותות יין לעולם. אבל מה אעשה? שתקנתו**
 21 **לקלחלו?" אמר אביי: כמאן שות האידנא פהני חמרא? פרבי. "אנש משמר ואנש מעמד**
 22 **אמרוים לספר ולכבס. ובחמישי מתורין מפני כבוד השבת".** מאי מעמא? אמר רבה בר רב
 23 **הנה אמר רבי יוחנן: כדי שלא יבנסו למשמרתם פשהו מגולגלין. תנו רבנן: "מלך מסתפר**
 24 **בכל יום, בהן גדול מערב שבת לערב שבת, בהן הדיוט אחת לשלשים יום". "מלך מסתפר**
 25 **בכל יום".** מאי מעמא? אמר רבי אבא בר בכדא: אמר קרא: "מלך כיפוי תחוניה עיניו".
 26 **"בהן גדול מערב שבת לערב שבת".** מאי מעמא? אמר רב שמואל בר יצחק: הואיל
 27 **ומשמרות מתחדשות. "בהן הדיוט אחת לשלשים יום". מילין? איתאי פרעי" פרעי. מניור.**
 28 **כתיב ברא: "ראשם לא יגלחו, ופרע לא ישלחו".** וכתבי חתם: "קדיש יהיה, גדל פרע שער
 29 **ראשו".** מה להלן שלשים, אף פאן שלשים. נניור גופיה מילין? אמר רב מתנה: סתם נזירות
 30 **שלשים יום. מילין? אמר קרא: "יהיה", בגמטריא תלתין הוי. מילין ליה בר פפא לאניו:**
 31 **ורמלא הכי קאמר רחמנא: לא לדיבו כלה! אמר ליה: אי תנה קתב: "לא ישלחו פרעי",**
 32 **ברקאמרת. השתא דכתיב: "פרע לא ישלחו", פרע ליהו, שלוחי הוא דלא לישלחו. אי**
 33 **כתי, אפילו איתנא נמי! דומיא דשתיו יין. מה שתיו יין, כוּמין ביאה הוא דאמרו, שלא**
 34 **כוּמין ביאה שרי, אף הכא נמי. והתנאי: רבי אומר: אומר אני: כוּמין אמרוים לשותות יין**
 35 **לעולם. אבל מה אעשה? שתקנתו לקלחלו".** ואמר אביי: כמאן שותו האידנא פהני חמרא?
 36 **כרבי**

1 **וידוע** שבתי אבותיו קבועין לשם אמרו לשותות יין וכו' – פירושו: אמרו לשותות יין ודף
 2 **לסעודתו.** אבל בסעודתו – מתור, יין שמתין השערה אינו מוכר.
 3 **ובחמישי** – מתורין מפני כבוד השבת מאי עטמא – פירושו: מאי עטמא אין הכוונה מתורין
 4 **להספדו אלא דווקא בחמישי בטבת – כדי שלא יבנסו למשמר כשון מגולגלין.**
 5 **פירושו: פרע אחר מתות ער יום אחד משבו חבא**
 6 **ויספרו קודם שיכנסו למשמרת דאם לא**
 7 **יספרו קודם – יהיו אסורין על השבעה הבא ער**
 8 **פירושו: חמישי. ומתוך זה שאסור לכל להשבע**
 9 **חבא ויספרו קודם שיכנסו למשמרתם, ולא יהיו**
 10 **מגולגלים.**

11 **בהן גדול מסתפר מערב שבת לערב שבת וכוך**
 12 **הדיוט אחד לשלשים יום – פירושו: שאינו**
 13 **יכול להשחות יותר. הואי דקאמר בסמוך: השתא**
 14 **דכתיב פרע לא ישלחו פרע להווי פרושו: פרע**
 15 **להווי – עד שלשים יום, אם ריצה.**
 16 **לא לירבו כלל – פירושו: ואפילו עד שלשים יום.**
 17 **וקשה דאם כן נזירה שוה דפרע למה לא**
 18 **יש לומר: דשטמו רוצה לומר לא לירבו עד**
 19 **שלשים יום, אלא יגלח בעשרים ותשעה.**
 20 **שלוחי לא משלחו – יותר משלשים יום.**
 21 **מכלל**

1 **מכיר משמרות יין בלילות, אבל לא במימם?** שפא
 2 **תכבד העבודה על אנשי בית אב, ויבואו ויסעונו להם.** מפני מה אמרו אנשי בית אב לא ביום ולא בלילה? מפני שהן
 3 **עסקוין תמיד בעבודה. מנא אמרו: כל בהן שפמרי משמרות ומשמרת בית אב שלו, וידע**
 4 **שפתי אבותיו קבועין שם, אמרו לשותות יין כל אותו היום. כמכיר משמרות ואין מכיר**
 5 **משמרת בית אב שלו, וידע שפתי אבותיו קבועין שם, אמרו לשותות יין כל אותה שבת.**
 6 **אינו מכיר משמרות ומשמרת בית אב שלו, וידע שפתי אבותיו קבועין שם, אמרו לשותות**
 7 **יין כל השנה. רבי אומר: אומר אני: אמרו לשותות יין לעולם. אבל מה אעשה? שתקנתו**
 8 **לקלחלו?" אמר אביי: כמאן שות האידנא פהני חמרא? פרבי. "אנש משמר ואנש מעמד**
 9 **אמרוים לספר ולכבס. ובחמישי מתורין מפני כבוד השבת".** מאי מעמא? אמר רבה בר רב
 10 **הנה אמר רבי יוחנן: כדי שלא יבנסו למשמרתם פשהו מגולגלין. תנו רבנן: "מלך מסתפר**
 11 **בכל יום, בהן גדול מערב שבת לערב שבת, בהן הדיוט אחת לשלשים יום". "מלך מסתפר**
 12 **בכל יום".** מאי מעמא? אמר רבי אבא בר בכדא: אמר קרא: "מלך כיפוי תחוניה עיניו".
 13 **"בהן גדול מערב שבת לערב שבת".** מאי מעמא? אמר רב שמואל בר יצחק: הואיל
 14 **ומשמרות מתחדשות. "בהן הדיוט אחת לשלשים יום". מילין? איתאי פרעי" פרעי. מניור.**
 15 **כתיב ברא: "ראשם לא יגלחו, ופרע לא ישלחו".** וכתבי חתם: "קדיש יהיה, גדל פרע שער
 16 **ראשו".** מה להלן שלשים, אף פאן שלשים. נניור גופיה מילין? אמר רב מתנה: סתם נזירות
 17 **שלשים יום. מילין? אמר קרא: "יהיה", בגמטריא תלתין הוי. מילין ליה בר פפא לאניו:**
 18 **ורמלא הכי קאמר רחמנא: לא לדיבו כלה! אמר ליה: אי תנה קתב: "לא ישלחו פרעי",**
 19 **ברקאמרת. השתא דכתיב: "פרע לא ישלחו", פרע ליהו, שלוחי הוא דלא לישלחו. אי**
 20 **כתי, אפילו איתנא נמי! דומיא דשתיו יין. מה שתיו יין, כוּמין ביאה הוא דאמרו, שלא**
 21 **כוּמין ביאה שרי, אף הכא נמי. והתנאי: רבי אומר: אומר אני: כוּמין אמרוים לשותות יין**
 22 **לעולם. אבל מה אעשה? שתקנתו לקלחלו".** ואמר אביי: כמאן שותו האידנא פהני חמרא?
 23 **כרבי**

1 **כרבי**

2 **כרבי**

3 **כרבי**

4 **כרבי**

5 **כרבי**

תענית. סדר תענית ביצר - פרק שני דף יז עמוד ב - מתוך מהדרת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" תוספת

1 **מבלל** דרבנן אסרי - פירושו: מבלל דרבנן אסרי לשלות יין ממשו דשמו יבנה בית
2 המקדש, ובענין כהן ראי לעבוד ולכאז משני: אפשר דמספר ועיל.
3 **בעיני** כהנים רמיש לעבודה וליכא - ואם תאמר: הלא בלא יין נמי אסורין בעבודה,
4 דשמיא מיימי נעוה וטריכין חוזה שלש וטובעוהו ואמאי אסרי ליה יין ועלומר:
5 דמכל מקום מותרין בעבודת צבור, ודשמוהו

6 הותרה בעבור.
7 **פרועי** ראש ולא מחלי עבודה - פירושו: דלא
8 כתיב בספור ולחברו וגו, (דבר ורודח).
9 **דבר** זה מתורת משה לא למנוע - ואם תאמר:
10 נילף מלך חומה, ומה בעל מום שמותר
11 באבילת קדשים, כדרדשינן במסכת קדושין פרק
12 'האיש מקדש' (ג.נא.) 'זכל מנחה מחבת וכל
13 מודעת לכתיבם ירה איש כאתרו' אפילו הכי -
14 בעל מום אסור לעבוד עבודה, על שאסור
15 באבילת קדשים, דרדשינן פרק 'הערל' ויבמות
16 (ג.א.) בנדה: שזה תושב ועביר פסחה, ועל
17 אסור בו - את דין שאסור לעבודה: דלא למנוע.
18 דחלל יביתו, שנינו אובל בקדשים - ואפילו הכי
19 כשר לעבודה, וכדאמר פרק 'האומר' (קדושין
20 ס"ג.) מדכתיב 'כרך זה חלו ופועל ידיו תרעה'
21 ומשמע אפילו וחוץ לן שבו הוא רעה בעבודתו.
22 אי נמי, מבעל מום לא מצי ליה, איכא למיפדן
23 מה לבעל מום שכן עשו בו קריבין במקריבים.
24 שכל הקריבין פולטים שהם בעלי מומים מן
25 המקריב, תאמר בעל - שלא עשה בו קריבין
26 במקריבין, ומה שילוח שייך במהמה.
27 **שתיי** יין ודמללי עבודה - פירושו: דכתיב יין
28 ושכר לא תשה וגו' ולחברו בין הקדוש
29 ובין היתול'.
30 **מריש** ידחא דניסן ועד תניא (דחא) ובהו
31 איתוקם תמידא - פירושו: דמריש
32 במגילת תענית (פ.א.) 'שדוה ביה יתביחסיס'
33 אומרים שידח מתורב תמיד, משום דכתיב
34 'תעשה' 'את הבכש אוד תעשה בכיב',
35 'תעשה' - משמע יחיד, והדרי לך 'את קרבני
36 לחמי לאש תשעור לחקריבי' - לשון רביש.
37 **יחוקאל ואסמכה אקרא**, כי גמירי חלקה, למיתה. לחאולי עבודה, לא גמירי. 'כל התפוח
38 במגילת תענית' 'ולא למיספר', לפניו אסור, לאחריו מותר'. תנו רבנן: 'אלוין יומיא דלא
39 להתענגהו בהון, ומקצתהון דלא למיספר בהון. מריש יחא דניסן ועד תמניא ביה, איתוקם
40 תמידא. דלא למיספר בהון. מתמניא ביה עד סוף תמניא, איתותב תמא דשבועיא, דלא
41 למיספר בהון'. אמר מר: 'מריש יחא דניסן עד תמניא ביה, איתוקם תמידא. דלא למיספר'.
42 למה לי 'מריש יחא'? למאן 'מתרי בניסן', וראש חודש גופיה יום טוב הוא ואסור! אמר
43 רב: 'לא יצרכה אלא לאסור יום שלפניו, ולפניו נמי - תיפוק ליה דהוה ליה יום שלפניו ראש
44 חודש! ראש חודש דאורייתא הוא, דאורייתא לא בעי חיוב. דתניא: 'תמיים האקלה הכתובין
45 במגילת תענית' - לפנייהם ולאחריהם אסורין. שפחות יומים טובים - הן אסורין, לפנייהם
46 ולאחריהן מותרין, ומה הפרש בין זה לזה? הללו דברי תורה, ודברי תורה אין צריכין חיוב.
47 הללו דברי סופרים, ודברי סופרים צריכין חיוב'. אמר מר: מתמניא ביה עד סוף תמניא,
48 ומענד גופיה יום טוב הוא ואסור! אמר רב פפא: כדאמר רב: 'לא נצרכא
אלא

1 כרבי יאן רבנן מריש אסרי - אפילו שאילו בזמן ביאה. ומשני: מאי מעמא כו' והכא כו'
2 - מאי מעמא תירוצא הוא. כלומר, דשמוהו גמיר רבנן בין - שמו יבנה כו'. אבל
3 נבי פרועי ראש - לא גזר. דאפשר דמסתפר מדי, והדרי עייל לביית המקדש לעבודה
4 דרך מיל ושנה כל שדוא כו'. ושינה מסכרתו - והיא שניתי איבא כתיב מיהא. שתיין יין
5 דהחלי עבודה - דכתיב יין ושכר לא תשה,
6 וסמך ליה 'ולחברו בין הקדוש ובן החיל', כן
7 עבודה קדושה למחוללה, דלא עביר עבודה
8 שתיין יין - חילל. פרועי ראש - ולא כתיב כו'
9 חלל, ולא נזאת חילול, ואילו שבמתי - כידו
10 שמים, במסכת סנהדרין ביאלו הן תנשפין
11 (פ.א.) שתיין יין - במיתה, דכתיב יין ושכר לא
12 תשת בכואבם אלא אהל מועד ולא תמתור -
13 דהיינו מיתה כידו שמים, מלא כתיב 'ומה',
14 ואמר בשלמא כו', וכי נרסין: ומינה מה שניתי
15 יין מחלי עבודה אף פרועי ראש מחלי עבודה -
16 קשיא לא רס. כי נמי חלבי ליתיה -
17 לחאולי עבודה לא גמירי. מחלי עבודה - חולין
18 היא לך בערותו אש. שבח. אף פרועי ראש -
19 בערותו מחוללה, ולכל מילי איתוקם.
20 ויתובתא דרב אשי דאמר פרועי ראש לא מחלי
21 עבודה. דרב תמא - בפרשין שנייה וקא
22 בעי דהם. כול עד שמנו אחוז תמנת מילה
23 מהו? ואמר רב חסדא: כי ערל לב וערל בשר.
24 הלכתא גמירי לה - מטיני. מריש יחא דניסן
25 עד תמניא ביה - דכל שמונה ימים נשאו ותנו
26 דברי. עד שצנחו את הערוקין, ועד אותם יום
27 טוב דברו לא מפרש בעבודת עבודה דבי
28 ישמעאל' ובמגילת תענית המציא עצלו. דלא
29 להתענגהו בהון - שבוין, איתוקם.
30 תמנתהון שכן בתו קצת חמורין כל כך
31 שבהפניו נמי אסורין. איתוקם תמידא ויתובת
32 תמא דשבועיא - בענינים רבים חלקו ביהוסין
33 עד חכמים, ומפרשין במגילת תענית
34 (פ.א.) והכי נרסין תמיס פריק ד' ישמעאל'
35 וס.א.ה. תנו רבנן אליו ומיאי דלא להתענגהו
36 בהון, ומקצתהון דלא למיספר בהון. מריש יחא
37 דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא. דלא
38 למיספר. ומתמניא ביה עד סוף תמניא איתותב
39 תמא דשבועיא. דלא למיספר. מריש יחא דניסן
40 ועד תמניא ביה איתוקם תמידא. דלא למיספר
41 - שדוה דערוקים אומרים יחיד מתורב ומביא
42 תמיד, מאי דרשו - 'את הבכש אוד תעשה'
43 במקרא אוד הבכש השני תעשה כן העריבסי,
44 בנקי אודרו ליה - 'את קרבני לחמי לאש
45 תשעור לחקריבי' לשון רביש הוא. שדוה כולן
46 באין תורמתם הלשכה. תמניא ביה כו' עד
47 דלא למיספר - שדוה ביהוסין אומרים מניין
48 אוד תעשה הוא, שתעומר מתחיל אוד שבת
49 שנאמר ויספרתם לכם ממחרת השבת'. ניספל
50 לכן רבן יוחנן כן זכאי ואמר להם: בסופם מניין
51 לכם? ולא היה אודם שתחזירו דבר, דחיי מוק
52 אוד שדוה מופטט בגודו, ואמר: משה רבינו
53 חרש הוא. הידוע ששערת יום אחד הוא,
54 עמד ותיקנה אחר שבת, כדי שיהיו מתענגים
55 שני ימים וכו'. ודחא אותן, והלכו ביהוסין מכה הפסוקין עד כרחן, וחזרו בהן. (עד כאן הגדה.) איתוקם תמידא דלא למיספר גיסיין, ולא גיסיין להתענגהו. בדומהו בסמך דקונין:
לא נצרכה אלא לאסור את שלפניו. ואי גיסיין להתענגהו - אם כן דחיי ר' יוסי, דאמר לפני אסור. והא לכא למימר דרבי יוסי, דאמר - כרבי יוסי? בתנתיא.
מבלל דרבנן מריש אסרי, עד סוף מועדא - פסח. תמא דשבועיא ודלא למיספר - במגילת תענית (פ.א.) מפרש מאי איתוקם, וראש חודש יום טוב אף - דכתיב 'עלי מועד',
והי ראש חודש אב. דבאי מסכתא לקמן (ט.א.).

תענית. סדר תעניות מיצר – פרק שני דף יח עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קצא רש"י

לאסר את שלפני – לחכי נקט מריש ירחא דניסן, לאסר את יום שלפני ראש חדש
 בתענית, כדתינא בסמוך: לפינחן אסורין. דאי משום ראש חדש לא היה נאסר, כדמפרש:
 דדברי תורה אין זכינן לחיות. כדמ"ב י"ט – דמתניתין, דאמר אף לאחרי? בתמימה
 ושבת רבנן. אי דאלכא דרבי יוסי מוקמת לה למגילת תענית – עשרה ותענה

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58

אלא לאסור יום שלפניו, הכא נמי לא נצרכה אלא
 לאסור יום שלאחריו, כמאן? ברבי יוסי, דאמר: בין
 לפניו ובין לאחריו אסור? אי הכי, בעשרים ותשעה
 נמי, מאי איראי דתני יומא דמקמי יומא דמיתוסם
 חמידי? תיסק ליה דתורה ליה יומא דבתר עשרין
 ותמיניא ביה, דתניא: בעשרים ותמיניא ביה אתה
 בשותתא סבתא ליהודאי דלא יעדון מן אוריתא.
 שפעם אתה גזרה מלכות הרשעה שמו על ישראל
 שלא יעסקו בתורה, ושלא ימלו את בניה, ושחילו
 שבתות. מה עשה יהודה בן שמעון וחבריו? הלכו
 ונטלו עצה ממסורתינא אתה שכל גדולי רומי
 מצויין אצלה. אמרה להם: עמדו לפנינו בלילה.
 הלכו והפגנו בלילה, אמרו: אי שמיים! לא אחים
 אנחנו, לא בני אב אדר אנחנו, לא בני אם אתה
 אנחנו? מה נשמענו מקל אופה ולשון שאתם גזרין
 עלינו גזרות רעות! ובמלום. ואחוז יום עשאהו יום
 טוב. אמר אביי: לא נצרכה אלא לחודש מעובר. רב
 איש אמר: אפילו תימא לחודש סהר, כל שלאחריו,
 בתענית אסור בהספד מותר. וזה, הואיל ומפול בין
 שני ימים טובים, עשאהו כיום טוב עצמו, ואפילו
 בהספד נמי אסור. אמר רב: מיתמיניא ביה יעד סוף
 מועדא איתותב חנא דשבעניא דלא למיסבד. למה
 לי למימר מתמיניא ביה? לימא מתשעה ביה, ותמיניא
 גופיה אסור, דתורה ליה יומא דמיתוסם ביה חמידי!
 בין דילו מקלע ליה מיתתא ובמליניה לשבעה, תמיניא
 גופיה אסור, דתורה ליה יומא קמא דאיתותב ביה חנא דשבעניא. השתא דאתית להכי,
 עשרים ותשעה נמי, בין דאילו מקלע מיתתא ובמליניה לעשרים ותמיניא, עשרין ותשעה
 גופיה אסור, דתורה ליה יומא דמקמי יומא דמיתוסם חמידי. איתמר: רב היא בר אבי
 אמר רב: הלכה פרבי יוסי. שמואל אמר: הלכה פרבי מאיר. וכו' אמר שמואל הכי?
 ותניא: רבן שמעון בן גמליאל אמר: ומה תלמוד לומר בחון, בחון? שתי פעמים
 לומר דף שהן אסורין, לפנייהן ולאחריהן מותרין. ואמר שמואל: הלכה פרבן שמעון בן
 גמליאל! מעיקרא סבר בין דליפא תנא דמיקל פרבי מאיר, אמר הלכה פרבי מאיר. בין
 דשמעיה לרבן שמעון דמיקל ספי, אמר הלכה פרבן שמעון בן גמליאל. וכן אמר פאלי
 אמר רבי תיאי בר אבא אמר רבי יוחנן: הלכה פרבי יוסי. אמר ליה רבי תיאי לביאי:
 אסברא לך. כי בן אמר רבי יוחנן הלכה פרבי יוסי, אדילא להתענאה. וכו' אמר רבי יוחנן הכי?
 והאמר רבי יוחנן: הלכה פסתם משנה. ותנן: אף על פי שאמרנו מקדימין ולא מתאריך

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35

הלכה
 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35

קצב

תענית. סדר תעניות מיצר - פרק שני דף יח עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)"

תוספות

הלכה מתענה ומשלים - פירושו: הא דקפסח הלכה מתענה ומשלים - אראש חוש קאי, דאי אתנכה ואפרים - אינו יכול לדתענה, דיום משתה ושמחה בתיב.

הדרן עלך סדר תעניות קמא

מתירין בהספד ובתענית - בני חמשה עשר קריאת מגילה וזכרון קודם זמנה, כדמפרש הוב. באחד עשר, בשני מעשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר, שבמפרים מקדימין ליום הבנייה - מתירין, אותן ימים שקראוה קודם זמנה, בהספד ותענית, בני חמשים - והיינו ברכים המוקפין תזמנה ממות ידועש כן נו, וקאי קרי בארבישה - כגון

שהלך לכפר וקרא ענוק, ופרחו כן יזמו נקרא פרו, כדאמרינן במגילה (יט.א.) מי שיר - ארבעה עשר אפילו לבני חמשה עשר בהספד ותענית, ואפר רמא לא נצריכה - לכתוב במגילת תענית לזמור ההספד ותענית לבני ארבעה עשר בארבעה עשר ולבני חמשה עשר בחמשה עשר - דהא קרא כתוב כהודיא לחיות עשים את ימי הפורים האלה וכו'. אלא לאסור את של זה בזה - כגון בני חמשה עשר (דקרו) בארבעה עשר ובני ארבעה עשר בחמשה עשר. בני ארבישה - נערה, כפרים ועיריות, וקאי קרי בשלשה עשר - כגון שחל ארבעה עשר בשלישי בשבת, ומקדימין ליום הבנייה, וכו' ניקוד הוא - לקמן מפרש, ואסור בהספד ותענית, אלא בני ארבעה עשר וקרו בשנים עשר - שחל ארבעה עשר ברביעי בשבת, ודקדימו ליום הבנייה הידיו שנים עשר, מרוביטם - כסמך מפרשה, בחריש - שחל לחיות ארבעה עשר באחד בשבת, וכפרים מקדימין ליום הבנייה דהו אחר עשר, ושעמ מנה, דאף על גב שזאת יום שלפני מרוביטם - שירי בהספד ותענית, שמעיה אחיה - חסידים דהו, ולא פירש מי הם, דארתו שאכלו האריה - עירו דהו ולא שמעיה, אפריכי - דוכס, לילוינים ופסוס אחיו - צדיקם נגורים וכו', בלחיקא - היא לוד, היינו דארתין בכל דוכסא וכבא בתרא יב, דהונו לוד אין כל בריה יכולה לעמוד במדינתן כן עך, ויש אומרין שתרנו על בתי של מלך שמתאמת הרוגה, ואמרו הדורסים דהנו, וגזרו גוריה של שמואל כל ישראל, ועמדו אלו ופרו את ישראל, ואמרו: את הריגתה דהרג המלך אלא כלבד, אם עמדו בו, נתייביט תיבי - על טא חייבי מיתות ביד דיק, דיופלין - שני שרים, וכן מטורפולין של מלכים - לשון שרים, נגורין - מקלות, כמו גזירי עצים, שלש תענות שני וחמישי ושני, וכפח תריא התחלה - שאינו מפקי לאחד מנאן, רבי אחא ורבי יוסי - אמוראי נערה, דלאו אחראי דתנאי לאשתערי כנמרא כי האי זונא, זו דבירי רבי מאיר - ואדברי רבי מאיר דמתניתין קאי, דקתיא אן משלימין, מתענה ופסילם - עד חשיכה.

הדרן עלך סדר תעניות קמא

מתני' סדר תעניות אלו, האמור בפ ראשון (דף ו) שבתודילה דחידים מתענין סדר תעניות ואחר כך צמוד הולכין ומתענין עד ר"ג אם לא נענה ברכיקו ראשונה, אם עבר זמן רביעה ראשונה של יורה ולא ירדו גשמים מתענין והולכין כסדר חוה אבל צמיחם ששנו, שנשתנו ממנזן תחת ימא יחד תחת שעררה באשה שלא היו חסים בשבילים או שניו אחד מתרעין עליון מיר אפילו בראשונה שכל חומר האדונות נהוג בזן בין נשם לנשם, בין רביעה ראשונה לשניה סימן בצורת היא: ירדו לצמיחם אבל לא לאלו, מפרש בגמ' לבורות לשיחין ולמעורות, מתרעין עליהן מיה, וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים הכתיב והתמטתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר חלקה אחת התמטר וגו', אהיה

רביעה ראשונה של יורה ולא ירדו גשמים מתענין והולכין כסדר חוה אבל צמיחם ששנו, שנשתנו ממנזן תחת ימא יחד תחת שעררה באשה שלא היו חסים בשבילים או שניו אחד מתרעין עליון מיר אפילו בראשונה שכל חומר האדונות נהוג בזן בין נשם לנשם, בין רביעה ראשונה לשניה סימן בצורת היא: ירדו לצמיחם אבל לא לאלו, מפרש בגמ' לבורות לשיחין ולמעורות, מתרעין עליהן מיה, וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים הכתיב והתמטתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר חלקה אחת התמטר וגו', אהיה

לכאן גמ' ר"ג, כגון שהמטייר בעיר זו ובחבירתה לא המטייר וקללה היא:

הכי

מתרעין עליהם מיר ומתענין כמו כן, ואפילו בראשונה שהומר האדונות נתען בו ואם האמר הא דמתרעין משמע דמתרעין ומתענין אמאי עריך לפרש במתני' כסמך אהיה העיר מתענה ומתרת כיון דסתם מתרענה משמע תרדוהו ויש מושם דבעי לאפלוני ר' עקבא כסיפא דקאמר מתרעית ולא מתענת: לא

בתיבסר, יום מרוביטם הוא: אלא לאו דקא קרו ליה בתיבסר, וקתני: "מתיר בהספד ובהענית" לא, בני ארבעה עשר וקאי קרו ליה בתיבסר, ודקאמרת יום מרוביטם הוא, יום מרוביטם גופיה בטוליה, האול ונהרגו בו שבעיה ואחיה אחיו, כי הא דרב נתנן גר תעניתא בתיבסר, אמרו ליה רבנן: "יום מרוביטם הוא!" אמר ליה: "יום מרוביטם גופיה בטוליה, בנהרגו בו שבעיה ואחיה אחיו". תיפוק ליה דתתה ליה יום שלפני ניקנור! אמר רב אשי: השתא איהו גופיה בטוליה, משום יום ניקנור ניקום ונגנור? מאי ניקנור, ומאי מרוביטם? דתנאי: "ניקנור אחד מאפריכי ווינים היה, ובכל יום יום היה מניף ידו על יהודה וירושלים, ואמר: 'אימתי תפול בידו ויארסקנה?' ובשבתה מלכות בית השמונאי ונצחום, קצצו בתונות דיוו ורגלו ותלאום בשערי ירושלים, ואמרו: 'פה שיקה מדבר בגאון וידיים שהיו מניפות על ירושלים - תעשה בהם נקמה'". מאי מרוביטם? אמרו: 'בשפכש מרוביטם לחרוג את לוליינם ופסוס אחיו בלודקיא, אמר להם: 'אם מעמו של תנינה, מישאל, ועזריה אחם, ובא אליהם ויציל אתכם מיד בן דרדך שהציל את תנינה, מישאל, ועזריה מיד נבוכדנצר'. אמרו לו: 'תנינה', מישאל, ועזריה צדיקים גמורין היו, וראויין היו לעשות להם גם, ונבוכדנצר מלך תנון היה, וראוי לעשות גם על ידו, ואתו רשע הדייט הוא, ואינו ראוי לעשות גם על ידו, ואנו נתתיבנו כליה למקום, ואם אין אתה חורגנו, תרבה חורגני יש לו למקום, ותרבה דיבין ואיריות יש לו למקום בעולמו שפגעין בנו והורגין אותנו, אלא לא מסקנו תקדוש ברוך הוא בן דך אלא שעתיד ליפרע דמינו מידך, אף על פי כן, תרגן מיד, אמרו: לא זוו משום עד שבאו דיופלי מרומי ופגעו את מוחו בגזירין". אין גזרין תענית על תענית, אלא גזרין תענית בראשי תרשים, כו". וכפח תריא התחלה? רב אחא אמר: שליט, רבי אסי אמר: אחת, אמר רב יהודה אמר רב: זו דבירי רבי מאיר שאמר משום רבן גמליאל, אבל חקמים אמרו: מתענה ומשלים.

הדרן עלך סדר תעניות מיצר

סדר תעניות אלו האמור ברביעה ראשונה, אבל צמיחם ששנו מתרעין עליהן מיר וכן שפכש גשמים בין גשם לגשם ארבעים יום, מתרעין עליהן מפני שהיא מפת בצורת, וירדו לצמיחין, אבל לא ירדו לאלו, לאלו ולא לצמיחין, לזה ולזה אבל לא לבורות לשיחין ולמעורות, מתרעין עליהן מיה, וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים הכתיב והתמטתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר חלקה אחת התמטר וגו', אהיה

רביעה ראשונה של יורה ולא ירדו גשמים מתענין והולכין כסדר חוה אבל צמיחם ששנו, שנשתנו ממנזן תחת ימא יחד תחת שעררה באשה שלא היו חסים בשבילים או שניו אחד מתרעין עליון מיר אפילו בראשונה שכל חומר האדונות נהוג בזן בין נשם לנשם, בין רביעה ראשונה לשניה סימן בצורת היא: ירדו לצמיחם אבל לא לאלו, מפרש בגמ' לבורות לשיחין ולמעורות, מתרעין עליהן מיה, וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים הכתיב והתמטתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר חלקה אחת התמטר וגו', אהיה

לכאן גמ' ר"ג, כגון שהמטייר בעיר זו ובחבירתה לא המטייר וקללה היא:

הכי

תענית. סדר תעניות אלו – פרק שלישי דף ט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קצה רש"י

1 **לא** יצרכא דאקן – פירושו: לאחר שעלו בקנה נתיבשו. מזה הורמינא: אקנתא מילתא היא, פירושו: הודאלי ועלו בקנה ולא נתבשל כל צורכם – ליבעי הורעה, קא שמענן לן
 2 דלא מילתא היא. **נחורא** אנדרא בערותא – פירוש (דכא) בשאין תבואה בעיר, ויש תורב
 3 כשאר עירות, ויכלין להביא מזה ולו – היינו מקרי בערות, ולא מקרי רעב. אמררי שובלין
 4 להביא על ידי הנזר, הליכא אלא טרוא ועירא.
 5 ומאי, כלומר: מרוב טעם הזה – אין מותרין.
 6 מירימא אמריתא – פירושו: עיריך לחרתיא
 7 מנזינה למרתיא אחרת על ידי תורמים וסוסים –
 8 ואז מותרין, דאי אפשר להביא בשפע כל כך
 9 כמו בספינה. לשון אורי: נרוא אנדרא. כלומר
 10 אי יבש תהיה זה, ועריך להסב כהר נזר לכאן,
 11 אי נמי: עריך להמתין עד שיגלו תהיה האדמה
 12 ויבא בכאן – זה בערות, ולא מותרין. מירימא
 13 אמריתא, אם יבשו כל הנזרות שבזו העיר,
 14 ועריך להביא מים מעיר אחרת – כפנא. וקשה
 15 דבמתניתין משמע דאבורות מתנין, דקמי
 16 מתנין עליהן מפני שהיא סבת בערותו ויש
 17 לומר: דמתכ בערות ומתנין יהו כמו דרפנא.
 18 כאשר פירשתי שנתת תהו יצא חת, ומשום הכי
 19 מותרין, אף על גב דרתיין ארע וכו' בערות –
 20 הוואל וסופי רעב מותרין, אף על גב דאכתי לא
 21 הוה כפנא. אבל לעולם אין מותרין על סבת
 22 בערות, אי לא מצי לבא לידו רעב ולהכי קאמר
 23 הכא נדורא אנדרא, ולא יהו אלא כי בערותא.
 24 אנדרא מותרין.
 25 נדורא

1 **איהו דבר?** עיר המוציאה המש מאות גלגל, ויצא
 2 מנפה שלשה מתים בשלשה ימים זה אחר זה –
 3 הרי זה דבר. פחות מנפא, אין זה דבר. על אלו
 4 מותרין בכל מקום: על השדוף, ועל התקוף, ועל
 5 הארבה, ועל החסיל, ועל החית הקנה, ועל החרב.
 6 מותרין עליה, מפני שהיא מכה מהלכת. מנשה
 7 שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו
 8 תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 9 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על
 10 אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או
 11 נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 12 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר.
 13 ואלא הוודו לו הקמים. על כל
 14 צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.
 15 מנשה שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו
 16 תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 17 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על
 18 אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או
 19 נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 20 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר.
 21 ואלא הוודו לו הקמים. על כל צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.
 22 מנשה שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 23 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 24 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר. ואלא הוודו לו הקמים. על כל צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.
 25 מנשה שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 26 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 27 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר. ואלא הוודו לו הקמים. על כל צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.
 28 מנשה שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 29 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 30 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר. ואלא הוודו לו הקמים. על כל צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.
 31 מנשה שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 32 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 33 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר. ואלא הוודו לו הקמים. על כל צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.
 34 מנשה שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 35 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 36 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר. ואלא הוודו לו הקמים. על כל צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.
 37 מנשה שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 38 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 39 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר. ואלא הוודו לו הקמים. על כל צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.
 40 מנשה שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 41 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 42 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר. ואלא הוודו לו הקמים. על כל צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.
 43 מנשה שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 44 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 45 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר. ואלא הוודו לו הקמים. על כל צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.
 46 מנשה שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 47 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 48 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר. ואלא הוודו לו הקמים. על כל צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.
 49 מנשה שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 50 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 51 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר. ואלא הוודו לו הקמים. על כל צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.
 52 מנשה שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 53 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 54 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר. ואלא הוודו לו הקמים. על כל צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.
 55 מנשה שגדו זקנים מירושלים לעיריהם, ונגזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר התנדן.
 56 רבי יוסי אומר: לא על שאכלו, אלא על שגראו. על אלו מותרין בשבת: על עיר שהקיפה בקרים או נהר, ועל תפינה המיופרת בים. רבי יוסי אומר:
 57 לעגרה, ולא לעקה. שמעון התמימי אומר: אף על דבר. ואלא הוודו לו הקמים. על כל צרה שלא תבוא על הצבור מותרין עליה, חוץ מרוב גשמים.

1 הכי גרסינן: אותה העיר מתערת ומתערת וכל סביבותיה מתענות ולא מתענות – ולפיכך
 2 מתענות. אותה העיר שלא ירדו עליה גשמים תלך לקנות התבואה באותה העיר ויהיה
 3 בה רעב. או מפולח – שדומותיה הובתים ונעלין ברות. מתענים בכל מקום – אם ראו
 4 באספמא – מותרין בשביל כבבל – מותרין באספמא בדקתני טעמא כסיפא: מפני
 5 שהיא מכה מהלכת, אם במקום אחד היא –
 6 מותרין עליה כל השומעין, כדי שלא תבא
 7 עליה. שדפון – תבואות. ירקון – חוליה. היה
 8 רעב – משכלת בני אדם. חרב – חילול
 9 ההדליכן להרוג ולהשחית בכל מקום. שלא תהי
 10 מפרש בגמרא. לקרייה – בארץ ישראל
 11 באשקלון – בארץ פלשתים. ועל שאכלו זאבים
 12 – שהיא חיה רעה, ומכה מהלכת היא. שנרא
 13 – ובאו בעיר. מותרין – ביבנה. המורפת –
 14 מלשן טוף קבאב (כרובת כחא). ומלשן בינה
 15 טרופה (עירית פרק ב משנה ד). כו. כרמפיש
 16 בפרק למעלה (דא). שמעון התמימי –
 17 מנמנה היה. ולא תבא – לישנא חגיגה נקט.
 18 מרוב גשמים – לא כגון שירדה על עיר אחת
 19 ועל עיר אחת לא ירדה. ששם ראו שתתן
 20 לקללה. כדאמר רב יהודה (לעיל ג) "מתמר"
 21 – מקום מטר, משקלקל תבואת. אלא כבי ירדו
 22 וטרחה הם לבני אדם. אבל אין מלקלקל
 23 תבואות. וטעמא מפרש בגמרא למה אין
 24 מותרין. תנור פסחים – שהם כמזרחות, ושל
 25 דסך הן, ומטלטלין אותן שלא ימקו בגשמים.
 26 נשפי ברות – שפיעו גשמים למלאות ברות.
 27 ועבות – וצרו ועין פיה. אבן מפוען – אבן
 28 טועין היהה בירושלים, וכל מי שאבדו לו
 29 אבדו רבו. אלא בבבא מצינא (כתב). ליתוד – על
 30 כבוד הרב. מתפאפ – מפורשיש בלעז "ישמח"
 31 אבין ואבן ותגל יולדתי. **גמרא** רביעה
 32 ראשונה ושניה לשאול – שאף על פי שלא ירדו
 33 גשמים הם בראשונה ולא בשני – לא הו
 34 מתנין אלא שאלין, וקשיין מתנין. דקמיני סוד
 35 תענית אלו האמרו ברביעה ראשונה. ובריתא
 36 ראשונה – הכי קאמר בו' – וכגון רביעה
 37 ראשונה שניה ושלישית רבולו ירה קריל
 38 רביעה, כך שמעתי. וקא נשתנו – דבי נשתנו
 39 דאי הוא דמותרין מיד. ועריך להתפלל עליה
 40 לא מתנין. על דבר מתנין, אבל יבשו – על עיר.
 41 דמכאן ואילך לא יועיל. והוא תפלת שוא.
 42 אפילו יבשו כשתן חטין ערין דקין – אפילו הכי
 43 לא מתנין. על דבר מתנין, פשיטא שני תנן אל
 44 צריבא דאקן מהו דתימא בו' דאקן – שעלה
 45 בקנה, אקנתא מעט לאחר שתייבשו. מהו
 46 דתימא אקנתא מילתא היא – הודאלי ותקטו
 47 מעט, אם תפלת – מועיל להם. קא משמע על
 48 רב תנמן דאקאן לאו מילתא. לשון אהרן אבל
 49 יבשו לא – דתמילא חזוין. לא צריבא דאקן
 50 – שעלה בקנה. מהו דתימא אקנתא מילתא
 51 היא. דכיון שעלו בקנה ועדיין לא בשלו כל
 52 צריך – דאי, אי לא מתנין – חו לא גרבי
 53 קמשמע לן דלא מילתא היא. דאף על גב
 54 דאקן אבתי גרבי טפי. נהיא אנדרא בערותא –
 55 בשאין תבואה בעיר אחת, ויש בעירות אחרות.
 56 ומפני להביא מזה לזה דרס כספינה.
 57 בצורא

בצורתא - בצורת היא זו ולא בעה, הויל הכולל לישא בספנות. מדינתא אמרינתא - וצריכין להחליף מדינה למדינה על יד חמורם. כפנא - רעב. רעב קשה מבצורת. לפי שאי אפשר להביא בשופי, מפי רשן. לבן אחר. נהרא אנהרא, אם יבש מעיין או הרצין להסב מעיין אחר כבאן, אי ימני להמתין עד שיעלה נהר אחרת ויבא כאן - בצורת הוא זה. מדינתא אמרינתא - אם יבש כל הנהרות שבתוך העיר, וצריכין להביא מים מעיר אחרת, כפנא - רעב הוא זה, תקיפא מבצורתא. מאח כפלע וישיבא - כי בנינו סאה של חושן סבלע הדייני ויקר ומצדו לקטת בעל תל - בצורתא. פעות ביוקר - אין מעות ממויות לקח. נהיראט - אני זוכר. מדילת איכר - מאן מעות. דאמיא נחא - ואומרינן בפרקא דרעלי (ג.ב.) מטירא נחא לפיר ולתבואה, ומטירא רואי אלינן

1 **נהיראט** פירושו: (זכור) אני **בהפריכא** 1
 2 שלחן - פירושו: באותו מלכות. 2
 3 **רבן** שמעון בן גמליאל אומר אף על האילנות 3
 4 שבשביעה מפני שיש בהם פרנסה לעניים - 4
 5 פירושו: הם הספחים והדוראן מוקן. ועריך לומר: 5
 6 רסב כמאן דאמר (פסחים ט.א.) ספחי רועים 6
 7 אסור. רדיינר רעקבא. מתקאמה על האילנות. 7
 8 ולא קאמר על הספחים. 8
 9 **דאתא ניהא, ולא אתאי רואי. לאילן ולא לצמחין** - דאתאי רואי, ולא אתאי ניהא. ליה 9
 10 **לנה, אכל לא לבדורו,** ולא לשיחין ומערות - משפחת ליה, דאתאי רואי וגיהא, מיהו 10
 11 טובא לא אתאי. אלא הא דתניא: "ידרו לבדורו, לשיחין, ולמערות, אכל לא ליה ולנה", 11
 12 היכי משפחת ליה? דאתאי בשפיותא. תנו רבנן: "מתריעין על האילנות בפרום הפסת. 12
 13 על הבורות, ושיחין, ומערות, בפרום התבן. ואם אין לתן מים לשתות, מתריעין עליהן מדי. 13
 14 ואיהו 'מדי' שלהן? שני וחמישי, ושני. ועל כילן אין מתריעין עליהן אלא באפריכא שלהן. 14
 15 ואפריכא, בזמן שיש בה מיתה, מתריעין עליה, בזמן שאין בה מיתה, אין מתריעין עליה. 15
 16 ומתריעין על הנזבא בכל שהוא. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף על התבן". תנו רבנן: 16
 17 "מתריעין על האילנות בשאר שני שבועות. על הבורות, ועל השיחין, ועל המערות, אפילו 17
 18 בשביעה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף על האילנות בשביעה. מפני שיש בהן פרנסה 18
 19 לעניים". תניא אידך: "מתריעין על האילנות בשאר שני שבועות. על הבורות, על השיחין, 19
 20 ועל המערות, אפילו בשביעה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף על האילנות. מתריעין 20
 21 על הספחים בשביעה, מפני שיש בהן פרנסה לעניים". תניא: "אמר רבי אלעזר בן פרטא: 21
 22 מיום שחרב בית המקדש, נעשו גשמים צימוקס לעולם. יש שנה שגשמיה מרובין, ויש שנה 22
 23 שגשמיה מועטין. יש שנה שגשמיה יורדין בזמן, ויש שנה שאין גשמיה יורדין בזמן. שנה 23
 24 שגשמיה יורדין בזמן - למה הוא דומה? לערב שנתן לו רבו פרנסתו באחד בשבת. נמצאת 24
 25 עיפה נאפית פתיקנה ונאכלת פתיקנה. שנה שאין גשמיה יורדין בזמן - למה הוא דומה? 25
 26 לערב שנתן לו רבו פרנסתו בערב שבת. נמצאת עיפה נאפית שלא פתיקנה ונאכלת שלא 26
 27 פתיקנה. שנה שגשמיה מרובין - למה הוא דומה? לערב שנתן לו רבו פרנסתו בבת אחת. 27
 28 נמצאו ריחים מוחזות מן הכור מיה שמוחזות מן התבן, ונמצאת עיפה אוכלת מן הכור כמו 28
 29 אוכלת מן התבן. שנה שגשמיה מועטין - למה הוא דומה? לערב שנתן לו רבו פרנסתו מעט 29
 30 מעט. נמצאו ריחים מה שמוחזות מן הכור מוחזות מן התבן, נמצאת עיפה כמה שנאכלת 30
 31 מן הכור אוכלת מן התבן. דבר אחר: בזמן שגשמיה מרובין, למה הוא דומה? לאדם שנמגבל 31
 32 את הטטוס. אם יש לו מים רבים, מים אינן בלין והטטוס מגובל יפה. אם יש לו מים מועטין, 32
 33 מים בליים והטטוס אינו מתגבל יפה". תנו רבנן: "פעם אחת עלו כל ישראל לרגל לירושלים, 33
 34 ולא היה להם מים לשתות. הלך נקדימון בן גיריון אצל הגבון אהר, אמר לו: 'הלויני שמים 34
 35 עשרה מצינות מים לעולי ירדלים, ואני אתן לך שמים עשרה עינות מים. ואם איני נתן לך, 35
 36 הריני נתן לך שמים עשרה כפר כסף'. וקבע לו זמן. ביון שהגיע תהיון ולא ירדו גשמים, 36
 37 בהשחרית שלח לו: 'שגר לי או מים או מעות ששש לי בידך'. שלח לו: 'עדיין יש לי זמן, כל 37
 38 היום כולו שלח הוא'. בצעריים שלח לו: 'שגר לי או מים או מעות ששש לי בידך'. שלח לו: 38
 39 'עדיין יש לי שהות ביום'. במנחה שלח לו: 'שגר לי מים או מעות ששש לי בידך'. שלח לו: 39
 40 'עדיין יש לי שהות ביום'. לגלג עליו אותו הגבון, אמר: 'כל השנה כולה לא ירדו גשמים, 40

1 נחא לפיר ולתבואה, ומטירא רואי אלינן
 2 דאמיא נחא לפיר ואמיא רוא אלינות.
 3 כשפריכא - בכב גדול יותר מדאי, דאניה טובה
 4 לא לזה ולא לזה. טוב שוב אמר רבי: שפיותא -
 5 מטר קוד גבה יותר מדאי. לאילני לא מדינאי -
 6 דלא רואי היא. למצמחין נמי לא - שהגשמים
 7 מרובין באין ומשופין אותן. בפרום הפסת -
 8 בימי הפסת. על ברות שיחין ומערות אם לא
 9 ירדו לתן גשמים. אפילו בפרום התבן - להשקות
 10 רועים ואת בהמתם. אכל אין להם לשתות
 11 מתריעין וכו' - אפילו בפרום התבן, דימות
 12 התומה ניהו, אפילו הכי - מתריעין, משום
 13 דכולן צריכות לשתות. ויבול - כל אלו.
 14 ב'פריכא' אלחן - באותו מלכות שכלו עם מ
 15 ברות שיחין ומערות. ואפריכא - "בזמנא"
 16 בלעז. פעמים שנקבע היום פון של אדם ומת.
 17 רשון יבי יסבר פי רוביך שקרי' (תהלים טו.) והיא
 18 סתובה, מיהא משונה. בזמן שיש בה מיתה -
 19 שהיא משולחת - מהלכת, ומתיים בה על
 20 גתוכאי - ממזלה את התבואה, כל שהוא -
 21 אפילו לא נראה אלא קצה, בידוע שעתידין
 22 לכור לרוב. אבל חובל כל שהוא מצי הוא. והוא
 23 מנבל כל כך בארבע. כשאר שני שבועות -
 24 רשמיטה. אבל בשמיטה - לא. והדפיק נהוה.
 25 בשביעה - כל שנה צריכין לשתות.
 26 ואף על פי שהגשמים מועילין לקרקע בשביעה.
 27 רבן שמעון בן גמליאל אומר - מתריעין על
 28 האילנות. ואף על הספחים על שביעה שאין
 29 חשוקין כל כך. צמקון - שורדין בקשי.
 30 מלשון 'שוריים צמקוס' (תעש ט.) לפת הוא
 31 דופס - פרנסתו של כל השבת כולה. נאפח
 32 בתקנה - שיש לו פניא לאפוחה. פרישתו בבת
 33 אחת - פרנסת כל השנה, ותחון אותה בבת.
 34 נמצאת דריים כמה שאוכלת מן הכור כו' -
 35 שכן דרך עמשתירי מן הקנה בריחים. וכן
 36 כשהגשמים יורדין מרובין ומתריעין את הארץ.
 37 ומה שהיו טרשים בולעים מן הרוב - בולעין מן
 38 המיעוט, ומה שהרוב מנשבת ויעלה מן הרוב
 39 - בולעת מן המיעוט. נמצאת עיפה - עריבה
 40 שלשין בה את העבק, נמצאת עיפה בשוליה מן
 41 הטיסה. אף גשמים, כשורדין מעט מעט -
 42 נבלעין בטרשיין ואין מתריעין את הארץ. הכי
 43 גרטיק מפיס מרובין אינו בלין, ופיס מתגבל
 44 יפה. מפיס מיעוטין הפיט אינו מתגבל יפה -
 45 מים אינן בלין, ויכולו לובל טיס הרבה כמה
 46 שרדע. מקריחין בן גיריון - עשיר גדול היה
 47 ואני אתן לך שנים עשר מצינות מים - כלומר,
 48 שרדע גשמים והתמלאו כל המצינות מים. אותן
 49 מצינות לא היו נובעין מים כל כך, ואין
 50 מתמלאין מאליוכל כשאר מצינות.
 51 ועכשיו

תענית. סדר תעניות אלו – פרק שלישי דף ב עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קצט

רש"י

1 ועבשו ירדו נשמים – בתמונה, בני שמו. נקרה – זרחה. לשון מקור, שזוהה חמה
2 קודרת מריקע וזוורת, *פירטוצרז בלעז. הבי טיטני – נקדימון בן גוריון ראי דאמון.
3 ארזיא אהל אהל – כתוב במלחמת סיפרא (דחשע ג) 'אהל גורך', ובמלחמת משה כתיב
4 (דברים ב) 'אהל תה פורך'. מה דחשע נקדמו לו חמה במלחמות, כדכתיב בהדיא –
5 אף משה בן שכן דרך הבחובין, למד סתום מן

6 הופורש ברמו בימרו דומה לחיבור. וגזירה
7 שוה אחת מן שלש עשרה מדות שניתנו לו
8 למשה מסיו, ובחזיתל סיפרא מפורש. שיתרון
9 לקללה – אקרא קאי, היא דכתיב 'על יעד אחת
10 אמטיר ועל יעד אחת לא אמטיר' – שנידום
11 לקללה, אותה משימיר עליה – רוב שגמים
12 שמקללתי אף התבואה, ואת שלא ימטיר –
13 אין שגמים ואין תבואה גזילה. 'אשר לא
14 תמטיר עליה' מוסב הדבר על העב, שהעב
15 בלשון נקיבה, רכתיב (מלכים א יח) 'גבה ע
16 קנהה כבא איש עולה מים', ולא אלמנה נמרה
17 – ולא דאי כתיב 'אלמנה' אלא 'יהיה'
18 כאלמנה – כאשה העומדת באלמנות חיות על
19 בעלה שהלך ועתידי לחזור. דלא מוקמי טיני
20 ריש גריי – מוכסין, גזירפטי – סרוויקין.
21 מרוב בויין, ונערתות נשיקות טונא – נערתות
22 לשון הפך, כדאמרינן במסכת סוכה (ידא),
23 'זיער לי מה ערת זה מפרק את התבואה –
24 פורקא בלעז. אי נמי: נערתות – לשון רבי
25 ויתור, ***עיקרש בלעז, כמו 'הזרתרות עלי
26 דברבי' (יחזקאל לז), בירבין באיי – 'כארום'
27 עלי מים' (בבבא בד), ארזי זה איני עופד במקום
28 טיס בו' – ואף על גב דכתיב בקרא 'כארום'
29 עלי מים' – החזות לאו בלעם קאמר ליה,
30 דבלעם אמר 'כארום' והמלאך השיבו 'עלי
31 מים', וכן כולוה, דבלעם אמר 'בתחלים' ודומינן
32 מתיבישן – וקאמר ליה המלאך 'נתיי', דאין
33 יבשין לשלם. והיינו דכתיב 'ויהפוך ה' אלהך
34 לך את הקללה לברכה' על ידי מלאך, שהושבו
35 על ידי מלאך, ואפילו כל היחזות – שאנין
36 קשות. רוח הדייב – היא שקיה, כדאמרינן
37 (בבא בתרא כה:) אילמלא בן גון שנעמדה –
38 אין כל בריה יכולה לעמוד מפניה, שנאמר
39 'זמנתינך יאמר גון ישרש כנפול לתוּמך', ופסייל
40 – לשמות.

נדומן

30 אתכם נבויים ופְּשָׁלִים." אמר רב יהודה: לברכה, דלא מוקמי מינן לא ריש גברי ולא גזירפטי. "והכה ה' את ישראל פֶּאֶשֶׁר
31 נגד הקנה בפנים." אמר רב יהודה אמר רב: לברכה, דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: מאי דכתיב: "נֶאֱמַיִם
32 פִּעְנֵי אוֹהֵב וְנַעֲתוּתוֹ נְשִׁיקוֹת שׁוֹנֵא?" טובה קללה שקילל אחיה השלונן את ישראל ויתר מברכה שברבן בלעם הרשע, אחיה
33 השלונן קללן קנהה. אמר להם לישראל: "והכה ה' את ישראל פֶּאֶשֶׁר נגד הקנה". מה קנה זה עומד במקום מים, ונתעו
34 מחלוף, ושרשיו מרובין, ואפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו, אין מוזות אותו ממוקמו, אלא חולף ובא עמקו, דקמו
35 הרוחות, עמד הקנה במקומו. אבל בלעם הרשע בירבן בארז, שנאמר: "פֶּאֶרֹיִם גְּלֵי מִים" מה ארז זה אינו עומד במקום
36 מים, ואין נתעו מחלוף, ואין שרשיו מרובין, אפילו כל הרוחות שבעולם נושבות בו, אין מוזות אותו ממוקמו, כיון שנשבה
37 בו רוח דרומית, עוקרתו והפכתו על פניו. ולא עוד אלא שזכה קנה לישול המנו קולמוס לכמות בו ספר תורה, נביאים,
38 וכתובים. ונתן רבנן: "עלולם" היא אדם רך כקנה זה, ואל יהא קשה פארו. מעשה שבא רבי אלעזר ברבי שמעון ממוקמל גזור
39 מביית רבו, וקנה רכוב על חמור ומטייל על שפת נהר. ושמח שמחה גזולה, ויתרה דעתו גפה עליו מפני שלמד תורה הרבה.

1 נקדרה כמו 'מקור דברים' (עירובין טזא.) כלומר: שמוכך דריקע.
2 גזירפטי פירושו: סרוויקין ושוטרי העם במבול.

3 ונערתות נשיקות שונא – פירושו: בלומר: נאמנים פעני אהב, וחלופין שונא.
4 ונערתות – לשון הפך בעתה, **פורקא בלעז, שמוחפין בו את התבואה.

5 והבי שפטיה דקרא. פעני אהב נאמנים, שזאו
6 עושה לטובה, אפילו בשמחה רביו – מתחין
7 לטובה. ונשיקות שונא הם לחפך, עושה הכל
8 לרעה. ויש מפרשים פשטיה דקרא הכי: 'נאמנים
9 פעני אהב ונערתות נשיקות שונא'. כלומר –
10 ונערתות – לשון רבוי. כלומר: נשיקות שונא –
11 דומים הם למשא, כלומר, הם מרובות ולמשא
12 לעולם. ויש מפרשים הכי: כשהבאים עשים
13 מריבה ושונאים זה את זה – ונשנאה נאמנה. הכי
14 פירושו: נאמנים פעני אהב – הפעמים זהו
15 השנאה שבין אוהבים, הם נאמנה, ונערתות
16 נשיקות שונא, פירושו: ובעשונאים עשים שלם
17 זה לזה – השלום והפשרה שביןיון אמנה וקיימת.
18 והיינו נערתות נשיקות שונא – כלומר, נשיקות
19 שונא נערתות.

20 מה ארז זה – פירושו: דאף על גב דכתיב כיה
21 בקרא 'עלי מים' – החזות לאו בלעם קאמר
22 ליה, אלא מלאך. וכן כולוה, בלעם אמר בתחלים
23 ומלאך אמר טעו דאנין מתיבישין, וכן 'עלי נהר' –
24 נדומן

1 **וְעַבְשׂוּ יִרְדּוּ נְשָׁמַיִם? וְנִכְנַם לְבַיִת הַמִּקְדָּשׁ בְּשִׁמְחָה.**
2 **עַד שֶׁהָאָרְזִין נִכְנַם בְּשִׁמְחָתוֹ לְבַיִת הַמִּקְדָּשׁ, נְקִדְמִיּוֹן**
3 **נִכְנַם לְבַיִת הַמִּקְדָּשׁ בְּשִׁהוּא עֲצוּבו. תַּעֲטֹפָה וְעָמַד**
4 **בַּתְּפִלָּה. אָמַר לְפָנָיו: 'רְבוּנוּ שְׁל עוֹלָם! גְּזָלוּ וְיִדְוַע**
5 **לְפָנֶיךָ שְׂמֵאל לְכַבְּדֵי עֲשִׂיתִי, וְלֹא לְכַבֹּד בֵּית אֲבָא**
6 **עֲשִׂיתִי. אֵלֶּא לְכַבְּדֵךָ עֲשִׂיתִי, שְׂהִיּוּ מִים מְצוּיִן לְעוֹלֵי**
7 **וְגִלְלוֹ, מִיָּד תִּתְקַשְׂרוּ שְׁמַיִם בְּעֵבִיב, וְיִרְדּוּ וְנִשְׁמַיִם**
8 **עַד שֶׁתִּמְלֹא: שְׁמַיִם עֲשִׂירָה מְעֻנֹת מִים וְהוֹתִירוּ.**
9 **עַד שֶׁיִּצְאֵא אֲרוֹן מְבִיַּת הַמִּקְדָּשׁ נְקִדְמִיּוֹן בֶּן גּוֹרִיּוֹן וְצָא**
10 **מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ. בְּשִׁפְעוּיָהּ יָד בְּיָד, אָמַר לוֹ: 'תֵּן לִי דְמֵי**
11 **מִים יוֹתֵר שִׁיטֵי לִי בְּיָדֶיךָ.' אָמַר לוֹ: 'יִדְוַע אֲנִי שְׂמֵאל**
12 **הַקָּדוֹשׁ הַקָּדוֹשׁ בְּרַךְ הוּא אֵת עוֹלָמָא אֵלֶּא בְּשִׁבְלֵיךָ. אֵת**
13 **הַרְעֵשׂ עֵדִיּוֹן וְשׁ לִי פִתְחוֹן פֶּה עֲלִיד שְׂאוּצִיָּא מִבְּיַד אֵת**
14 **מְוֹתֵי, שֶׁכֶּבֶר שִׁקְעָה הַמָּה, וְנִשְׁמַיִם בְּרִשְׁוֵתֵי יָרֵד.**
15 **הַזֶּה וְנִכְנַם לְבַיִת הַמִּקְדָּשׁ, תַּעֲטֹפָה וְעָמַד בַּתְּפִלָּה,**
16 **וְאָמַר לְפָנָיו: 'רְבוּנוּ שְׁל עוֹלָם! הוֹרַע שִׁשׁ לָךְ אֲהוּבִים**
17 **בְּעוֹלָמֵךְ.' מִיָּד נִתְפָּרוּ הַעֵבִיב וְיָרְחָה תַּהֲמָה. בְּאוֹתָהּ שִׁעָה אָמַר לוֹ הָאָרְזִין: 'אֵילוּ לֹא נְקִדְרָה**
18 **הַתַּהֲמָה, יָתֵן לִי פִתְחוֹן פֶּה עֲלִיד שְׂאוּצִיָּא מִבְּיַד מְוֹתֵי.' תָּנָא: 'לֹא נְקִדְמִיּוֹן שְׂמֹ, אֵלֶּא**
19 **בּוּנֵי שְׂמֹ. וְלָמָּה נִקְרָא שְׂמֹ נְקִדְמִיּוֹן? שֶׁנְקִדְרָה הַמָּה בַּעֲבוּרֵי.' תְּנוּ רַבְנֵי: "שְׂלִישָׁה נְקִדְמָה**
20 **לְהֵם הַמָּה בְּעַבְדוֹן: מוֹשֶׁה, וְיִהֲשֻׁעַ, וְנְקִדְמִיּוֹן בֶּן גּוֹרִיּוֹן." בְּשִׁמְלֵא נְקִדְמִיּוֹן בֶּן גּוֹרִיּוֹן, אָמַר רַבִּי**
21 **יְהוֹשֻׁעַ נְמו קְרָא, דְּכִתְבִי: 'וְיִהְיֶה הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵד עִמּוֹ, וְגו'.' אֵלֶּא מִשֶּׁה מְבַלְּזֵן? אָמַר רַבִּי**
22 **אֶלְעָזָר: אֲתִיבָא "אֲהֵל", דְּכִתְבִי: "אֲהֵל תֵּת פִּתְחוֹךָ." וְכִתְבִי הַתֵּם: "אֲהֵל גְּזִלְדֵיךָ."**
23 **רַבִּי שְׂמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר: אֲתִיבָא "תֵּת", "תֵּת" פִּתְבִּי הַכָּא: "אֲהֵל תֵּת פִּתְחוֹךָ." וְכִתְבִי**
24 **הַתֵּם: "בְּיוֹם תֵּת ה' אֵת הָאֲמֹרִי." רַבִּי יוֹחֲנָן אָמַר: אֲתִיבָא מְגוּפִיָּה דְקִרְאָה: "אֲשֶׁר יִשְׁמַעוּן**
25 **שְׂמַעְדֵךְ, וְיָגוּזוּ וְהָלוּ מִפְּנֵיךָ." אֲמִיתִי רַגְזוּ וְהָלוּ מִפְּנֵיךָ? בְּשִׁעָה שֶׁנְקִדְמָה לוֹ הַמָּה לְמִשְׁנֵה.**
26 **"וְכֵן עִיר שְׂמֵאל יִרְדּוּ עֲלֶיהָ גְּשָׁמִים, כו'." אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: נִשְׁתַּיְתִּין לְקַלְלָהּ. "וְהִתְהַ**
27 **אֵף יִרְשָׁלַיִם לְנִדְהָ בְּיַנְיָהֵם." אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: לְבִרְכָה. כְּנִדְהָ – מַה גָּדָה יֵשׁ לָהּ הַיִּתֵּר,**
28 **אֵף יִרְשָׁלַיִם יֵשׁ לָהּ תַּהֲמָה. "וְהִתְהַ פֶּאֶלְמֵנָה." אָמַר רַב יְהוּדָה: לְבִרְכָה. פֶּאֶלְמֵנָה, וְלֹא**
29 **אֲלַמְנָה מִמֶּשֶׁ. אֵלֶּא פֶּאֶשֶׁר שֶׁחֲדָךְ בְּעֵלְהָ לְמִדְנַת הַיָּם, וְרַעְמוֹ לְחִזּוֹר עֲלֶיהָ. "וְגַם אֲנִי נִתְיָו**

30 אתכם נבויים ופְּשָׁלִים." אמר רב יהודה: לברכה, דלא מוקמי מינן לא ריש גברי ולא גזירפטי. "והכה ה' את ישראל פֶּאֶשֶׁר
31 נגד הקנה בפנים." אמר רב יהודה אמר רב: לברכה, דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: מאי דכתיב: "נֶאֱמַיִם
32 פִּעְנֵי אוֹהֵב וְנַעֲתוּתוֹ נְשִׁיקוֹת שׁוֹנֵא?" טובה קללה שקילל אחיה השלונן את ישראל ויתר מברכה שברבן בלעם הרשע, אחיה
33 השלונן קללן קנהה. אמר להם לישראל: "והכה ה' את ישראל פֶּאֶשֶׁר נגד הקנה". מה קנה זה עומד במקום מים, ונתעו
34 מחלוף, ושרשיו מרובין, ואפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו, אין מוזות אותו ממוקמו, אלא חולף ובא עמקו, דקמו
35 הרוחות, עמד הקנה במקומו. אבל בלעם הרשע בירבן בארז, שנאמר: "פֶּאֶרֹיִם גְּלֵי מִים" מה ארז זה אינו עומד במקום
36 מים, ואין נתעו מחלוף, ואין שרשיו מרובין, אפילו כל הרוחות שבעולם נושבות בו, אין מוזות אותו ממוקמו, כיון שנשבה
37 בו רוח דרומית, עוקרתו והפכתו על פניו. ולא עוד אלא שזכה קנה לישול המנו קולמוס לכמות בו ספר תורה, נביאים,
38 וכתובים. ונתן רבנן: "עלולם" היא אדם רך כקנה זה, ואל יהא קשה פארו. מעשה שבא רבי אלעזר ברבי שמעון ממוקמל גזור
39 מביית רבו, וקנה רכוב על חמור ומטייל על שפת נהר. ושמח שמחה גזולה, ויתרה דעתו גפה עליו מפני שלמד תורה הרבה.

נדומן

1 נדרמן לו אדם אחד שזוא מכוער ביותר – במסכת דרך ארץ מפך שדמות אדם היינו
2 אליהו. ולטוב נתובין, כדי שלא ירגיל ברובו. **גריבא** דנפלי מנחמת גוביהו –
3 פירוש: דהו ברביא, ולא הו ראיית ליפול אלא מנחמת גובין. **אמר** ליה דאיכא בר אדא
4 בחדן דנפש ומתיה – וצריך לומר דהרי בר אדא הו. דהא בר אדא בר אבהא הוה כמי
5 רבא, דמציע בכמה מקומות: אמר בר אדא ר
6 אבהא אמר רבא, דהא בר אדא בר אבהא דהבא
7 ממע דהא חבר לרב ולשנאול, ומקאמר ליה
8 שמואל לרב, וקאמר ליה: דא איכא בר אדא
9 בחדן, ואנ דיענא דב יודיה דהא תלמיד דרב
10 ושמואל, ורבא הוה נולד ביום שבת בר יהודה
11 הרב אדא היה תלמיד דרבא – אם כן על כרחך
12 צריך לומר דהרי בר אדא הוה. **בהבינתו**
13 פירוש כביעי שמנכין אותו כן אדם לגנאי.
14 בתוכהו. פירוש: מיניו שם משפתו, שם לוי,
15 כמו שם תניבת אבות בניטין עד עשרה דורות
16 (ניטין נא.כט), כגון רבי אבהם אבן עזרא, שכל
17 בני משפחתו היו נקראים כך. ודוקא לגנאי, אבל
18 לשבח – מורה.

1 נדרמן לו אדם – יש ספרים שכתבו בזה; אליהו זכור לטוב, וזאת נתכון להוכיחו שלא
2 ירגיל ברובו. הבי גריבא: מפולת שאמר ברביא ולא רעועות שאני ראיית ליפול ולא
3 שאריות ליפול חי גיחו בריאית וחי גיחו בריאית ליפול חי גיחו רעועות וחי גיחו
4 ראיית ליפול לא צריבא דקימן אנורא – נדרא – שמואל שיש שוחר חוק שממלל
5 החומות. מפולת שאמר מתייען עליך –
6 בבריאת קאמרינן, שיהי החומות בריאית ואף
7 על פי כן מפולת מכח נשיבת הרוח. אבל אם הו
8 החומות תפולות רעועות – אין מתייען
9 עליך, וכשאני ראיית ליפול – מתייען
10 עליך, ולא בראיית ליפול. לא צריבא – הא
11 דקני שאני רעועות ראיית ליפול אלא כן
12 דקי אנורא נדרא, על שפת נדר, שאף על
13 פי שיהא בריא – ראייה היא ליפול, שחמי
14 מפולין אותה, שמקלקלת את הרקען ושחוקין
15 את היסוד. כי יהיא אשיית רעועה כו. בארה
16 בהמקמה, אף על גב דאיהא ראייה ליפול
17 דהא קמא בארהו כולי האי – מפולת הכן
18 דרעועה היא – לא הו חלפי תותה, אלא היה
19 מקיץ כבינתיה. מנכין – ממשעין, הכי בניטין;
20 לא הקפידו בתוך ביתו ולא חלפיה כולי תורה
21 ודכל שעתא דזה גריס. תבינתו – שחמנים
22 לו בני אדם, כגון שם יחוי, יחיתו – כמו
23 תניבת אבות בניטין עד עשרה דורות (ניטין
24 נא.כט). כיוצא דקיבא – זימ המעטן, דהוי רוח
25 מנשבת, ומספיה דלא תפיל חומות. גבוהרא –
26 תיבה תלויה בעגלה, ושרות ישובת בזה, וידי
27 בורק. הרגום פוקד לשמות לך) – מסע, כמו
28 האי טבוא דלא סר סכינא קמה חבם. כי היה
29 ליה מילתא דאסותא ופי ליה בנחא ומיאר כי
30 לא נטיסין, זיבין ליה ופי ליה בנחא – לרבי
31 ובין לזה, דאי הוה משתייר מידי לגנכין – אלא
32 לאיבדו דמכשמיא בשבת, ומצא משתילן
33 לעתיד לבא, דלא מייתי ידקי לעשרת שבת
34 דשכסא דעתייהו – משכסכו עשימ לאותו ריק
35 ואומותיין אין אנו עריכין לקנות, ושמן אל
36 ישחירי שם כלום ואין לך מה לאכול בשבת.
37 אין אבאבילין אותן לבמה – משום שיה
38 אכולין, ומחו כביעת בטובה שהשפיע הקדש
39 ברוך הוא בעולם. אי נמי: משום דחסה תורה על
40 מנען של ישראל, ורק לעד, והלכין למקום
41 אחר, ומוצאין אותם בני אדם ואוכלין אותן, כך
42 שמעתי. מילתא דשיבא – מנוג שדים
43 ששוקקין למי שאכל ואינו נוסט ידיו. דשיבא
44 כך דרסינן במסכת יומא ועוב. אמר אבי
45 משום שיבא. וזהו תלי ליה להחוא כחא
46 דמאי, כי הכי דלימשו ידיוהו מינה. בר פתא –
47 תיץ מהו, דכל אבן דבעי דזה עיל אכל
משום

1 **מנדין** לו אדם **אחר** **שהנה** **מכוער** **ביותר**. **אמר** לו:
2 **"שלום עליך, רבי, ולא החזיר לו. אמר לו: ירקה,**
3 **כמה מכוער אותו האיש! שפא פני כל עורך מבוערין**
4 **במתד? אמר לו: איני יודע, אלא קד ואמר לאיפון**
5 **שעשאני: "כמה מכוער פלי זה שעשית!" בין שיער**
6 **בעצמו שהטא, ור מן החמור ונשתפח לפניו, ואמר**
7 **לו: יעניתי לך, מחול ליו? אמר לו: איני מוחל לך**
8 **עד שתלך לאיפון שעשאני ואמר לו: "כמה מכוער**
9 **פלי זה שעשית!" היה מביטיל אחריו עד שהגיע**
10 **לעירו. יצאו בני עירו לקראתו, והיו אומרים לו:**
11 **"שלום עליך, רבי, רבי, מורי, מורי!" אמר להם: למי**
12 **אתם קורין "רבי, רבי"? אמרו לו: לקה שמטייל**

13 **אחריו. אמר להם: אם זה רבי, אל ירבו פמיתו בישראל! אמרו לו: מפני מה? אמר**
14 **להם: קד וקד געשה לי. אמרו לו: אף על פי כן, מחול לו, שאדם גדול בתורה הוא. אמר**
15 **להם: בשביבכם הרני מוחל לו, ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן. מיד נכנס רבי אלעזר**
16 **ברבי שמעון ודרש: לעולם יהא אדם רב קמיה ואל יהא קשה פארו. ולפיכך וכה קנה ליפול**
17 **הימנה קולמוס לכתוב בו ספר תורה, תפילין, ומזוזות." וכן עיר שיש בה דבר או מפולת,**
18 **כיו"ת. תנו רבנן: "מפולת שאמר בריאות ולא רעועות; שאנין ראיית ליפול, ולא הראיית**
19 **ליפול." ויהו בריאות הי גיחו שאנין ראיית ליפול; הי גיחו רעועות הי גיחו ראיית**
20 **ליפול! לא צריבא דנפלו מחמת גוביהוה. אי נמי, דקימן אנורא דנרתי. כי יהיא אשייתא**
21 **רעועה דהיאו גבוהרא, דלא תהי חליף בר וישמואל תורה, אף על גב דקימא באתרה**
22 **תליסר שנין. וימא חו אילקע בר אדא בר אבהא לתתם. אמר ליה שמואל לרב: יתיה כר,**
23 **נפקר? אמר ליה: "לא צריבא דאינא, דאיכא רב אדא בר אבהא בהדן דנפיש וכוותיה,**
24 **ולא מסתפניא." רב הונא תהי ליה ההוא תמרא בההוא ביתא רעיעא, ובעי לפנויה, עייליה**
25 **לרב אדא בר אבהא לתתם, משיביה בשמעמא עד דפנייה. בתר דנפק, נפל ביתא. ארגיש**
26 **רב אדא בר אבהא איקפד. סבר ליה כי הא דאמר רבי יצאי: לעולם אל יעמוד אדם במקום**
27 **סנה ואמר: "עושי לו גם", שפא אין עושי לו גם. ואם תימצא לומר עושי לו גם, מנפין לו**
28 **מזביתו. אמר בר חנן: מאי קרא? דכתיב: "קמתי מכל חסדים ומפל האמת." מאי תהי**
29 **עובדיה דרב אדא בר אבהא? כי הא תחמור: שאילו תלמידיו את רבי וזרא ואמרו ליה לרב**
30 **אדא בר אבהא: כמה הרבה ימים? אמר להם: מימי לא תקפדתי בתוך ביתי, ולא צעדיתי**
31 **פניו מי שגדול ממני, ולא הרחתי בפכואות המטופפות, ולא הלכתי ארבע אמות בלא**
32 **תורה ובלא תפילין, ולא ישנתי בבת המדרש, לא שינת קבע ולא שינת ערא, ולא ששתי**
33 **בתקלת חברי, ולא קראתי לחבירי בהבינתו. ואמרו לה: בהבינתו. אמר ליה רבא לפרס**
34 **בר פפא: למי לן כר מתיי מילי מעלייתא דההו עבדי רב הונא. אמר ליה: בינקותיה לא**
35 **דכינא. בסיבותיה דכירנא: דכל יומא דעיבא הוה מפקין ליה בגוהרא דדהבא, וסיר לה**
36 **לכולה מתא. וכל אשייתא דהוות רעועתא תהו סתר לה. אי אפשר לקרה, בני לה. ואי לא אפשר, בני לה איהו מדיחיה. וכל פניא**
37 **דמעלי שבתא ונה ירקא דההו פיש יהו לגנאי, ובין ליה ושרי ליה לנתרה. וליתביה לעגים! ומנין**
38 **דקסבא דעתייהו, ולא אתו למיזבין. ולשיייה לכהמותו קסבר מאכל אדם אין מאכילין לכהמה. ולא ליבניה כלל! ומצאת מכשילן**
39 **לעתיד לבא. כי תהי ליה מילתא דאסותא, הוי מלי פוזא מיניה ותלי ליה בספוא דביתא ואמר: "כל דבעי, לימי ולישקול." ויפא**
40 **דאמר: מילתא דשיבא תהו גמור, ותהו מנח פוזא דמאי ודלי ליה ואמר: "כל דצריך, לימי וליעול, דלא לתסכן." כי תהו ברוך**
41 **רפקא, תהו פתח ללביה ואמר: "כל מאן דצריך, לימי וליכול." אמר רבא: פליהו מצינא מקימנא, לבר מתא דלא מצינא למיעבר,**

תענית. סדר תעניות אלו – פרק שלישי דף בא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קפג

תוספת

27 מצוה לא תתנו לחן אלא שקל. והאי דקאמר דחן לחן שקל ולא אמרנו תנו סלע – משום
28 דבעי לזרזיהוהו, כדאמרן בחביתות (ג.א.) כדי לזרזן במשא ובמוטן, כדי שישירו וילמדו
29 דרך ארץ וירוחו. אם סתו רישו אחרים חתיתן – אף על גב דאמר תנו שקל, ולא אמר
30 אל תתנו אלא שקל – גלי ברעתיה דלא בעי למתחב לזו אלא שקל במבטא, כי הדיכ אי
31 מנו – דישו אחרים חתיתן, אשר ליה –

32 אילפא. תא מני – דקמתי אף על גב דלא ספק
33 בצדק מסלע לא יחבטן לזו אלא שקל – רבי
34 נטורי היא. דאמר במבטא בחביתין
35 (ט.ס.ג.) מצוה לקיים דברי המת. דאי לא מצוה
36 מן הדיון נותנין לחן כל דהוי לזק, שהרי כל
37 הממונ שלח דהא, ואן בן לאותן אחרים כלום.
38 אלא לאחר מיתוהו, אם יש מותר – יש לזק,
39 ואם לאו – לא יטלו. ומתוך שרצונן אנו לקיים
40 דבריו שדישו אחרים חתיתים – אנו מקמינן
41 את הממונ, כדי שיהא שם מותר. והיה פטור
42 מנותח בן – רגלי המטה מונחין בספלים
43 מלאים מים, שלא יעלו אילו נגמלי דרך רגלי
44 המטה. מנפר שיהא גידם, ואם היו גולים – אנו
45 יכול לטעם בדיוו ולזרזק, ויסלקי ליה – כל
46 המאורע לז, ואפילו רעה. בת בהדיא דיוה –

47 מן לילת אחות בלתי באותו המזלו, לפיכתי – אנו
48 שלו, כלמלו – שנואנין על ישראל, כד
49 מצינו – באחד משירי קיסר. מעפרא דאברום
50 הוא – בשלום עם המלכים. גלי – קשין.
51 כיתו – לנו במלך. כפר עמיקו שלשה מיתם
52 כותו בשלשה ימים – מת אחד בכל יום.

1 משום דנפיש בני ממונא – דאיכא עניי טפי, ומכיל ופיק קרנא. הדיקא לזו – עניות. כי
2 לא יזיה כן אביון – כן בעצמך. חיי עולמא תבא – תורה. חיי שעה – עולם הזה. וה
3 סתורה. קיימא ליה שעתא – עתיד להגדול, ואן ומנו למות. שבע מינה – מראנא
4 שמתעה – אהדר אילו לחותיה. רב דאתא אילפא – ממונא שהלך עם לסתורה. מלך
5 רבי יוחנן – מיתוהו ראש ישיבה עליהן. מנוה
6 דהא: מי שתוה ראש ישיבה היו מגדלין אותו
7 משלחו, ומעשרין אותו, כדאמרנן לבני בבי
8 גדול קיימא ויבטא ויתא: זיחאן הגדול
9 ממונא – גדולהו מלש אחיו. אמרי לז – אנשי
10 הממונ לאילפא. אי אתיב מי גרמי – אם היית
11 יושב ועסק בתורה, היינו ממליכין אותך כמו
12 שעשית לר' יוחנן. אילפא דהי גביר טפי מר
13 יוחנן. תנא פליגי בשמיהא בריהי – כלונס על אריך.
14 תקיע כלב הפסגה, שמינחין עליה כסכה
15 זילדון בלעז. ודשלי לז בן – כלומר, אף על
16 גב דרעבד עסקא – מריסנא אנא טפי מניה. רבי
17 ר' חימא רבי ר' אושניא – דהוו מסדרי מנותחא
18 על פי רבנו הקדוש, שהיה רבם. ולא פשיטנא
19 ליה פתני – דאבטחנא משנה בותיה דהדיא
20 בריהיא. תנא ליה – שנה לפניו, כלומר, בעא
21 מניה. חושיב תנו שקל לבני – מי שמת, והני
22 ממונ ביד איש נאמן, ואמרנו שקל חצי סלע
23 לבני להוצאה בשבוע. ורואיין לתת לחן סלע –

24 שד לז בנין דרבה, ואן מסתפקי לשת
25 פחות מסלע. נותנין לחן סלע – דאי היה
26 ברעתיה דלא למיתן לזו אלא שקל – היה
1 רבי יוחנן. אמרו לו: 'אי אתיב מר וגרים, לא תהו מלך מר?' אול תלא נפשיה דספקרא דספקנא, אמר: אי אפא, ושאל לז
2 במתניתא דרבי חימא רבי אשעניא ולא פשיטנא ליה ממתניתין נפילנא דספקרא דספקנא. ויבטנא. 'תא הווא אפא, תנא ליה:
3 'האומר: 'תנו שקל לבני בשבת', ותן אחרים לתת להם סלע, ונתנין סלע, ואם אמר: 'אל תתנו להם אלא שקל', אין נותנין
4 להם אלא שקל. אם אמר: 'אם מורא, רישו אחרים תחיתים', בין שאמר 'תנו', בין שאמר, 'אל תתנו', אין נותנין להם אלא שקל'.
5 אמר ליה: הא מני? רבי מאיר היא, דאמר: מצוה לקיים דברי המת. אמרו עליו על נהום איש גם זו שהיה סומא משתי עיניו, גם
6 משתי ידיו, קוטע משתי רגליו, וכל גופו מלא שחין. והוה מוטל בבית רעוה ורגלי מפתו מונחין בספקין של מים כדי שלא יעלו עליו
7 נמלים. פעם אחת בקשו תלמידיו לפנות מפתו ואחר כך לפנות את הפלים. אמר להם: 'בני, פנו את הפלים ואחר כך פנו את
8 מפתו, שמוקבתם לכם שקל זמן שאני בבית, אין הבית נופל'. פינא את הפלים ואחר כך פינא את מפתו, ונפל הבית. אמרו לו תלמידיו:
9 'רבי, וכי מאחר שצדיק גמור אחר, למת עלתה לך קד?' אמר להם: 'בני, אני גרמתי לעצמי. שפעם אחת הייתי מחלף בדרך
10 לבית חמו, והוה עמי משוי שלשה חמורים, אחד של מאכל, ואחד של משתה, ואחד של מיני מגרים. בא עני אחד ועמד לי בדרך,
11 ואמר לי: 'רבי, פרסניו' אמרתי לו: 'המתן עד שאפירוק מן החמור'. לא הספקתי לפרוק מן החמור עד שצתה נשמתו. והקמתי ונפילתי
12 על פניו, ואמרתי: 'עני, שלא חסו על עניו, וסומו. ריי, שלא חסו על ריך, ותגרמו. ריי, שלא חסו על רגלך, ותקטעו. ולא
13 נתקדחה דעתו עד שאמרתי: 'כל גופי יהא מלא שחין'. אמרו לו: 'אוי לנו שראינוך בךך'. אמר להם: 'אוי לי אם לא ראיתני
14 בךך'. ואמאי קרו ליה נהום איש גם זו? דכל מילתא דתהו סלקא ליה, אמר: 'גם זו לטובה'. וימנא תרא בעני לשדתי. ישראל דוזון
15 לבי קיסר. אמרו: 'באן זייל? זייל נהום איש גם זו, דמלופוד גניסין הוא'. שדרו בדיה מלא סיפנא דאבנין טובות ומקוליות. אול
16 בת בהתוהו דירא. כליליא קמו תך דירא, ושקלינהו לסיפניה ומלונתו עפרא. כי מנא תרם, שרינהו לספנא, תוהוה דמלו עפרא.
17 בעא מלפא למקטלינהו לכזוהו. אמר: 'קא מתיכו בי ויחדיאו?' אמר: גם זו לטובה. אתא אליהו, אדמו ליה כדמ מציניה. אמר ליה:
18 'דלמא הא עפרא מעפרא דאברתם אבהון הוא. דכי תוה שדי עפרא, הוו סיפיה; גלי, הוו גידי. דתיכבי: 'תן ענפר חרבו, קש
19 דרך קשתו'. הוה חדי מרדנא דלא מצו למיכבשה. בדקו מינה וכבשהו. עילו לבי גויה, ומלדו לסיפניה אבנין טובות ומקוליות,
20 ושקלינהו בקרא רבה. כי אתו בתיו בהתוהו דירא. אמרו ליה: 'מא איתית בךך דעבדי לך יקרא כולי האי?' אמר להו: 'מאי
21 דשקלינהו אבניי להתם'. חיי דלדיניהו ואמטיניהו לבי מלפא. אמרו ליה: 'מאי עפרא דאיתיה תקא מדין הוא. בדקוה, ולא
22 אשכחוה. ומקטלינהו לתך דירא. 'אי זו היא דברך? עיר המוציאה חמש מאות רגלי, כו'. תנו רבנן: 'עיר המוציאה חמש מאות
23 ואלף רגלי, כפר עבו, ויצאו הימנה תשעה מיתם בשלשה ימים זה אחר זה – הרי זה דבר ביום אחד או בארבעה ימים – אין זה
24 דבר ועיר המוציאה חמש מאות רגלי גנון גנון כפר עמיקו, ויצאו הימנה שלשה מיתם בשלשה ימים זה אחר זה – הרי זה דבר
25 ביום

1 **יבא** מנה בן פרס – כלומר: מניב שיבא גדול בן הדיין. דרס לא היה אלא חצי מנה. ואל
2 יבא מנה בן מנה רדינו רב חסדא רדיה מנה, כלומר שהיה חשוב. ופסי רדינו יתחק
3 אבהו דרב נחמן, ולא מיקרי רב יתחק. **אמר** ליה וזאת אייתי בחדייתו – פירושו: וכי עזרה
4 והביא עמדם שידו אכולתו: כלומר, אי אפשר שלא יאכלו התובאה והורעים. **אמרו** ליה
5 לרב חסדא איבא בתובא בחודי דגור תעניתא וכו'

6 עד שאני חודי רדמו מעידה לבני אנשי – פירושו:
7 שבני מעין של חודי הדין למעים של בני אדם.
8 יש לחוש שהיה אל בני אדם. מכאן נראה שאם
9 היה דבר על עובדי כוכבים שיש לחוש ושו
10 להתענות, רדא הבא חודי דגור תעניתא מדבר
11 שהיה בחודיך משום דדמו מעלין לבני אדם. ומל
12 שכן תברמי רדמו לישראל: **נבירה** לוקח –
13 פירושו: זה ארץ ישראל.
14 **טרפה**

15 **אָלָא אַרְם מְכַבֵּד אֶת מְקוֹמוֹ. שָׁפֵן מַצִּינוּ בְּהַר סִינַי, שָׁפֵל וְזֶמֶן שֶׁהִשְׁכִּינָה שְׁרֵיחַ עֲלֵיו, אִמְרָה**
16 **תּוֹרָה: "גַּם הַצֵּאן וְהַבָּקָר אֵל יְרֵעוּ אֶל מֹלֵךְ הַתָּהר הַהוּא". וְנִסְתַּלְּקָה לְשִׁבְעָה מִמֶּנּוּ, אִמְרָה תּוֹרָה:**
17 **"בְּמִשְׁךְ הַיָּבֵל, הַיּוֹשֵׁה יַעֲלֵה בְּהַר".** וְכֵן מַצִּינוּ בְּאֵהָל מוֹעֵד שֶׁמִּדְבָּר, שָׁפֵל וְזֶמֶן שֶׁהוּא נְמוּי,
18 **אִמְרָה תּוֹרָה: "וַיִּשְׁלַחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צִוְרֵי". הוֹגֵלְלוּ הַפְּרוֹכִת, הַמְּרֻבָּת וְכֵן הַמְּצוּרֵינֵים לִפְנֵים**
19 **שָׁמַיִם. אָמַר לֵיהּ: "אֵי הֲכִי, נִיקֻם אָנָּה לִבְנֵי מֶנֶח בֶּן פֶּרַס אֲצִל**
20 **מֶנֶח בֶּן מִטֵּה, וְאֵל יבֵּא מֶנֶח בֶּן מִטֵּה אֲצִל מֶנֶח בֶּן פֶּרַס".** בְּפִירָא תּוֹת דְּבִרְתָּא, שֶׁבִּשְׂבִיבֹתֶיהָ
21 **דְּרַב לָא תּוֹת דְּבִרְתָּא. סִבְרוּ מַצִּינֵה מְשׁוּם וְכוּתִיָּה דְּרַב, דְּנִפְיֵשׁ. אִיתְחִי לְהוּ בְּחִילָמָא: רַב**
22 **דְּנִפְיֵשׁ וְכוּתִיָּה מוֹבָא. הָא מוֹלְתָא וְזִמְרָא לִיה לְרַב. אֲלָא מְשׁוּם הַהוּא זְבָרָא, דִּישְׁלִי מְרָא**
23 **וְזִבְלֵא לְקַבְרֵיהּ. בְּרוּחִיקָה תּוֹת דְּלִיקְתָּא, וְכִשְׂבִּיבֹתֶיהָ דְּרַב הוּנָא לָא תּוֹת דְּלִיקְתָּא. בְּבִיר**
24 **מַצִּינֵה בְּבוֹתָא דְּרַב הוּנָא, דְּנִפְיֵשׁ. אִיתְחִי לְהוּ בְּחִילָמָא: הָא וְזִמְרָא לִיה לְרַב הוּנָא. אֲלָא**
25 **מְשׁוּם תְּחִיא אִיתְחָא דְּמַחֲמַמַּת תְּנִירָא וּמְשִׁילִי לְשִׂבְיבֹתֶיהָ. אָמְרוּ לֵיהּ לְרַב יְהוּדָה: "אֲחִיו**
26 **מַצִּינוּ". גֹּר תַעֲנִינְיָא. אָמְרוּ לֵיהּ: "לֵא קָא מְפָסְדִי". אָמַר לֵיהּ: "וְזִידָא אִיתִיו בְּהַרְדִּיחוּ?" אָמְרוּ**
27 **לֵיהּ לְרַב יְהוּדָה: "איבא מוֹתָנָא בְּחוּדֵיהּ". גֹּר תַעֲנִינְיָא. נִיקָא קְסָבֵר רַב יְהוּדָה מִכָּהּ מְשִׁלְתָּת**
28 **מִמֶּנּוּ אֲרִיב מְשִׁלְתָּת מִכָּהּ הַמִּינִי? לָא." אָמַר חוּרִי, דְּרַמְיָן מַעֲרִיחֵהוּ לְבָנֵי אִנְשֵׁי. אָמְרוּ לֵיהּ**
29 **לְשׂוּמָאל: "איבא מוֹתָנָא בִּי חוּזָא. גֹּר תַעֲנִינְיָא. א"ל: "וְחָא מְרַחֵק! אָמַר: "לִיבָא מַעֲרָא**
30 **הָבָא דְּפָסִיק לֵיהּ." אָמְרוּ לֵיהּ לְרַב נַחְמָן: "איבא מוֹתָנָא בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל." גֹּר תַעֲנִינְיָא.**
31 **אָמַר: "אם נְבִירָה לִקְחָה, שְׁפַחָה אֵל כָּל שְׁפָנוּ" מַעֲרָא דְּבִירָה וְשְׁפַחָה. הָא שְׁפַחָה וְשְׁפַחָה,**
32 **לָא. וְחָא אָמְרוּ לֵיהּ לְשׂוּמָאל: "איבא מוֹתָנָא בִּי חוּזָא", גֹּר תַעֲנִינְיָא! שְׁאֲנֵי תְהָם, כִּיִּן**
33 **דְּאיבָא שִׁירְתָּא דְּלוּי וְאִתָּא בְּהַרְדִּיחָה. אָבָא אוּפְנָא הוּא אֲתִי לִיה שְׁלָמָא מִמְחִיתָא דְּרַקִּיעָא**
34 **כָּל יוֹמָא, וְלֵאבִי כָּל מַעֲלִי יוֹמָא דְּשַׁבְתָּא, לְרַבָּא כָּל מַעֲלִי יוֹמָא דִּכְפִירֵי. הוּוּ קָא חֲלָשָׁא**
35 **דְּעִיתִיה דְּרַבָּא מְשׁוּם דְּרַבָּא אִמְנָא. אָמְרוּ לֵיהּ: "לֵא מַצִּינֵה לְמַעֲבָר עוֹבְדֵיהּ". וְכֵאֵי הוּוּ**
36 **עוֹבְדֵיה דְּרַבָּא מְשׁוּמָא? דְּכִי תוּה עוֹבֵד מִילְתָּא. תְּהוּ מַחֲוֵה נְבָרֵי לְחוּדֵי וְנִשְׁ לְחוּדֵי. וְאִת**
37 **לֵיה לְבוֹשָׁא אִרְיָת בִּיה קְרָנָא, דְּהוֹת בְּיוֹעָא בִּי כּוֹסֻלְתָּא. בִּי תּוֹת אִתְּיָא לִיה אִתְּיָא, תְּהוּ**
38 **מְלִבְשֵׁי לָהּ, בִּי חִיבֵי דְלֵא נִסְתַּפֵּל בַּהּ. וְאִת לִיה חוֹבְתָא דְּצִנְעָא דְּשִׁירֵי בִיה פְּשִׁיטֵי דְּשָׁקֵל.**
39 **דְּאִת לִיה שְׁרִי בִּיה; דְּלִית לִיה לָא מְכִסְפֵי. בִּי תוּה אֲתִרְמֵי לִיה צוֹרְבָא מְרַבְנָן, אִמְרָא**
40 **מַצִּינֵה לָא שְׁקִיל, וְכַתֵּר דְּקָא, יְהִיב לִיה פְּשִׁיטֵי. וְאָמַר לֵיהּ: "וְלֵי בְרִיאָה נַפְשִׁי". וְיִמָּא חַד**
41 **שָׂרָד אָבִי וְזִנָּא דְּרַבְנָן לְמִבְרִיקָה. אוֹחְבֵינְהוּ, וְאִכְלֵנְהוּ, וְאִשְׁקֵנְהוּ, וְכֹף לָהּ בִּיסְרִימָא בְּלִילָא.**
42 **לְצַפָּא**

1 **ביום אחד איז זה דבר – דאקאי בעלמא אתא. הכי נרסיקן: עני גדולה המוציאה אלק**
2 **וחמש מאות רגלי יצאו הדמנה תשעה מותים וכו' – אלק וחמש מאות איש הדיינו פי**
3 **שלשה בעיר קטנה. כפר עכו דרוקרת. נוסח ארזי דירוקא. עיר ששמה יוד, והיא קטנה**
4 **על שם שירד קטנה באותיות. הכי נרסיקן – דארה הדמנה שלשה מותים בשלשה ימים.**
5 **ריחק גניחויו – בשור מותם קאי, לבבא קמא.**
6 **בפרק יבצה' היגל מועד', אי זהו המן ואי זהו**
7 **מועד? כל השערו בו שלשה ימים – דברי ר' יהודה.**
8 **ל' מאיר אומרו: כל השערו בו שלשה ימים – שם**
9 **פעמים ביום אחד. ר' יהודה סבר: כתיב 'אי טורע**
10 **בי שו נגח הוא מתמול שלשים', מתמול –**
11 **תרי שלשים – תלת. דהרי שלשה ימים. ורבי**
12 **מאיר סבר: ריחק גניחויו: כשנגח בשלשה ימים**
13 **זה אחד זה – דייב, קרב גניחויו שנגח של**
14 **פעמים – ביום אחד זה כל שקיב ליקום פי**
15 **לחבא – דרב נחמן בר יצחק היה יתיב בין גברי**
16 **ולא תשיבי כולי האי; וקמרו ליה רב נחמן בר**
17 **רב חסדא ליקום מר מהתם וליתי לתיב בגאי.**
18 **תניא – גני אגא. שונה גאי ברייתא זו רבי יוסי**
19 **אומר כו. לא מקיפו של אדם סבבדי – ואם**
20 **אלך ואשב שם – אין מקיפין סבבדי. גם הגאן**
21 **ותבין אל יעיר – דמשום שבת השבת בבבך.**
22 **מכור ומקדש, אל מול הדי ההוא – מדרבנן**
23 **"דחוא" משמע: כל זמן שהוא בגיחויו,**
24 **השששטינה עליו. נסתלקה השששטינה בחול,**
25 **הדובל וגו. ואף על גב דהאי קרא בלוחות**
26 **דראשונות תביב – לא נסתלקה שששטינה על**
27 **לוחות האדריונות שניתנו בינם בפסוקים. ועל**
28 **ימות החרוף שעסקו במלאכת המשכן שהתה**
29 **שששטינה בהר, ומשם ניתנו לה המצות בקולי**
30 **קולת ופסוקים בינם בקולת עשרת הדברות, על**
31 **אחד בינים שהיוק המשכן. ובמסע וזה שששטינה**
32 **מן הדי השבוע לה על הדבורה, ושם באהל**
33 **מועד נשנת התורה כלליתיה פסוקיה. ועל**
34 **אחת שששטינה היה מותר להם בלוחות דראשונות**
35 **לעלות. כדאמרין במסכת ביצה (הא, כ) כל דבר**
36 **שבמקן – צריך מנין אריר לחודיו. ובראש**
37 **קופרטו רומי אהת מוצא תשובת רביס בבך.**
38 **במשך חובל – בסיום השופר, כשתסתלק**
39 **השששטינה. דרך דוא לאקמין ולמשוך התקיעה**
40 **שבעת סיום. הונללו תפוחים – שהיו נגללן**
41 **שבעת נסיעתן היו נסיעין כולן, ובאין זבים**
42 **ומצורעים ובנסבין פיס – חצי מנה**
43 **ולשון פרוסה. כמו 'פירס פריסת מלכותך'**
44 **(דניאל ה). שאבוי של בר נחמן בר רב חסדא**
45 **גדול מיתקח אבוי של בר נחמן מדרמיתקי ר' רב**
46 **חסדא ואידך בר נחמן בר יצחק, מכלל של**
47 **נסמן. דברגא – דבר: בשששטינה – בשששטינה.**
48 **איתיוו לחו בחילמא – להך אנש דסבר**
49 **משום ומותיה דרב הוא. ואם ורס לריב –**
50 **נס זה קטן דוא לפי גדולתו רב. פריא – פשייר**
51 **בלעיו. ובילי – פליא בלעיו. לקבוח –**
52 **ומשום וכותיה דתובא מרדו בו מזה כנגד מרה. ושישילא לשששטינה לאורו שהחסיקו משלה, לפיכך נגמדת משלה. ארבה שסבילה את**
53 **התבואה. לא קא פפריא – לא בעינו למנוח תעניתא. וזוא איזוי בחדייה – בתמימה וכי עזרה עמם שלא יפסידו את התבואה? פשייו – בני מעינין שלהן, ארבה לוק כרס**
54 **הפנימי כשאר בתורה. וסימן רב הוא. בִּי חוּזָא – מקום ממלכות בבלי. בני תעניתא – בעירו. הא טריחא – ואין לחוש שזאי יעד כאן. אמר ליה וכי מביצרא פסוק ליה – וכי**
55 **מגברות ושאר מצוות מוספיקין לפני הדבר שלא יבא? שפחא לא כל שכן – ויש לחוש שזמא שחלח עד כאן. הא שפחא ושפחא – שתי יעירות של חוצה לארץ, כגון בִּי חוּזָא**
56 **ונחרגא דאתריה דשומאל. שירמא – דאולי מבי חוּזָא לנחרגא. דלוי – מתלה ובא עמח. שלמא פריקא – בת קול אמורת לה: שלום עליך. אומנא – דקא מדי. כִּי הוּוּ**
57 **עבֵי מִילָא – כשהוא מקום רב לבני אדם. ונשיבס לחודיו – לצינעוּתא. זיתא בית קרנא –***וּנְשׂוּטָא. שהיא מקוּחַ בו חרוק קוּחַ שזוא מקוּחַ בו. ולנשבוּהוּ דוי מנלש לה. ולי סבבא**
58 **– דלאחר שהבא לא היה דאן מער רמי (בכסילמה) פשיטי לחתם. ומאן דלא רמי. בריא נפשי – דבראי עמני. למיבירקא – לכבוש במנועו. וכוף לחו בסתרי – קיפל חתחוק**
59 **כתשבי צעור.***טפידו בלעיו, לישן בוק.**

תענית. סדר תעניות אלו – פרק שלישי דף בב עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קפז
 רש"י תוספת

1 לצפרא ברביעו – רבנן לביטסינן דבאב אמונא ואיחינהו לשוקא לזבניה. אפרי ליה – לאבא אמונא לשימינהו מר, ורבן ל דמייהו. והו בודקין אותו אם יחדשם במולנן, או
 2 אם יתא שם אוהם פחות מכדי גמיהם. כמאי חשיבין – כשלקוהו. וכפיאי – לכו מילתא למיטר לי לאלתר ליתן אותם, ואח"כ אתו למינני גבאי, למיעבר כולי האי. לשקלינהו
 3 מר – לא הויתו רבין אלא לנטוקן. חלשא עריתא דרבא אצבאי – ולרבא לא אתי שלמא אלא ממעלי יומא דכיפרא למעלי יומא דכיפרא, ולאבי כל מעלי שבתא. אבילא ברבא
 4 על כל בני עיקר, רב ברוקא חזאי – שיהיה מבו חזאי. דבי לפס – מקום. אפר לחו – רב ברוקא לאליהו. מי איכא כהאי שוקא רב. כפאי אובי – מעגליים שחורים. שלא
 5 כמענהו היהודים. ולא רמי חזאי – לא הטיל

6 ציצית מלמלה. אפר ליה – אליהו לרב ברוקא;
 7 הוא רב לעלוא דרתי הוא. קרא ליה – רב
 8 ברוקא עלהו גבאי. ונזקינא – שמר בת
 9 האסדוקן. רמינא פוריאי בי – מטיל אני מטחי
 10 בני אנשים לנשים. ריבוי נברים עניניהו עלה –
 11 בעלי בני האסדוקים. איתרישני נערה בי – דרסיא
 12 בבית הסדרה. יהודיאי הדפאי – שמרני של עין.
 13 האדומים בדם. כשפילא – בשולל בגדיה
 14 דרסינא – דרך גשם ליה. ומאסיה דדיא. והוא
 15 לשון פרסי. אפר ליה – אליהו לרב ברוקא. והי
 16 נמי בני עלמא דרתי נערה. בחיחי – שמונים.
 17 ומשכוחים שם אדם. פוריאי – במילי דבדווחתא
 18 בניניהו. עדי רבשיי – שפן דברים שאדם
 19 אוכל פירותיהן בעולם הזה והדקן קיימת וכו';
 20 הבאת שלום בין אדם לחבריו. שדפון ירקון –
 21 כיון שגרא לא שחוט מותריקן. ומלא תני –
 22 והמתניח להדעתה. אי נמי, מעשה היה כך.
 23 כנף אחד – עוף אחד של אותו מין, כעין "עופר"
 24 כל בני (בראשית א) משולחת – מן השמים.
 25 כשדה אינה משולחת – הדומי אחרונה. מרפא
 26 שני בני אדם – ולא אכלה אלא אחד מהם –
 27 דתיא משולחת דכין דלא היתה רעבה אלא
 28 לאחד – מאי טעמא קטלה ליה לאידך? ענין
 29 אינה משולחת – משפתי הירע אבלתם. עלתה
 30 לג – ונעלה ויהי להשפעת כל במשתתין

31 בגנות, שלא היו משפועים אלא חלוקים וסוין,
 32 והוא הדין לבית שתתני. עיישא – "ברציל"
 33 בלעז. הכי קאמר – היא דקתי נראת כשדה
 34 כי רבי קאמר בראתא בעיר. ונאן בערתי
 35 כיום דסתיא נראתא – כיום משמע אבל לילה
 36 אינה משולחת והיא דקתי נראתא כיוסאי –
 37 אשה רב. דאם נראתא כשדה ביום – אינה
 38 משולחת. הא עמיה – כשדה. ולא רעתי ולא
 39 נחבאת כשדה הסמוכה לאגם – עמדה אינה
 40 משולחת. דכין דסמוכה לאגם – היינו עמדה
 41 ולא כרחה – סברה. אי אתי בתריא – עריקא
 42 לאגם מדר. כשדה שאינה סמוכה לאגם – עמדה
 43 משולחת, דכין עלא מקום כרחה הוא
 44 וקיימא – דמאי משולחת נעודה היא. אגם –

45**מרשיק בלעז. הסמוך לעיר, והוא מלא
 46 קרינים. כי תניא היא – דאכלה אין רעתי –
 47 לא. אגם, דכין דהיינו זוכתה – כי בטגא
 48 אדעתה ודחא אבתריה. כוכב יצדיי – כוכ
 49 קטן של ציידן, שיחפרו למאכל העופות. והן
 50 על גב בלאו כוכב קמע חזאי. ולא היה כיישוב –
 51 היא משולחת. אין צריך לומר חרב שאינה של
 52 שלום – שמתרעה עליה. אלא אפילו חרב של
 53 שלום – והעברת דרך אותו מלכות ליתק
 54 להלחם במקום אחר.

לצפרא ברביעיהו ושקלינהו, וקמו ונפקו להו לשוקא,
 ואשפתינהו. אמרו ליה: "לשימייהו כור חיבי שו".
 א"ל: "הכי חכי". א"ל: "ורלמא שו מפי". אמר להו:
 "כתי שקלינהו". אמרו ליה: "יודך נהו, ושקלינהו
 מינך". אמרו ליה: "במטמתא מינך, כמאי חשדתינך?"
 אמר להו: "אמינא: פריון שביוים איקלע להו לרבנן,
 ואכסיפו למימר ליה". אמרו ליה: "הששתא ושקלינהו
 מר!" אמר להו: "מיהווא שעתא אשפתינהו מדעתאי לעדקה". הוה קא חלשא עמיה
 דרבא משום דאפיי. אמרו ליה: "מסתמיך דקא מניגית אבילא קרפא". רבי ברוקא חזאי
 הוה שכחי בשוקא דבי לפס. הוה שכחי אליהו נביה. אמר ליה: "איבא כמאי שוקא פר
 עלמא דאיתוי?". א"ל: "לא". אדרחי רחי, הוא לכהוא גברא דהוה סיים מסאני אוקמי ולא
 רבוי חזאיא דתקלמא בגלמיה. אמר ליה: "הוא פר עלמא דאיתוי הוה". רבט כתרתי, אמר
 ליה: "מאי עובדך?". אמר להו: "זיל ואדרינא. ותא למתי". למתי אמר ליה: "מאי עובדך?"
 אמר ליה: "נעודקנא אנא, ואסרנא גברי לחוד ונשי לחוד. דמינא פוריאי בין הני להני
 כי חיבי דלא ליתוי לידי אסוקאי. כי חזינא כתי ישראל דיהיבי נברים עלה עיניהו, כסרנא
 נפשא ומצילנא לה. וימא חר הוות נערה מאוקסה גבן דיהיבו בה נברים עיניהו. שקלי
 דורדייאה דתקמא ועראי לה בשפולה. ואמרו: "דקסתא היא". אמר ליה: "מאי מקמא לית
 דך חזפי ודמתי מסאני אוקמי?" אמר ליה: "עילנא ונפקנא ביני נברים כי חיבי דלא לידעו
 דיהודיאא אנא. כי הוו גורי גורתא, מודענא להו לרבנן, ובעו דחזינו ומכטלי געורתייהו".
 ליה: "מאי מקמא כי אמניא דך אמר". אמר ליה: "זיל ואדרינא ותא למתי?". אמר
 ליה: "כהתיא שעתא גורי גורתא, ודרישא איויל ואשבעי להו לרבנן דלבעי רחמי
 עלה דמילתא". אדרחי רחי, אהו הניד תרי איויל אמר ליה: "הניד נמי בני עלמא דאיתי
 נעיהו". אול לנבייהו אמר להו: "מאי עובדכינך?" אמרו ליה: "אינשי בדוחי אנן, כמדחינן
 עניבי. אי נמי, כי חזינון בי תרי דאית להו תירא כהדייהו, כרחינו ועברינו להו שלמא".
 "על אלו מתרעין בכל מקום כו". תנו רבנן: "על אלו מתרעין בכל מקום: על השדפון,
 ועל תיקון, ועל ארפה וחסיל, ועל תיה רעה. רבי עקיבא אומר: על השדפון ועל תיקון,
 בכל שהוא. ארפה וחסיל, אפילו לא נראה בארץ ישראל אלא כנף אחד, מתרעין עליהו".
 "ועל תיה וכו'". תנו רבנן: "תיה רעה שאמרו, כוּמָן שהיא משולחת, מתרעין עליה; אינה
 משולחת, אין מתרעין עליה. אי זו היא משולחת ואי זו היא שאינה משולחת? נראית
 בעיר, משולחת; בפרשת, אינה משולחת. ביום, משולחת; בלילה, אינה משולחת. ראתה
 שני בני אדם ורצתה אחריהו, משולחת; נחבאת מפניהו, אינה משולחת. מרפא שני בני
 אדם ואכלה אחד מהו, משולחת; אכלה שניהו, אינה משולחת. עלתה לגב ונמלה תינוק
 מערסיה, משולחת". הא גופא קשיא. אפרתי: "נראתה בעיר, משולחת". לא שאנן כיון
 ולא שאנן בלילה. ותרד אפרתי: "ביום, משולחת; בלילה, אינה משולחת!" לא קשיא. הכי
 קאמר: נראתה בעיר ביום, משולחת; בעיר בלילה, אינה משולחת. אי נמי, כשדה אפילו
 ביום, אינה משולחת. "ראתה שני בני אדם ורצתה אחריהו, משולחת". הא עמדה, אינה
 משולחת. ותרד אפרתי: "נחבאת מפניהו, אינה משולחת". הא עמדת, משולחת! לא קשיא.
 כאן, כשדה הסמוכה לאגם, כאן, כשדה שאינה סמוכה לאגם. מרפא שני בני אדם בקינא
 ואכלה אחד מהו, משולחת; שניהם, אינה משולחת". והא אפרתי: "אפילו רצתה!" אמר
 רב פפא: כי תני הויא, באגמא. גופא: "עלתה לגב ונמלה תינוק מערסיה, משולחת".

41 פשיטא! אמר רב פפא: ככוכבי דצידיי. "על תהריב וכו'". תנו רבנן: "תריב שאמרו, אינו צריך לומר תריב שאינו של שלום,
 42 אלא אפילו תריב של שלום. שאין דך תריב של שלום יותר מפרעה נבה, ואף על פי כן נכשל בה המלך יאשיהו, שאמר:
 וישלח

1 כמלא תער הבואה או לטמא כמלא תער פת - כמלא תער הבואה היו פירושו כמלא
2 חלל העומר הבואה, ודיינו יותר ממלא תער פת. תא שמע: כמלא פי תער פת,
3 ואם כן בריש פת. ועיי' חב"ע לך במלא פי תער כמלא ענול פי תער - ודיינו שורה
4 על לחם כמבית פי התורן. או דלמא כי דרד אריתא, ואודר ליה לפמיה דתוראי שורות
5 שורות על לחם ל למעלה מוח. עד פי תנורח.

6 **והורו** את הכהן - פירשה לפי שנתעלה
7 במעו האבים, וטמאו את העצמות דלא מיכלהו.
8 ועל כולן כרישי לסוף שנתעמו ברת - פירוש:
9 לענות תער מהרמקון. לתפא נפש. ה' יחי אומי
10 אין היחיד רשאי לסוף - ונראה לי דהני תנאי לא
11 פליגי בהא דמייור דני אמוראי בפרקן דלעיל
12 (א.ב.) אם נקרא חטא או נקרא קדש וכו'.
13 דהמוראי פליגי במצי לעצור נפשיה. הני תנאי
14 פליגי כולא מצי לעצור נפשיה. **ק"ל**
15 (משמר) (ממחר) - פירוש: הדינו אנשי ממנה.
16 ריש בשראל שהיו נוזקים למעמדות להחפזל.
17 שיתפללו על אחרים שבעולה. פירוש לפי
18 שגורתים שיש, ונימוקים מומח בשמים. **ק"ל**
19 אצל - פירוש: שם מקום. **אינכא** פירוש לנרא
20 בלעז, מחמת גובהו של הר.
21 **בלילי** רביעות ובלילי שבתות - פירוש: שלא
22 היו בני אדם הולכין ברחבים באותן
23 לילות, מפני אבהת בן מולתה, בדמפיש מנסכת
24 פסחים (ק"ב).

17 מילתא דלא מהנגא אמר אנב צעריה". חזין ושמעיה דקא מנדיק עליה דינא אנפשיה, אמר:
18 "צדיק הוא ה', כי פיהו מריתי". פתח עליה התיא שעתא: "רוח אפינו, מישהו ה'". מעשה
19 ורדו וקניס מרדשלים לעריהם, כו". איבעיא להו: כמלא תער הבואה, או דלמא כמלא
20 תנור פת? תא שמע: "כמלא פי תנור" ועיי' תיבועי להו: כמפסיתא דתנורא, או דלמא
21 כי דרד אריתא דהדר ליה לפוטא דתנורא? תיקו. ועוד גזרו תענית על שאכלו ואכסו
22 כו". אמר עולא משוב רבי שמעון בן יודן: מעשה ובלעו ואבים שני תיבועות וקיאום
23 דרך בית הרעי. וקא מעשה לפני חכמים, ויחרו את הקשר, ומפאו את העצמות. על
24 אלו מתריעין בשבת, כו". תנו רבנן: "עור שהקופיה נכרים או נהר, ואחד ספינה המיוסרת
25 בים, ואחד יחיד שגורף מפני נכרים או מפני לטמון, וכפני רוח רעה מתריעין בשבת, ועל
26 פולין יחיד רשאי לסגף את עצמו בתענית. רבי יוסי אומר: אין תמיד רשאי לסגף את עצמו
27 בתענית, שמא יצטרך לבריות, ואין הפריות מרחמות עליו". אמר רב יהודה אמר רב: מאי
28 מעמיא דרבי יוסי? דתתוב: "יודו האדם לנפש היה". נשמח שנתתי קה, התייה". שמעון
29 מתריעין אומר: אף על הדבר כו". איבעיא להו: לא הודו לו חכמים בשבת, אבל בחול
30 הודו לו? או דלמא לא הודו לו כלל? תא שמע, דתניא: "מתריעין על הדבר בשבת, ואין
31 צריך לומר בחול. רבי חנן בן פוטום, תלמידו של רבי עקיבא, משום רבי עקיבא אומר:
32 אין מתריעין על הדבר כל עיקר". על כל צדה שלא תבוא על הצבור כו". תנו רבנן: על
33 כל צדה שלא תבוא על הצבור מתריעין עליה, חזין מרוב גשמים. מאי מעמיא? אמר רבי
34 יוחנן: לפי שאין מתפללין על רוב הטובה. ואמר רבי יוחנן: מגזין שאין מתפללין על רוב
35 הטובה? שמאמר "תיבאו את כל הפגועש אל בית האוצר", וגו' מאי "עוד בלי ד"? אמר רמי בר חמא: עד שישלכו שפתוחים
36 מלואר: "יחי" אמר רמי בר רב יוד: ובלגה מתריעין עליה. תניא נמי הכי: שנה שגשמה מרובין, אנשי מדרין שולחין לאנשי
37 מעקר: תנו עניינך שגשמו אדם שלא תהא פתיהם קבריהם. שאלו את רבי אלעזר: עד היכן גשמים יורדין ויחפזו שלא
38 ירדו? אמר להם: כרי שגשמו אדם אפל, וישכשך רגליו במים. והתניא: "דיין! רגליו כדו קאמניא. אמר רבא בר בר
39 חנה: לדידן תניא לי קרא אפל, דקם תבוא טייעא פי ריבין גמלא וקמא בדייה מיתחיו אינייא. תנו רבנן: "ותתי גשמים
40 בעתם". לא שכורה ולא צמאה, אלא בינונית. שכל זמן שהגשמים מרובין - מטשמשין את הארץ, ואינה מוציאה פירות. דבר אחר:
"בעתם"

1 וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי וליך מלך יהודה לא אתה חיים כי אל בית
2 מלכותי ואליהם אמר להבלין חלל כל מלאכים אשר עמי וגו' לא עליך אני חולך חיים
3 - ואשיה יצא לקראתו למלחמה. ולא נתנו לעובר בארצנו. ושלחו לו פרעה נבי מלאכים
4 לאמר כו. מאן אלוהים - דקאמר ליה פרעה נבחר חזול לך מאלהא עמי. מלכך
5 - מרוביכו ויורו המוריס, ומשמעי יחיות רבות
6 יורו המוריס אמר רב יהודה אמר רב מלמד
7 שעשו כל גופו כבברה. הא כריב ונתתי שלום
8 בארץ - ולמאי הלכתא כתיבה רחמנא לאיך
9 קרא ויחריב לא תעבור בארצם" - אלא אפילו
10 חרב של שלום. שאין הודו חובה יפה - בעיני
11 המוסר. איבעיא ליה כמלא תער הבואה -
12 ודיינו שיעור גדול יותר ממלא תער פת,
13 ושיעור קטן הוא. שאין ורד לנבטל כל חלל
14 החנוה. אלא ברפנות דברוקין אותה. ואיך
15 שמע - דקתני חרא כי האי לישנא כמלא פי
16 התנור, ודיינו פת. ואילו הבואה לא מצי קיימא
17 על פי התנור. או דלמא כי דיא אריתא -
18 שורה של לחם דברוקין זה אצל זה הפי התנור.
19 אי נמי: שמדיקין זה למעלה מזה על פי התנור.
20 ובלעז - כשחן שלימון. וסדרה את הכהן -
21 שאינו מטמא טומאת מוח. ותעבל ונתבשל חוץ
22 מעו. ובגן ששהו ימי עיבול, ויפרישו בעלמא
23 הוא. ויטבאו את העצמות - ולא מתעבלו.
24 מפני רוח רעה - שנבטן בו רוח שיתיה. ורץ
25 דוחק, ושמא יטבע בחדר או יפול וימות. לפנה
26 - לענות נפש מרומקון: לטמא נפש במדבר
27 לו. יעשר לבריות - כי כאן בו חב לדרבח
28 ולהתפרנס מיגיע. דרכיב לנפש חיה - החייה.
29 נתן בן פסום אומר אין מתריעין על הדבר -
30 אפילו בחול, גודיה היא. רבי בר רב יוד -
31 חכם שמוע יוד. ובלגה - בגלל שהיא במצולה
32 מתריעין על רוב גשמים - שלא ירד. שלא יח
33 בתיהם קבריהן - שעומקה היא, ונבטעים
34 בתיהם מים. אנשי משמר ואנשי מספר -
35 מפרשי בעלשה פרקים (א.ב.) חזק. עניינם
36 - והתבוננו בתפלתם בתענית עליהם. שלא
37 ירדו רוב גשמים. קרא אפל - שן סלע נבזה, וכך
38 שמו. וישכשך רגליו במים - כלומה לעולם אף
39 מתפללין. והתניא יוד - עד שישכשך יוד. רגלו
40 כדו - ובין דיכול לשכשך ברגלו, אי שחח -
41 יכול לשכשך בידו נמי. טייעא - סוד
42 ושמעאל. ומיתחיו - שאלו את רבי יטיעא ומגילה
43 ורומתא לרבה בר רב תנא דהיה על קרא אפל.
44 אינייא - תולעת, לישת אחרי כי אנב
45 *לעריא בלעז. לא שכורה - לא שתיה יותר
46 מדיא, שמתטשטשין את הארץ.
דכתוב

17 מילתא דלא מהנגא אמר אנב צעריה". חזין ושמעיה דקא מנדיק עליה דינא אנפשיה, אמר:
18 "צדיק הוא ה', כי פיהו מריתי". פתח עליה התיא שעתא: "רוח אפינו, מישהו ה'". מעשה
19 ורדו וקניס מרדשלים לעריהם, כו". איבעיא להו: כמלא תער הבואה, או דלמא כמלא
20 תנור פת? תא שמע: "כמלא פי תנור" ועיי' תיבועי להו: כמפסיתא דתנורא, או דלמא
21 כי דרד אריתא דהדר ליה לפוטא דתנורא? תיקו. ועוד גזרו תענית על שאכלו ואכסו
22 כו". אמר עולא משוב רבי שמעון בן יודן: מעשה ובלעו ואבים שני תיבועות וקיאום
23 דרך בית הרעי. וקא מעשה לפני חכמים, ויחרו את הקשר, ומפאו את העצמות. על
24 אלו מתריעין בשבת, כו". תנו רבנן: "עור שהקופיה נכרים או נהר, ואחד ספינה המיוסרת
25 בים, ואחד יחיד שגורף מפני נכרים או מפני לטמון, וכפני רוח רעה מתריעין בשבת, ועל
26 פולין יחיד רשאי לסגף את עצמו בתענית. רבי יוסי אומר: אין תמיד רשאי לסגף את עצמו
27 בתענית, שמא יצטרך לבריות, ואין הפריות מרחמות עליו". אמר רב יהודה אמר רב: מאי
28 מעמיא דרבי יוסי? דתתוב: "יודו האדם לנפש היה". נשמח שנתתי קה, התייה". שמעון
29 מתריעין אומר: אף על הדבר כו". איבעיא להו: לא הודו לו חכמים בשבת, אבל בחול
30 הודו לו? או דלמא לא הודו לו כלל? תא שמע, דתניא: "מתריעין על הדבר בשבת, ואין
31 צריך לומר בחול. רבי חנן בן פוטום, תלמידו של רבי עקיבא, משום רבי עקיבא אומר:
32 אין מתריעין על הדבר כל עיקר". על כל צדה שלא תבוא על הצבור כו". תנו רבנן: על
33 כל צדה שלא תבוא על הצבור מתריעין עליה, חזין מרוב גשמים. מאי מעמיא? אמר רבי
34 יוחנן: לפי שאין מתפללין על רוב הטובה. ואמר רבי יוחנן: מגזין שאין מתפללין על רוב
35 הטובה? שמאמר "תיבאו את כל הפגועש אל בית האוצר", וגו' מאי "עוד בלי ד"? אמר רמי בר חמא: עד שישלכו שפתוחים
36 מלואר: "יחי" אמר רמי בר רב יוד: ובלגה מתריעין עליה. תניא נמי הכי: שנה שגשמה מרובין, אנשי מדרין שולחין לאנשי
37 מעקר: תנו עניינך שגשמו אדם שלא תהא פתיהם קבריהם. שאלו את רבי אלעזר: עד היכן גשמים יורדין ויחפזו שלא
38 ירדו? אמר להם: כרי שגשמו אדם אפל, וישכשך רגליו במים. והתניא: "דיין! רגליו כדו קאמניא. אמר רבא בר בר
39 חנה: לדידן תניא לי קרא אפל, דקם תבוא טייעא פי ריבין גמלא וקמא בדייה מיתחיו אינייא. תנו רבנן: "ותתי גשמים
40 בעתם". לא שכורה ולא צמאה, אלא בינונית. שכל זמן שהגשמים מרובין - מטשמשין את הארץ, ואינה מוציאה פירות. דבר אחר:
"בעתם"

גמרא מה אנו קיימין? אם בשטמיה – אף רבי לעזר מודה, אם בשלא טעה – אף רבנן מודיי! אלא פן אנו קיימין, בסתם. רבי לעזר חשש שמא לא טעה, ורבנן הושישין שמא טעה.

רבי אלעזר אומר אם על אתר יצא אינו גט. ואם לאחר זמן יצא הרי זה גט שלא הכל מן הראשון לאבד זכות של שני. איזהו על אתר? רבי זעירא אומר: עד שלא נתארסה ונתארסה. רבי יצחק בר הקולא אומר: עד שלא ניסית וניסית. מתניתא מסייעא לרבי זעירא, לא הכל מן הראשון לאבד זכותו מן השני.

הלכה ח' מתני' כתב לגרש את אשתו ונמלך – בית שמאי אומרים: פסקה מן הכהונה. ובית הלל אומרים: אף על פי שנתנו לה על תנאי ולא נעשה התנאי – לא פסקה מן הכהונה.

גמרא רבי יוחנן בשם רבי ינאי: אין בה

[דף מ"ח ע"א]

משום יחוס כהונה, ואין בית דין מזהמין אותה. אתא עובדא קומי רבי תייה רובה, ועבד כבית הלל. אמר ליה רב: מה ראית להכניס עצמך למיספק הזה מרובה! אמר ליה רבי ישמעאל בי רבי יוסי הוה עמי וקרא עליהון טובים השנים מן האחד (קהלת ד).

המסקלת בכנה – בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. שתי נשים שהיו מסלדות זו את זו בית שמאי פוסלין, ובית הלל מכשירין.

הלכה ט' מתני' המגרש את אשתו, ולנה עמו בפונדקו – בית שמאי אומרים: אינה צריכה ממנו גט שני. ובית הלל אומרים: צריכה הימנו גט שני. אימתי? בזמן שנתגרשה מן הנישואין, ומדין בנתגרשה מן האירוסין – שאינה צריכה ממנו גט שני, מפני שאין לבו גם בה. בנסה בגט קרח – תצא מזה ומזה, וכל הדרכים האילו בה.

גמרא אמר רבי מנא: בית שמאי פדעתהון, ובית הלל פדעתהון, בית שמאי דאינון אמרינן: פוטר אדם את אשתו בגט ישן – אינון דאמרינן: אינה צריכה הימנו גט שני. ובית הלל דאינון אמרינן: אינו פוטר בגט ישן – אינון דאמרינן: צריכה הימנו גט שני.

אמר רבי יוסי בר בון: בית שמאי פדעתהון ובית הלל פדעתהון, בית שמאי דאינון אמרינן: לא יגרש אדם את אשתו אלא אם פן מצא בה ערוה – אינון דאמרינן: מזהמכת היא מלפניו ואינו חשוד עליה

– לפיכך אינה צריכה מִפְּנֵי גַּם שְׁנֵי. בית הלל דאינון אֲמַרִּין: אֲפִילוּ הִקְדִּיחָהּ תִּבְשִׁילוּ – אינון דְּאֲמַרִּין: אינה מוזהמת מִלְּפָנָיו והוא חשוד עליה – לפיכך צריכה מִפְּנֵי גַּם שְׁנֵי.

המגרש את אשתו – לא תדור עמו לא באותה חצר ולא באותו מקום. אם היתה חצר של אשה – איש מפנה. ושל איש – אשה מפנה. של שניהן, מי מפנה מפני מי? אשה מפני איש. ואם יכולין הן – זה פותח לכאן וזה פותח לכאן. במה דברים אמורים? בזמן שנישאו, הא לא נישאו – לא. ובכוחה – אפילו לא נישאו. והארוסה שביהודה – בנשואה היא.

החולץ ליבמתו, אף על פי שעשה מאמר – הרי זה לא יפנה, שאין מאמר קונה קניין גמור.

הלכה י' מתני' – גַּם קָרַח – הפל משלימים עליה, בדברי בן ננס. רבי עקיבה אומר: אין משלימין עליו אלא קרובים הראויין להעיד במקום אחר. אי זהו גַּם קָרַח? כל שקשריו מרובין מעידיו.

גמרא ומניין לגמ המקושט? אמר רבי אימי: כתיב (ירמיה לב) וְאָקַח אֶת סֵפֶר וְגו'.

[דף מ"ח ע"ב]

ואת הנחתום – זה המקושט. ואת הגלוי – זה הפשוט שבמקושט. ואת המצוה ואת החוקים – חוקים ומצוות בין זה לזה, שזה – בשנים, וזה – בשלשה. זה – מתוכו, וזה – מאחריו.

רבי בא בשם רב יהודה: פשוט – עדיו לרוחבו. מקושט – עדיו לארכו. אמר רבי אדי: בין קשר לקשר העדים הותמין, ובלבד מלמעלה. וחש לומר שמוא זיף. סבר רב נחמן למימר: לעולם אין העדים הותמין בו מלמטן עד שיראו בו למעלה אני פלוני בן פלוני מקבל עלי כל מה שפתיב בו מלמעלה. וחש לומר שמוא מחק וחזר וזיף! סבר רב הונא, מקובל עלי מקובל עלי שני פעמים – פוסל בה. וחש לומר שמוא כתב דברים אחרים וחזר ומחק וזיף! סבר רב הונא: מחק – פסול, אפילו קיים.

אמר רבי יוחנן: לית בה תצא.

אמר רבי אימי: במה קופין דעובדא הוה עליל קומי רבי יוחנן וקומי ריש לקיש, ואינון אֲמַרִּין: פוק ושלם פרי עקיבה. אמר רבי יוחנן: מתניתא במחוסר עד אחד. ובלבד משלשה ולמעלה. שנים ושלשה למעלה פסול, ואחד מג' ולמטה בשר. רבי מנא בעי, עד פדון ברצופין, היו מסורגין? פני דמר: נעשין בהרחק עדות שלא באו אלא בהכשירו של גמ. וכן באו.

היו תשעה, מתיר שנים ומחתם שנים? או, אין שני העדים בגמ המקושט פלום.

היו חמשה, פשיטא שהוא מתיר אחד ומחתם אחד. נמצאת אומר: התרתו מתרתו.

[דף מ"ט ע"א]

וכרבי חנניה בן גמליאל, דרבי חנניה בן גמליאל אומר: התורף בשר שאפילו קושר ואחר כך הותם.

הדא דתימא בשקושר כולהם ואחר כך התמו שלשה הראשונים. אבל אם קושר שלשה הראשונה והותם, אפילו מקשר ומחתם כמה – בשר. הי"ל גט המקושר בקשר ואחר כך מחתם.

היה מקשר ראשון ראשון ומחתמו, פשיטא ראשון ושני לא נמצא התומין בגט המקושר.

מה אנו קיימין? אם בשקשרו וחתמו מבפנים – כל עמא מודיי שהוא יכול לעשות פשוט! אם בשקשרו וחתמו מבחוץ – כל עמא מודיי שאינו יכול לעשותו פשוט! אלא בן אנו קיימין: בשקשרו וחתמו מבפנים, ואחר כך חתמו מבחוץ, בדא רבי חנניה בן גמליאל אומר: יכול הוא לעשותו פשוט. ורבנן אמרין: שאינו יכול לעשותו פשוט.

השיב רבי על דברי רבי חנניה בן גמליאל: גופה של גט מוכיח עלי, אם פשוט הוא ואם אינו פשוט? אי זהו גופו של גט? אמר רבי בא: בני דמר רב הונא: לעולם אין העדים חותמין בו מלמטה עד שיקראו בו מלמעלה, אני פלוני בן פלוני מקובל עלי כל מה שכתוב בו למעלה.

והא תני: טופס שטרות בן הוא. אמר רבי מנא: טופס שטרות מקושרין כך הוא. אמר רבי אבין: אפילו תימר הוא פשוט הוא מקושר, מקושר – הוא מעכב, פשוט – אינו מעכב. רבי אחא אמר: במוסיף על הלכה.

פשוט בשנים ומנהג בשלשה – עושין אותו בשלשה. מקושר מאהוריו מנהג מתוכו ומאהוריו עושין אותו מתוכו ומאהוריו.

תניתה חכא ותניתה תמן, הוי צריכה מיתגייא תמן אילו תניתה חכא ולא תניתה תמן, הוינן אמרין חכא על שהוא חומר בעריות פסול, תמן, על ידי שאינו חומר בעריות – בשר הוי צריכה מיתגייא תמן. או אילו מיתגייא תמן

[דף מ"ט ע"ב]

ולא מתנינן הכא, תוינן אמרינן: תמן, על ידי שהוא גובה בו – פסול, והכא על ידי שאינו גובה בו – כשר. תווי צריכה מיתנייא הכא וצורכה מיתנייא תמן.

הדרן עלך הזרק גט

הלכה א' מתני' המגרש את אשתו ואמר לה: "הרי את מותרת לכל אדם אלא לאיש פלוני" – רבי אליעזר מתיר, וחכמים אוסרין. כיצד יעשה? ופלגינן מפניו ויחזור ויתננו לה, ויאמר לה: "הרי את מותרת לכל אדם". אם כתבו בתוכו, אף על פי שחזר ומחקו – פסול.

גמרא אמר רבי אילי: טעמא דרבי אליעזר (דברים כד) ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר – אפילו לא התירה אלא לאדם אחד. שמועטא רובא ממתניתא? ממתניתא אמרה: בשחיתרה לכל ואמרה לאדם אחד. שמועטא אמרה: בשאמרה לכל והתירה לאדם אחד. מה טעמא דרבי אליעזר? מיתה מתרת וגט מתיר. מה מיתה מתרת ומחצה אף הגט מתיר ומחצה מה טעמא דרבנן? (שם) ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר. הקיש יציאה להווייתה. מה הווייתה – אין לה הויה אצל אחר. אף יציאתה – אין לה יציאה אצל אחר.

לאחר מיתתו של רבי אליעזר, נכנסו ארבעה זמנים להשיב על דבריו של רבי אליעזר. רבי אלעזר בן עזריה. ורבי יוסי הגלילי. ורבי טרפון. ורבי עקיבה. אמר להן רבי יהושע: אין אתם משיבין את הארי לאחר מיתה.

השיב רבי טרפון: הרי שאמר לה: "הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני", והלכה ונישאת לאחיו מת בלא בנים, היאך זו מתייבמת? לא נמצא מתנה על הכתוב בתורה, וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטלו מעתה, לא ישא את בת אחיו, שלא יתנה על הכתוב בתורה! אמר רבי יוסי בי רבי בון: סברא טעמא תמן התורה אסרת עליו. ברם הכא הוא אסרה עליו.

התיב רבי חנניה בשם רבי פינחס: ניתני שש עשרה נשים ברבי אליעזר! אמר רבי מנא: כבר איתמר טעמא, תמן – התורה אסרה עליו. ברם הכא – היא אסרה עליו.

רבי ירמיה בעי: הרי שאמר לה: "הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני", והלכה וניסית לאחר ומת, היאך? זה מתיר מה שאסר הראשון? מילתיה אמרה: שמיתתו גירושין ומתירין בזה מה שאסר הראשון. אמר רבי ירמיה: לא אמר אלא שמיתתו גירושיו הא נישואין לא.

[דף נ' ע"א]

אמר רבי יוסי הגלילי: מצינו בתורה, האסור לזה - מותר לזה. והמותר לזה - אסור לזה. אסור לאחד - אסור לכל אדם. מותר לאחד - מותר לכל אדם.

השיב רבי עקיבה: הרי שהיה זה שנאסרה עליו כהן ומת הפוגרש, לא נמצאת, אלמנה לו, ונרושה לכל אדויו הכהנים?

וכי מפיה החמירה תורה, בנרושה או באלמנה? החמירה התורה בנרושה יותר מן האלמנה. ומה אלמנה קלה נאסרה מן המותר לה מצד גירושין שבה, גרושה המורה אינו דין שתיאסר מפיה שהותר לה מצד אשת איש שבה.

אפילו אצלו נגעו בו גירושין. ומה אלמנה ונרושה נאסרה מפיה שהותר לה מצד אשת איש שבה, גירושין חמורין, לא כל שבין שתיאסר מפיה שהותר לה מצד גירושין שבה!

דבר אחר, הרי שאמר לה הרי את מותרת לכל אדם הוין מפלוגי, והלכה וניסת לאחר וילדה מפני בנים ומת, והלכה וניסת לאתו, לא נמצאו בניה מן האחרון ממזירין! מילתיה אכרה: שאין נמיתה [גירושין מתירין מה שאסר הראשון.

אמר רבי שמו: מצינו, אשה, בתחלה - אין תיבין עליה משום ערוה, ובסוף - תיבין עליה משום ערוה! אמר ליה רבי מנא: למה זה דומה? לאחד שאמר לאשתו: "הרי זה גיטריך על מנת שתיבגלי לאיש פלוגי". בתחלה - הוא אסור לבעול, עבר ובעל - הותר הגט למפרע.

אמר רבי יוחנן:

[דף נ' ע"ב]

הלכה פרבי שמעון בן אלעזר היא. דרבי שמעון בן אלעזר אמר: לעולם אינו גט עד שיאמר בשעת מתנה הרי זה גיטריך.

רבי יעקב בר אחא בשם רבי ינאי: אף ריה פסול אין בה. כהנא אמר: זאת אומרת לא חשו, אין תימר חשו, עד שהוא בידה דאמר לה הרי את מותרת לכל אדם! אמר רבי אהא: זאת אומרת: שחשו, אין תימר לא חשו, כל מה שבידו לגרש - יגרש.

אמר רבי זעירא: תני שילא בר בינה: כל שאילו בתני על מנת פסול, כל שאילו נתנו על מנת פסול.

הלכה ב' מתני' "הרי את מותרת לכל אדם אלא לאבא ולאביד לאחיי ולאחידי לעבד לעכו"ם, ולכל מי שאין לה קידושין עליו – כשר. "הרי את מותרת לכל אדם, אלא אלמנה לכהן גדול, גרושה וקלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתין", ולכל מי שיש לה עליו קידושין אפילו בעבירה – פסול.

גופו של גט: "הרי את מותרת לכל אדם". רבי יהודה אומר: "ודן דיהוי ליפי מינאי ספר תירוכין ואגרת שיבוקין למהך להיתנסבא לכל גבר די תיציבין".

גופו של גט שיהרוור: "הרי את בן חורין", "הרי את לעצמד".

גמרא רבי אהא אומר: פרישות לא התפיסה התורה שם פרישות אלא ערוה שיש בה הוייה.

אמר רבי מנא: ובחוד דלא יימר ודין. רבי מנא בעי: הרי את ברשות עצמד?

אמר רבי יוסי בי רבי בון: צריך שיאמר: "הרי את בן חורין". "הרי את של עצמד". מתניתא אמרה בן: "הרי אתה בן חורין". "הרי אתה של עצמד".

הלכה ג' מתני' שלשה גיטין פסולין, ואם נישאת – הוולד כשר. א כתב בכתב ידו ואין עליו עדים. יש עליו עדים ואין בו זמן. יש בו זמן ואין עליו אלא עד אחד; אילו שלשה גיטין פסולין, ואם נישאת – הוולד כשר.

[דף נ"א ע"א]

גמרא לית באן ספק גירושין, אלא גירושין מפוש. כיצד ספק קידושין? ביי דתנינן תמן: זרק לה קידושין, ספק קרוב לה ספק קרוב לו – זהו ספק קרוב לו – זהו ספק קרוב לו. והכא הוא זרק לה גיטה, ספק קרוב לו ספק קרוב לה – זהו ספק גירושין.

רבי יוחנן בשם רבי חלפתא דמן הוח: וכולן אם ניסית לא תצא שלא להוציא לזוה על בניה. בתו שניסית לשוק בגט זה – לא תצא, כדי לזקוק צרתה לאביה. צרתה שנישאת לשוק בגט זה – תצא. בתו שנישאת לאחיו אפילו לאביה – לא תצא.

תני: שלשה שטרות הללו גובה מבני חורין ואינו גובה מן המושועדין. אמר רבי בא: הךא דתימר: בשלא הוהזק שטר ביד המלוה – אפילו מבני חורין אינו גובה! אלא בן אנן קנימין, בשוהזק שטר ביד המלוה. ולמה אינו גובה? רבי ביסקא אומר: מפני קנינוניא. רבי אבינא אומר: מפני פסול. התיב

רבי אבין: עד גדון בשלוחה תזקון ושיעבד תזקון, לזה תזקון ושיעבד תבון, הכא אית לך מימר מפני קינוניא? לא, מפני שהוא פסול.

התיב רבי אבין: והתני: אף בגיטי נשים, אית לך מימר מפני קינוניא?! לא מפני שהוא פסול, והכא מפני שהוא פסול.

רבי יוחנן בשם רבי יצאי: וכולן בכתב ידים. רבי לעזר שאל: עדים יש כאן, בכתב ידים מה אני צריך?! רבי ירמיה בשם רב, וכולהם בכתב ידים, חוץ משעזריו עמו. אמר רב המנונא תללו

[דף נ"א ע"ב]

חוביהו על גרמיהו דאינון שקיבלו עליהו לשקר להתום בגט שאין בו זמן.

רבי בא בר המנונא, רב אדא בר אחא בשם רב: דרבי מאיר היא. מה חמית מימר בן? אמר רבי מנא, בגין דאמר רב הונא בשם רב: כל ההין פרקא דרבי מאיר חוץ משינה שמו ושמה שם עירו ושם עיריה דלא תסבור מימר קיימיה דרבי מאיר היא תננייה דרבנן לפום בן צריך מימר דרבי מאיר היא. אמר רבי יוסי: בגין דרב ושמואל תריהוון אמרין: הלכה ברבי לעזר, דלא תסבור מימר, אף הכא לפום בן צריך מימר: דרבי מאיר היא.

הלכה ד' מתני' רבי אלעזר אומר: אף על פי שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים – בשר, וגובה מנכסים משועבדים, שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם.

גמרא רב ושמואל תריהוון אמרין: הלכה ברבי אלעזר. רבי יוחנן בשם רבי יצאי, דברי חכמים פסול. אתא עובדא קומי רבי יוחנן בכוהנת, ובקעא למיעבד בהדא דרבי יצאי. פד שמעון דרב ושמואל פליגינן, אתא קומי אפילו ישראל ושמע מינה.

רבי יהושע בן לוי אמר: דברי חבל בשר. והא רבי אלעזר אמר בשר, ורבנן אמרין פסול מה ביניהו? רבי אלעזר אמר בשר וגובה מנכסין משועבדין ורבנן אמרין פסול וגובה מנכסין בגי חורין.

הלכה ה' מתני' שנים ששילחו שני גיטין שוין ונתערבו – נותן שניהו לזו ושניהו לזו. לפיכך, אם אבד אחד מהן – תרי השני בטל.

גמרא רבי אליעזר בי רבי יוסי בעא קומי רבי יוסי: כמה דאתא אמר גמ אחד פסול בשתי נשים, ודכוותה והוא שני גיטין פסולין בשתי נשים. אמר ליה: וכיני.

אמר ליה: והא תנינן: שנים ששילחו שני גיטין שוין ונתערבו – נותן שניהן לזו ושניהן לזו תפון – זו פרות לשמה וזו פרות לשמה, תערובת היא שגרימה,

[דף נ"ב ע"א]

ברם ה'כא לא זה פרות לשמה ולא זה פרות לשמה, מפיון שנתנו לה, יעשה כמי שפרות לשמה משעה ראשונה.

הלכה ו' מתני' המשא שכתבו כלל בתוך הגמ, איש פלוני מגרש פלונית, ופלוני לפלונית, והעדים מלמטן – פולן פשירין וינתן לכל אחת ואחת. ה'יה כותב טופס לכל אחת ואחת, והעדים מלמטן, את שהעדים ניקרין עמו – בשר.

גמרא אמר רבי יוחנן בשם רבי ינאי: "ישואל" אני בשלום פלוני – חזקה על הכל התם. "שואל" אני בשלום פלוני – לא התם אלא על שאילת שלום בלבד. ריש לקיש אמר: אפילו אמר: "שואל אני בשלום פלוני" – חזקה על כל התם.

אי זהו בללו של רבי יוחנן? איש פלוני מגרש את פלנית ופלוני לפלנית. אי זהו בללו של ריש לקיש? אנו פלוני ופלוני מגרשין את נשותינו ממקום פלוני.

אמר רבי זעירא: מודה רבי יוחנן שאם הנזכיר גרושין לכל אחת ואחת – שהוא צריך טופס ועדים לכל אחת ואחת.

ה'יליה דרבי יוחנן מן הדא: שאיני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן – צריכין פתח לכל אחת ואחת.

אמר רבי יוסי: מתניתא מסייעא לרבי יוחנן. ה'יה כותב טופס לכל אחת ואחת והעדים מלמטן, את שהעדים נקריין עמו – בשר.

שמואל אמר: פרטו של רבי מאיר – בללו של רבי יהודה, ופרטו של רבי יהודה – בללו של רבי מאיר.

אמר רבי שמואל בשם רבי זעירא: מיליהון דרבנן אמרין: שאין פרטו של רבי מאיר בללו של רבי יהודה, ופרטו של רבי יהודה בללו של רבי מאיר. דמר רבי יוחנן בשם רבי ינאי: "ישואל" אני בשלום פלוני – חזקה על הכל התם. "שואל" אני בשלום פלוני – לא התם אלא על שאילת שלום בלבד. אם

אומר את: פרטו של רבי מאיר – כללו של רבי יהודה, אפילו אמר: "שואל" אני בשלום פלוני – חזקה על הכל התם:

[דף נ"ב ע"ב]

מאי פדון? אמר רבי יוסי: מתניתא אמרה כן שאין פרטו של רבי יהודה כללו של רבי מאיר. דתנינן תמן: רבי מאיר אמר: אפילו אמר: "היטה ושעורה וכוסקת" – חייב על כל אחת. ולית בר נש אמר אפילו, אלא הו מודה על קדמייתא.

מאי פדון? אמר רבי חנינה: על דעתיה דרבי מאיר, בין שאמר חסין ושעורין וכוסקין, בין שאמר היטה ושעורה וכוסקת – כלל ופרט הוא. על דעתיה דרבי יהודה, אם אמר: היטה ושעורה וכוסקין – כלל שאין בו פרט.

הלכה ז' מתני' שני גיטין שקבתון זה בצד זה, ושני עדים עכרים באים מתחת זה לתחת זה, ושני עדים יוניים באין מתחת זה לתחת זה; את שהעדים הראשונים נקרין עמו – בשר. עד אחד עברי ועד אחד יוני, עד אחד יוני ועד אחד עברי באין מתחת זה לתחת זה – שניהן פסולין.

גמרא הרהיק את העדים מן הכתב מקום שני שיטין, פסול. פחות מיכן בשר. שמעון בר בא בשם רבי יוחנן: חלק מקום שני שיטין לעניין אחר, אפילו כל שהוא – פסול.

אמר רבי שמואל בר רב יצחק: מתניתא אמרה כן: עד אחד עברי ועד אחד יוני, עד אחד יוני ועד אחד עברי באין מתחת זה לתחת זה – שניהן פסולין. ועברי גבי יוני לא בעניין אחר הוא. אמר רבי מנא: התחיל בסוף שתיים ונמר בסוף ארבע – בשר.

כמה יהו העדים רחוקין מן הכתב? כדי שיהו נקרין עמו; דברי רבי. רבי שמעון בן אלעזר אמר: מלא שיטה. רבי דוסתאי בי רבי ינאי אמר: מלא חתימת יד העדים. באי זה כתב משערין? רבי יסא בי רבי שבתי:

[דף נ"ג ע"א]

מלא חתימת ידי עדים. רבי אבהו בשם רבי יצחק בר הקולא: כדי לך ולך. רבי ירמיה בעי קומי רבי יעריא: חתימת יוסי בן ינאי כחתימת שאול בן ברוך? אמר ליה: לכן צריכה חתימת יוסי בן ינאי כחתימת שאול בן ברוך.

שטר שיש בו מחק, או תלות, מגופו – פסול. שלא מגופו – כשר. ואם תקוירו מלמטה, אפילו מגופו – כשר. רבי יונה ורבי יוסף, תריהון אמרין: צריד לתקויר שתי שיטין מקום הכתב.

רבי זעירא בשם רב: צריד לתקויר עניינו של גמ עמו. רבי בא בשם רב לא תקויר עניינו של גמ עמו. מחלפה שיטתיה דרבי בא, תמן (לעיל בפרק ח) אמר רבי בא בשם רב ירמיה: עדים פסולין – אינן נעשין ביהרסק עדות, שלא באו אלא להקשירו של גמ, והכא הוא אמר הכין! תמן – בשם רבי ירמיה. הכא – בשם רב.

קרא ערער על חתימת ידי עדים ועל חתימת ידי הדיינין. רבי בא בשם רב יהודה: שכן אם רצה לקיימו בכתב יד העדים – מקוים. בכתב ידי הדיינין – מקוים, אני אומר אפילו בעד אחד מדיין אחד מקוים. אמר רבי מנא: ויאות, שכן אם רצה לקיימו אפילו בכתב אחד מקוים.

יהב רשו לכתובא שיקתוב, ולחתימייא שיהתימו, רבי בא בשם רב ירמיה: צריכין העדים לכתוב: "המלוה הזאת מאחד בניסן הוא, ואנו איהרנו את זמנו".

רבי זעירא בשם רב המנונא: אשרת הדיינין, אפילו רחוקה כמה – כשר. רב אמר: צריכין הדיינין לכתוב אישרנוהי במעמד פלוני ופלוני. למה? כדי שלא יהו מצויין להזים. מעתה, אפילו באי זה יום, ובאי זה שעה, ובאי זה מקום! גזר דין נפק מקומי רב, ולא תהו כתוב כד.

אמר רבי הנגי: צריכין הדיינים

[דף נ"ג ע"ב]

מכירין את הנידונין, מעשה הנה וזיפו.

הלכה ח' מתני' שויר מקצת הגמ וכתבו בדה השני, והעדים מלמטן – כשר. כתבו העדים בראש הדה מן הצד או מאחריי בגמ פשוט – פסול. הקיף ראשו של זה בצד ראשו של זה, והעדים באמצע – שניהן פסולין. ראשו של זה בצד סופו של זה והעדים מלמטן, את שהעדים נקריין בסופו – כשר. גמ שכתבו עברית, ועדי ויונים. ויונית, ועדי עברים. עד אחד עברי ועד אחד יווני ועד אחד עברי – כשר. כתב הסופר ועד – כשר. איש פלוני עד – כשר. בן איש פלוני עד – כשר. איש פלוני בן איש פלוני, ולא כתב עד – כשר. כתב הניכתו והניכתה – כשר, כד היו נקיי הדעת שבירושלים פותבין.

גמרא מהו שגיר? אמר רבי יוסי ברבי בון: בגון, קיים שריר וברור.

וגם פסול פשוט, במקושר – כשר, ובלבד מאחריו.

רב אמר: הדיינין חותמין אף על פי שאינן יודעין לקרות. אכל אינן העדים חותמין אלא אם כן היו יודעין לקרות.

אמר: יבא עלי אם עשיתי מימיי. אמר רבי חזני קומי רבי יוסי: לא בא קומי רב כתב ויוני מיזמוי וקיימה בהותמיו.

מתניתא פליגא על רב. גמ שכתבו עברית ועדיו ויונית. ויונית ועדיו עברית. עד אחד עברי ועד אחד יוני – כשר! פתר לה: כשהיו יודעין לקרות ולא היו יודעין לקרות. ואם היו יודעין את שניהן – וחתמו באי זה מהן שירצו. כיני מתניתא כתב סופר ועד – כשר. איש פלוני – כשר. בן איש פלוני – כשר. איש פלוני בן איש פלוני ולא כתב עד – כשר.

אמר רבי אלעזר: דברי חפל היא. אמר רבי יוחנן: דרבי יהודה היא. אמר רבי יוסי: לא בעית מדעתא, דרבי יוחנן פליג בשיטתו השיבהו לאו רבו דו אמר בשם רבי זעירא: מפיון שאינו מצוי לזווג ולא ויווג.

[דף נ"ד ע"א]

כתב הניכתו וחיכתה כשר. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: אפילו כתב: "אינו" – כשר. רבי אבהו כתב: אלק"ף. רב הסדא כתב: סמ"ד. שמואל כתב: הרוחא .

הלכה ט' מתני' גמ מעושה, בישראל – כשר. ובעכו"ם – פסול. והעכו"ם, חובטין אותו ואומרים לו: "עשה מה שישראל אומר לד'":

גמרא שמואל אמר: פסול ופוסל בכהונה. שמואל אמר: אין מעשין אלא לפסולין. שמואל אמר: אין מעשין אלא אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט. והתנינן: שניות, לא בגין דא אמר שמואל.

והתנינן: הפדיר את אשתו מליהנות לו, עד שלשים יום – ועמיד פרנס, יותר מיבן – יוציא ויתן בתובה. שמענו שהוא מוציא. שמענו שכופין. רב ורמיה בשם רב: ישראל שעיסו במעשה עכו"ם – פסול. ובאמר איני זן ומפרנס. תני רבי הויה: ועכו"ם שעיסו במעשה ישראל – כשר. אפילו אמר איני

זן ומפרנס. אמר רבי יוסי: מתניתא אמרה כן, והעבדו"ם אומרים לו וחזבטין אותו, ואומרים לו: "עשה מה שישאל אומר לך".

רבי חייה בר אשי בשם איסי: האומר איני זן ומפרנס בופין אותו להוציא. רבי ירמיה בעא קומי רבי אבהו: וכופין. אמר ליה ואדיין (אית) את ליי, אם מפני ריה רע בופין, לא כל שבין מפני חיי נפש. אתא רבי יוחנן, רבי יעקב בר אהא, רבי יסא בשם רבי יוחנן: האומר: "איני זן ואיני מפרנס" – אומרים לו: או זן או פרנס או פטור:

הלכה י' מתני' יצא שמה בעיר מקודשת – הרי זו מקודשת. מגורשת – הרי זו מגורשת. בלבד שלא יהא שם אמתלא. ואי זו היא אמתלא? גירש איש פלוני אשתו על תנאי, ורק לה קידושיה, ספק קרוב לה ספק קרוב לו – זו היא אמתלא:

גמרא רבי יסא בשם רבי יוחנן: נירות דולקין ושיחות בני אדם משיחין. התיב רבי זעירא קומי רבי יסא: והא תנינן, יצא שמה בעיר מקודשת – הרי זו מקודשת. מגורשת – הרי זו מגורשת. אית לן מימר נירות דולקין? לא סיחות בני אדם מסיחין. והכא סיחות בני אדם משיחין.

רבי יסא בשם רבי יוחנן: נבדק השם ונמצא מפי נשים ומפי קטנים בטל השם. רב אמר: לא התירו בה אלא עד מפי עד בלבד:

[דף נ"ד ע"ב]

הלכה י"א מתני' בית שמאי אומרים: לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה ערוה, שנאמר: (דברים כד) כי מצא בה ערות דבר. ובית הלל אומרים: אפילו הקדיחה תבשילו, שנאמר: כי מצא בה ערות דבר. ורבי עקיבה אומר: אפילו מצא אחרת נאה ממנה, שנאמר: ותהא אם לא תמצא חן בעיניו ונומר.

גמרא והא תני: בית שמאי אומרים: אין לי אלא היוצא משום ערוה בלבד. ומניין היוצאה וראשה פרוע, צדדיה פרויין, וזרועותיה חלוצות? תלמוד לומר: כי מצא בה ערות דבר.

מה מקיימין דבית שמאי שלא תאמר היוצא משום ערוה אסור, משום דבר אחר מותרת. אמר רבי שילא דכפר תמרתא: קרייא מקשי על דבית שמאי. לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב

לקחתה. מה אנו מקיימין? אם לאוסרה עליו, כבר היא אסורה לו! אלא בן אנו קיימין, ליתן עליו בלא תעשה.

כתיב (ויקרא טו) והדוה בנדתה והזב את זוכו, זקנים הראשונים היו אומרים: תהא בנידתה, לא תכחול ולא תפקום עד שתבוא במים. אמר להן רבי עקיבה: משם ראיה! אם את אומר בן, אוף היא עצמה מביאה לידי פערות, והוא נותן את עינו בה לגרשה. ואתייא דזקנים – כבית שמאי. ודרבי עקיבה – כבית הלל.

הדרן עלה המגרש וסליקא לה מסכת גיטין

הדרן עלה מסכת גיטין והדרן עלן, דעתן עלה מסכת גיטין ודעתה עלן, לא נתנשי מנה מסכת גיטין ולא תתנשי מנה, לא בעלמא הדיו ולא בעלמא דאתי: (ג' פעמים)

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אמונתנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא:

הנינא בר פפא, רמי בר פפא, נחמן בר פפא, אחאי בר פפא, אבא מרי בר פפא, רפרם בר פפא, רמיש בר פפא, סורקב בר פפא, אדא בר פפא, דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך פנינו ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה לנו אנהנו ונאצאינו ונאצאי עמך בית ישראל לנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאיבי תחכמני מצותך, מי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקך, למען לא אבוש: לעולם לא אשבח פקודיך, מי בם חייטני: ברוך אתה יי, לפדני חקך: אמן אמן אמן סלה ועד:

מוזדים אנהנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משימים והם משימים, אנו משימים לדברי תורה והם משימים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת, שאמר ואתה אלהים תזרידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ומיהם, ואני אבטח בה:

יהי רצון מלפניך יי אלהי, כשם שעזרתני לסיים מסכת גיטין, בן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסייםם, לתלמוד וללמד לשמור ולעשות ולקום את כל דברי תלמוד תורתך פאהבה:

וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, ועמוד לי ולרועי, שלא תמוש התורה מפי ומפי רועי וזרע רועי עד עולם. ותתקום בי, בהתהלך תנחה אתך, בשכבה תשמר עליה, והקיוצת היא תשיחה: מי בי ירבו ימיה, ויוסיפו לה שנות חיים: אנך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד: יי עז לעמו ותן, יי ברכך את עמו בשלום:

מסכת סוטה פ"ק ראשון

א,א המקנא לאשתו. רבי אליעזר אומר: מקנא לה על פי שתיים, ומשקה על פי אחד או על פי עצמו.

המקנא לאשתו על פי עד אחד, או על פי עצמו, ומשקה לה על פי שנים. השיבו חכמים לדברי רבי יוסי ברבי יהודה: אין לדבר סוף.

אי זו היא עדות הראשונה? זו עדות סתירה. עדות אחרונה - זו עדות טמאה. וכמה היא שעור סתירה? כדי טמאה. וכמה היא טמאה? כדי ביאה. וכמה היא העראה? כדי העראה. וכמה היא העראה? רבי אליעזר אומר: כדי חזרת דקל. רבי יהושע אומר: כדי מזיגת כוס. בן עזאי אומר: כדי לשותו. רבי עקיבה אומר: כדי לצלות ביצה. רבי יהודה בן בתירא אומר: כדי לגמעה. רבי אליעזר בן ירמיה אומר: כדי לקשר הגרדי נימא. חנן בן פינחס אומר: כדי שתושיט אצבע לתוך פיה, לתן קיסם. פלימו אומר: כדי שתושיט ידה לסל לטול ככר, ואף על פי שאין ראיה לדבר, זכר לדבר, שנאמר (מש"ל ו, כו): "כי בעד אשה זונה עד כפר לחם".

א,ב רבי יהודה אומר: בעלה נאמן עליה, מקל וחמר: ומה נדה, שח"בים על ביאתה כרת - בעלה נאמן עליה, סוטה, שאין חיבין על ביאתה כרת - אינו דין שיהא בעלה נאמן עליה? ! אמרו לו: וכך שפן! הואיל ואין חיבין על ביאתה כרת - לא יהא בעלה נאמן עליה!

דבר אחר: לא! אם אמרת בנדה שיש לה התר אחר אסורה - תאמר בסוטה, שאין לה התר אחר אסורה? ! ואומר (מש"ל ט, יז): "מים גנובים ימתקו וגו'." רבי יוסי אומר: הכתוב האמינו עליה, שנאמר (במדבר ה, ט): "והביא האיש את אשתו אל הכהן".

א,ג מעלין אותה לשערי מזרח, לשערי נקנור, ששם משקים את הסוטות, מטהרין

את היולדות, ומטהרין המצרעים, שנאמר (מלכים א ח, לא לב): "את אשר יחטא איש לרעהו ואתה תשמע השמים ועשית וּשְׁפַטְתָּ את עַבְדְּךָ לְהַרְשִׁיעַ רִשְׁעוֹ לְתֵת דְּרוֹכּוֹ בְּרֵאשׁוֹ" - "וּצְבֹתָהּ בַטְּנֵה וּנְפִלָה יִרְכָה" (במדבר ה, כו). "ולהצדיק צדיק לתת לו כצדקתו" - "ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונורעה וזרע". היא עומדת מבפנים, והכהן עומד מבחוץ, שנאמר (במדבר ה, יח): "והעמיד הכהן את האשה לפני ה'", ואין כהן לפני ה', וכדרך שמאימין עליה שתחזר בה - כך מאימין עליה שלא תחזר בה. אומרים לה: בתי! אם ברור לך שאת טהורה - עמדי על בורייך, ושתי, שאין המים הללו דומין אלא לסם יבש שנתון על גבי בשר חי, אם יש שם מכה - מחלחל ויורד. אין שם מכה - אינו מזיקו.

א,ד אין משקין שתי סוטות כאחת, שלא יהא לבה גט בכחכתה. רבי יהודה אומר: לא מן השם הוא זה, אלא משום שנאמר (במדבר ה, טז): "והקריב אתה הכהן" - אחת מקריב, ולא שתיים.

א,ה כהנים מטילין ביניהם גורלות. כל מי שעלה גורלו, ואפילו כהן גדול - יוצא ועומד בצד סוטה, ואוחז בכגדיה, אם נקרעו - נקרעו. ואם נפרמו - נפרמו. עד שמגלה לבה, וסותר את שערה; רבי יהודה אומר: אם היה לבה נאה - לא היה מגלהו, ואם היה שערה נאה - לא היה סותרה, מפני פרחי כהונה.

א,ו שלשה צריכין שיראו על פני המים, אפר פרה ועפר סוטה, ודם צפור. אפר פרה - כדי שיראו על פני המים. עפר סוטה - כדי שיראה על פני המים. דם צפור של מצורע - כדי שיראה על פני המים. רק יבמה - כדי שיראה לעיני הזקנים.

א,ז רשאים הכהנים לתן בשערי מנחות יין, שמן ודבש, ואסורין לחמץ. כל המנחות שבתורה טעונה שמן ולבונה, חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות, שנאמר (במדבר ה,

פיה של זו ומערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה. אמר לו רבי עקיבא: וכי למה משקין אותה? לא לבדקה? הרי זו בדוקה ומגולת! אלא לעולם יכולה היא שתחזור, עד שתקרב מנחתה. קרבה מנחתה ואמרה: 'איני שותה' – מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה.

ב,ד רבי אלעזר אומר: שתי קנאות האמורות בפ"שה, קנאה אחת שמקנא לבעל, ואחת שמקנא למקום. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: מה תלמוד לומר (במדבר ה, כב): 'ואמרה האשה אמן אמן' – ראוייה היתה האשה לבא עליה פ"עניות גדולות מאלו, שהביאה עצמה לידי ספק זה, אלא שניקל גולה, שנאמר (שם): 'ונקתה' – נקתה מכל פ"עניות הראויות לבא עליה. רבי יהודה בן בתירא אמר משום רבי אלעזר בן תימא: מה תלמוד לומר (שם): 'ואם לא נטמאה האשה' – שאם היתה יולדת בצער – יולדת ברוח, נקבות – יולדת זכרים, מכערין – יולדת נאים. שחורים – יולדת לבנים. קצרים – יולדת ארכים. אחד אחד – יולדת שנים שנים.

ב,ה תינוק שלא כלו לו ח"דשיו – הרי זה מכלה עולם. על כל ביאה וביאה שבא עליה בעלה – הרי הוא חיב עליה.

ב,ו נטמאה מנחתה עד שלא קדשה בכלי – הרי היא ככל המנחות. תפדה ותאכל. משקדשה בכלי – תעבר צורתה ותצא לבית השרפה. קרבה מנחתה ולא הספיק לקרב הקמץ עד שמת הבעל, או שמתה היא – שירים אסורים, שעל הספק באת בתחלה, כפ"ה ספקה והלכה לה. קרב הקמץ ואחר כך מתה היא, או שמת הבעל – שירים מתרין, שעל הספק באתה מתחלה, כפ"ה ספקה והלכה לה. באו לה עדים שהיא טמאה, בין כך ובין כך – מנחה אסורה, נמצאו עדים וזממין – בין כך ובין כך מנחתה חלין.

(טו): "לא יצק עליו שמן ולא יתן עליו לבונה" וגו'. רבי שמעון אומר: כל חטאת שבתורה – אין טעונה נסכים, חוץ מחטאתו ואשמו של מצורע, שלא יהא קרבן חוטא מהדר. רבי טרפון אומר: כל זכרונות שבתורה נאמרו לטובה, חוץ מזו שנאמר (במדבר ה, טו): "מנחת זכרון מזכרת עון". רבי עקיבה אומר: אף זו לטובה, שנאמר (במדבר ה, כח): "ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע".

מסכת סוטה פרק שני

ב,א היה נוטל את מגלתה ונכנס לו לאולם, טבלא של זהב היתה קבועה בכתלו של היכל והיא נראית באולם, ממנה רואה וכותב, לא חסיר ולא יתיר, יוצא ועומד בצד סוטה, קורא ודורש, ומדקדק בכל דקדוקי פ"שה, ומשמיעה בכל לשון ששומעת, כדי שתהא יודעת על מה היתה שותה ובמה היתה שותה, על מה היתה טמאה ובמה היתה טמאה, ואומר לה: 'משביע אני עליך, ויבא עליך ויבאו עליך' – זה אלה. 'משביע עליך' – זו שבועה. רבי מאיר אומר: אמן שלא נטמאתי, אמן שלא אטמא, לא שהמים בודקין אותה מיד, אלא אפלו תקלקל לאחר עשרים שנה – המים מתעררין עליה, שנאמר (במדבר ה, טו): "מנחת זכרון מזכרת עון", נכנס וכותב, יוצא ומוחק.

ב,ב עד שלא נמחקה המגלה, אמרה: 'איני שותה', או שאמרה: 'טמאה אני', או שבאו עדים ואמרו שהיא טמאה – המים נשפכין ואין בהן משום קדשה, ומגלתה נגנזת תחת צירו של היכל, ומנחתה מתפזרת. נמחקה המגלה ואמרה: 'אני טמאה' – המים נשפכין, ואין בהן משום קדשה, ומגלתה נגנזת תחת צירו של היכל, ומנחתה מתפזרת בבית הדשן, ואין מגלתה כשרה להשקות בה סוטה אחרת.

ב,ג נמחקה המגלה, ואמרה: 'איני שותה' – מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה. רבי יהודה אומר: בצבת של ברזל פותחין

בז, כל הנשואות לכהן, בין כהנת, בין לויה, בין ישראלית - אין מנחתה נאכלת, מפני שיש לו בה שתפות, ואין עולה כלה כליל לאשים, מפני שיש לו בה שתפות, כיצד הוא עושה? הקמץ קרב לעצמו ושירים קרבים בעצמן. רבי אלעזר רבבי שמעון אומר: קמץ קרב בעצמו ושירים מתפזרין.

בח, כהן עומד ומקריב על גבי המזבח, מה שאין כן בכהנת. האיש זכאי בבתו בקדושיה, בכסף בשטר ובביאה, וזכאי במציאתה, ובמעשה ידיה, ובהפרת נדריה - מה שאין כן באשה. האיש עובר על מצות עשה שהזמן גרמא - מה שאין כן באשה. האיש עובר על "בל תקיף" ועל "בל תשחית", ועל "בל תטמא למתים" - מה שאין כן באשה. האיש נדון "בן סורר ומורה" ואין האשה נדונית "בן סורר ומורה". האיש מעטף ומספר, והאשה מעטפת ואין מספרת. האיש נמכר ונשנה, ואין האשה נמכרת ונשנית. האיש נמכר עבד עברי, ואין האשה נמכרת עבד עברי. האיש נרצע ואין האשה נרצעת. האיש קונה עבד עברי, ואין האשה קונה עבד עברי.

מסכת סוטה פרק שלישי

גא, היה רבי מאיר אומר: מנין אתה אומר שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו, שנאמר (ישעיהו כז, ח): "כסאסאה בשלחה תריבנה", אין לי אלא סאה, מנין לרבות תרקב וחצי תרקב? קב וחצי, קב רובע, וחצי רבע, תמן ועוכלא, תלמוד לומר (ישעיהו ט, ד): "כי כל סאון סאון ברעש" - הרי כאן מדות הרבה, חשבונות הרבה. אין לי אלא דבר הבא במדה, מנין שאפלו פרוטות קטנות מצטרפות לחשבון גדול? תלמוד לומר (קהלת ז, כז): "אחת לאחת למצא חשבון". וכן מצינו בסוטה, שבמדה שמדדה - בה מדרו לה. היא עמדה על פתח ביתה לראות לו - לפיכך כהן מעמידה על שערי ניקנור ומראה קלונה לכל. היא פרסה לו סודרין גאין על ראשה - לפיכך כהן נוטל צעיפה מראשה ומניחה תחת רגליה. היא

קלעה לו שערה - לפיכך כהן סותרה. היא קשטה פניה - לפיכך פניה מוריקות. היא כחלה לו עיניה - לפיכך עיניה בולטות. היא הראתה לו באצבע - לפיכך צפרניה נושרות. היא הראתה את בשרה - לפיכך כהן קורע חלקה, ומראה קלונה לרבים. היא חגרה לו בפנים - לפיכך כהן מביא חבל מצרי וקושר למעלה מדדיה, וכל הרוצה לראות בא ורואה. היא פשטה לו ירכה - לפיכך ירכה נמסת. היא קבלתו על פרסה - לפיכך פרסה צבה. היא האכילתו מעדני עולם - לפיכך מנחתה מאכל בהמה. היא השקתו יין בכוסות משפחות - לפיכך כהן משקה אותה מים המרים במקדה של חרס. היא עשתה בסתר שנאמר (איוב כד, טו): "ועין נאף שמרה נשף לאמר" וגו', ואינה יודעת היושב בסתרו של עולם שם בה פנים, שנאמר (שם): "וסתר פנים ישם". דבר אחר: מלמד שהמקום מוציא סתרה לגלוי, שנאמר (משלי כו, כו): "תכסה שונה במשאון תגלה רעתו בקהל" וגו'.

גב, אנשי המבול לא נתגאו לפני המקום אלא מתוך הטובה שהשפיע להם, שנאמר (איוב כא, ט - יג): "בתייהם שלום מפחד ולא שבט אלוה עליהם וגו'". "שורו עבר ולא יגעל תפלט פרתו ולא תשכל; ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון; וכתוב: "ישאו כתף וכנור וישמחו לקול עוגב". וכתוב: "בלו בטוב ימיהם" וגו'. היא גרמה להם שאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיה לא חפצנו; מה שדי כי נעבדנו ומה נועיל פי נפגע בו (איוב יד - טו). אמרו: כלום צריכין אנו לו אלא לטפה של גשמים? הרי יש לנו נהרות ומעינות שאנו מסתפקין בהם בימות החמה ובימות הגשמים, שנאמר (בראשית ב, ו): "ואד יעלה מן הארץ"; אמר להם המקום: בטובה שהשפעה לכם, בה אתם מתגאים לפני? בה אני נפרע מכם! מהו אומר (שם ו, יז): "ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ". רבי יוסי בן דורמסקית אומר: דור המבול לא נתגאו לפני המקום אלא בגלגל עין שדומה למים,

שנאמר (שם ו, ב): "ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו", לפיכך דן אותם במים שדומה לגלגל עין, שנאמר (שם ז, יא): "ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה" וגו'.

ג, אנשי המגדל לא נתגאו לפני המקום אלא מתוך הטובה שהשפיע להם, שנאמר (בראשית יא, א-ב): "ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים, ויהי בנסעם מקדם וגו'. ואין ישיבה אלא אכילה ושתיה, שנאמר (שמות לב, ו): "וישב העם לאכל ושתו" וגו', היא גרמה להם, שאמרו (בראשית יא, ד): "הבה נבנה לנו עיר ומגדל" וגו', ומהו אומר (שם יא, ח): "ויפץ ה' אותם" וגו'.

אנשי סדום לא נתגאו לפני המקום, אלא מתוך הטובה שהשפיע להם, שנאמר (איוב כח, ה-ח): "ארץ ממנה יצא לחם וכו', מקום ספיר אבניה ועפרת זהב לו; נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה; לא הדריכוהו בני שחץ לא עדה עליו שחל. אנשי סדום אמרו: הואיל ומזון יוצא מארצנו, וכסף וזהב יוצא מארצנו, ואבנים טובות ומרגליות יוצא מארצנו - אין אנו צריכין שיבואו בני אדם אלינו, שאין הם באים אלא לחסרנו בואו ונשפח תורת רגל מארצנו. שנאמר (שם פסוק ד): "פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל" וגו'. אמר להם הקדוש ברוך הוא: כהטיבותי לכם, אתם מבקשים לשפח את הרגל מבינותיכם? אני אשפח את הרגל מביניכם, ואשפח אתכם מן העולם, מהו אומר? "פרץ נחל מעם גר" וגו'. (איוב יב, ו): "ישליו אהלים לשדדים" וגו'. וכן הוא אומר (יחזקאל טז, מח-מט): "חי אני נאם אדני אלקים אם עשתי סדום אחותך וגו' הנה זה היה עון סדום אחותך גאון שבעת לחם". מצרים לא נתגאו לפני המקום ברוך הוא אלא במים, שנאמר (שמות א, כב): "ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד" וגו'. אף המקום ברוך הוא לא נפרע מהם אלא במים, שנאמר (שמות טו, ד): "מרקבות פרעה וחיילו ירה בים".

סיסרא לא נתגאו לפני המקום אלא בלגינות, שאין מקבלין שכו, שנאמר (שופטים ה, יט): "באו מלכים נלחמו בצע כסף לא לקחו" וגו'. ולא זזו משם ולא ספגוהו מפני שהוא גוליר.

ג, ד שמשון - בעיניו מרד שנאמר (שופטים יד, ג): "ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני", אף הוא בעיניו לקה, שנאמר (שופטים טז, כא): "ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו" וגו'. רבי אומר: תחלת קלקלתו היתה בעזה, אף עונשו לא היתה אלא בעזה. אבשלום - בשערו מרד, שנאמר (שמואל ב יד, כה-כו): "וכאבשלום לא היה איש וגו', ובגלחו את ראשו" וגו', לפיכך לקה בשערו.

רבי יהודה הנשיא אומר: אבשלום - נזיר עולם היה, ואחד לשנים עשר חדש היה מגלח, שנאמר (שמואל ב טו, ז-ח): "ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם וגו' כי נדר נדר עבדך" וגו'. רבי נהוראי אומר: אחד לשלשים יום היה מגלח שנאמר (שמואל ב יד, כו): "והיה מקץ ימים לימים" וגו'. רבי יוסי אומר: כל ערב שבת היה מגלח, שכן דרך מלכים לגלח מערב שבת לערב שבת. רבי שמעון אומר: בכהנים (יחזקאל מד, כ): "וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו" וגו'. ושקל את שער ראשו מאתים שקלים באבן המלך, אבן שאנשי טבריה ואנשי צפורין שוקלים בו, לפי שבא על עשר פלגשי אביו, לפיכך נתקעו בו עשר לונביות, שנאמר (שמואל ב יח, טו): "ויסבו עשרה נערים" וגו'. ולפי שגנב שלש לבבות, לב אביו ולב בית דין ולב כל ישראל, לפיכך נתקעו בו שלשה שבטים שנאמר (שם): "ויקח שלשה שבטים בכפו" וגו'.

ג, ה סנחריב לא נתגאו לפני המקום אלא על ידי מלאך, שנאמר (מלכים ב יט, כג-כד): "כיד מלאכיה חרפת וגו', אני קרתי ושתיתי מים" וגו'. אף המקום ברוך הוא לא נפרע

מהן אלא על ידי מלאך, שנאמר (שם יט, לה): "ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור" וגו', וכלם מלכים קשורי כתרים בראשיהם.

גו, נבוכדנצר אמר: אין באי העולם כדאי לדור ביניהם, אלא אעשה לי עב קטנה ואדור בתוכה, שנאמר (ישעיה יד, יד): "אעלה על במתי עב", אמר לו המקום ברוך הוא (שם יד, יג): "ואתה אמרת בלבבך השמים אעלה ממעל לכוכי אל ארים כסאי" וגו' אני מורידך לבאר שחת", מהו אמר (שם): "אך אל שאול תורד" וגו', אתה אמרת אין באי העולם כדאי לדור ביניהם, מהו אמר? - "ומן אנשא לך טרדין וגו', בה שעתא מלתא ספת על נבוכדנצר, ומן בני אנשא טריד, כלא מטא על נבוכדנצר לקצת ירחין תרי עשר" (דניאל ד, ל).

מסכת סוטה פרק רביעי

ד, א אין לי אלא מדת פרעניות, שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו, מדת הטוב מנין? אמרת מרבה מדת הטוב ממדת פרעניות על אחת מחמש מאות, במדת הפרעניות כתיב (שמות לד, ז): "עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים", במדת הטוב כתיב (שם כ, ו): "ועושה חסד לאלפים", הוי אמר: מרבה מדת הטוב ממדת פרעניות על אחת מחמש מאות. וכן אתה מוצא באברהם, שבמדה שמדד בה מדדו לו, אברהם רץ לפני מלאכי השרת שלש ריצות, שנאמר (בראשית יח, ב): "וירא וירץ לקראתם" וגו' וימהר אברהם האהלה אל שרה וגו', ואל הבקר רץ אברהם אף המקום ברוך הוא רץ לפני בניו שלש ריצות, שנאמר (דברים לג, ב): "ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן" וגו', באברהם הוא אמר (בראשית יט, א): "וישתחו אפים", אף המקום ברוך הוא בשר את בניו לעתיד לבא שנאמר (ישעיהו מט, כג): "ויהיו מלכים אמניך ושרותיהם מיניקתיך אפים ארץ ישתחוו

לך". באברהם הוא אמר (בראשית יח, ד): "יקח נא מעט מים", אף המקום ברוך הוא פרע ונתן לבניו באר במדבר, שהיתה שופעת בכל מחנה ישראל, שנאמר (במדבר כא, יח): "באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם" וגו', מלמד שהולכת על פני כל הדרום ומשקה את פני כל הישימון, שנאמר (שם כא, כ): "ונשקפה על פני הישימון". באברהם הוא אמר (בראשית יח, ד): "והשענו תחת העץ", אף המקום ברוך הוא נתן לבניו שבעה ענני כבוד במדבר, אחד מימינם ואחד משמאלם, ואחד לפנייהם ואחד לאחריהם, ואחד למעלה מראשיהם ואחד לשכינה שביניהם, ועמוד ענן שהיה מקדים לפנייהם הורג נחשים ועקרבים, ושוורף סירים וקוצים ואטד, ומשפיל להם את הגבוה ומגביה להם את השפל, ועושה להן דרך מישר, דרך סרטיא, מושך והולך, שנאמר (במדבר י, לג): "וארון ברית ה' נוסע לפנייהם" וגו'. ובו היו משתמשין כל ארבעים שנה שהיו במדבר, שנאמר (שם י, לד): "ויענן ה' עליהם יומם" וגו', מה תלמוד לומר (שמות יג, כב): "לא ימיש עמוד הענן יומם", של יום משלים לשל לילה, ושל לילה משלים לשל יום, באברהם הוא אמר (בראשית יח, ה): "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם" וגו', אף המקום ברוך הוא נתן לבניו מן במדבר, שנאמר (במדבר יא, ח): "שטו העם ולקטו וגו' לשד השמן", כיוצא מן הדד שמן, מה דד זה עקר לתינוק והכל טפל, כך היה המן עקר לישראל והכל טפל להם. דבר אחר: מה הדד הזה אפלו תינוק יונק ממנו כל היום אינו מזיק, כך היה המן שאפלו ישראל אוכלו כל היום בלו אינו מזיקן, וכן נעשה למי שאין נחשב עליו, אבל מי שנחשב עליו מתהפך בפיו לכל איזה טעם שירצה, שנאמר: "וימת להם שאלתם (תהלים קו, טו), ותארתם יביא להם" (שם עח, כט), ולא עוד אלא שירד להם מזון שני אלפים שנה ביום אחד, באברהם מהו אמר: "ואל הבקר רץ אברהם" (בראשית יח, ז), אף המקום ברוך

ד, ג מנין היה משה יודע היכן יוסף קבור? אמרו: סרח בת אשר נשתירה מאותו הדור, הלכה ואמרה לו: בנהר נילוס יוסף קבור, שעשו לו מצרים שפודין של מתכת, וחרבו בכעץ וקבעו בנילוס - נהר, כדי שתתברך מימיו, הלך משה ועמד על נילוס - נהר, ואמר: יוסף, יוסף! הגיעה השעה שהקדוש ברוך הוא גואל את ישראל, הרי שכינה מתעכבת לך, וישראל מתעכבין לך, וענני כבוד מתעכבין לך, אם אתה מגלה את עצמך - מטב, ואם לאו - נקיים אנו משבועה שהשבעת את אבותינו, מיד צף ארונו של יוסף לשפת הים, ונטלו משה ובא לו. ואל תתמה, שהרי הוא אומר (מלכים) ב ו, ה): "ויהי האחד מפיל הקורה ואת הברזל נפל וגו', ויאמר איש האלהים אנה נפל? ויראהו את המקום, ויקצב עץ וישלך שמה ויצף הברזל"; והלא דברים קל וחמר, ומה אלישע תלמידו של אליהו, ואליהו תלמידו של משה, צף הברזל מפניו, משה רבו של אליהו, רבו של אלישע על אחת כמה וכמה, יש אומרים בקברות מלכים היה יוסף קבור, והלך משה ועמד על קבירנט של מלכים, ואמר: יוסף, יוסף! הגיעה שעה שהקדוש ברוך הוא גואל את ישראל, והגיע השבועה שהשבעת את ישראל, אם אתה מגלה את עצמך - מטב. ואם לאו - אנו נקיים משבועתך. באותה שעה נודעו ארונו של יוסף, נטלו משה והביאו אצלו, והיו שני ארונות מהלכין, אחד ארון קדש ואחד ארון של מת, והיו כל עוברין ושבין אומרים: מה טיבן של שני ארונות הללו? אמרים: אחד ארון קדש ואחד של מת. אמרו להם: וכי אפשר לארון קדש להלך עם ארונו של מת? אמרו להם: מת שבארון זה - קים כל מה שפתיב ומנח בארון קדש זה.

ד, ד משה זכה בעצמות יוסף, אף הוא לא נתעסק בו אלא משה, שנאמר (שמות יג, ט): "ויקח משה את עצמות יוסף עמו", מלמד שכל העם היו עסוקין בבזה, והוא עוסק במצוה, שנאמר (משלי י, ח): "חכם לב יקח מצות" וגו'. ואלו לא היה משה מתעסק בו - לא היו ישראל מתעסקין בו, מה תלמוד לומר (יהושע כד, לב): "ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם", אלא כיון שראו ישראל את משה שהוא מתעסק בו, אמרו: הניחו לו כבודו בגדולים יותר מקטנים, ואלו לא היה משה וישראל מתעסקין בו, לא היו בניו מתעסקין בו, מה תלמוד לומר (שם): "ויהיו לבני יוסף לנחלה", אלא כיון שראו בניו את משה וישראל שהיו מתעסקין בו, אמרו: הניחו לו כבודו במרבין יותר מן המועטין.

הוא הגיו לבניו שליו מן הים, שנאמר (במדבר יא, ל): "ורוח נסע מאת ה' ויגזו שלוים מן הים" וגו', שתי אמות היתה גבוהה מן הארץ; דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: "ויטש על המנהג כדרך יום כה" (שם יא, לא), מה תלמוד לומר שוב: "וכדרך יום כה", מלמד שהיתה עולה מן הארץ ועד הרוקיע, וחופה את גלגל החמה, ומה תלמוד לומר (שם יא, לא): "וכאמתים על פני הארץ", שתי אמות היתה נטולה מן הארץ, שהיתה פורחת ועולה על רום מן הארץ שתי אמות, כדי שלא יהו מצטערין עליה בשעת לקיטתה, להיות שוחזין ונטולין, באברהם מהו אומר (בראשית יח, ח): "והוא עומד עליהם וגו', אף המקום ברוך הוא הגן על בניו במצרים, שנאמר (שמות יב, כג): "ופסח ה' על הפתח", באברהם מהו אומר (בראשית יח, טז): "ואברהם הולך עמם לשלחם", אף המקום ברוך הוא הלוח את בניו ארבעים שנה, שנאמר (דברים ב, ז): "זוה ארבעים שנה ה' אליהך עמך" וגו'.

ד, ב יוסף זכה בעצמות אביו, אף הוא לא נתעסק בו אלא משה, שנאמר (שמות יג, ט): "ויקח משה את עצמות יוסף עמו", מלמד שכל העם היו עסוקין בבזה, והוא עוסק במצוה, שנאמר (משלי י, ח): "חכם לב יקח מצות" וגו'. ואלו לא היה משה מתעסק בו - לא היו ישראל מתעסקין בו, מה תלמוד לומר (יהושע כד, לב): "ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם", אלא כיון שראו ישראל את משה שהוא מתעסק בו, אמרו: הניחו לו כבודו בגדולים יותר מקטנים, ואלו לא היה משה וישראל מתעסקין בו, לא היו בניו מתעסקין בו, מה תלמוד לומר (שם): "ויהיו לבני יוסף לנחלה", אלא כיון שראו בניו את משה וישראל שהיו מתעסקין בו, אמרו: הניחו לו כבודו במרבין יותר מן המועטין.

הָאֲרָץ", אִף הֵן לְקוֹ תַחְלָה וְהַשָּׂאֵר לֹא פְלִטוּ, שְׁנֵאמַר (יִרְמְיָהוּ כט, כב): "וְלִקַּח מֵהֶם קִלְלָה לְכָל גְּלוּת יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּבָבֶל" וְגו'.

ד, הַ כָּשֶׁם שֶׁאֲסוּרָה לְבַעַל כֶּךָ אֲסוּרָה לְבוֹעֵל, נִמְצְאָתָא אוֹמַר בְּסוּטָה: שְׁנִתְּנָה עֵינֶיהָ בְּמָה שְׂאִינָה רְאוּיָהּ לָהּ, מָה שֶׁבִקְשָׁה לֹא נִתְּן לָהּ, וּמָה שֶׁבִידָה נִטַּל מִמֶּנָּה. וְכֵן אִתָּה מוֹצֵא בְּנִחּוּשׁ הַקְּדֻמוֹנֵי שְׁהִיָּה עָרוֹם מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה, שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית ג, א): "וְהִנְחֹשׁ הָיְיָ עָרוֹם מִכָּל" וְגו', וְנִתְּן עֵינָיו בְּמָה שְׂאִינָה רְאוּיָהּ לוֹ מָה שֶׁבִקְשָׁה לֹא נִתְּן לוֹ וּמָה שֶׁבִידוֹ נִטְלוּהוּ הַיְמִנּוּ, בִּקְשָׁה לְהַרְגֵּ אֶת אָדָם וְלִשְׂאֵת אֶת תְּהוֹ. אָמַר לוֹ הַמְּקוֹם: אֲנִי אֲמַרְתִּי - תֵּהָא מִלֶּךְ עַל כָּל בְּהֵמָה וְחַיָּה, וְעַכְשָׁו אֲרוּר אִתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה, אֲנִי אֲמַרְתִּי - בְּקוּמָה זְקוּפָה תִלְךְ כְּאָדָם, וְעַכְשָׁו (שָׁם): "עַל גְּחוּנְךָ תִלְךְ", אֲנִי אֲמַרְתִּי - תֵּאכַל מֵאֲכָל אָדָם וְתִשְׁתֶּה מִשְׁקָה אָדָם, וְעַכְשָׁו (שָׁם): "וְעַפְרָ תֵּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ", אִתָּה בִּקְשָׁתָה לְהַרְגֵּ אֶת אָדָם וְלִשְׂאֵת אֶת חַוָּה, עַכְשָׁו (שָׁם): "וְאִיבָה אִשִּׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאֲשֵׁר", נִמְצְאָתָא אוֹמַר, מָה שֶׁבִקְשָׁה לֹא נִתְּן לוֹ וּמָה שֶׁבִידוֹ נִטַּל מִמֶּנּוּ. וְכֵן אִתָּה מוֹצֵא בְּקִינָה, וְקִרְחָה, וּבִלְעָם, וְדוֹאֵג, וְאַחִיתָפֶל, וְגַחְזִי, וְאַבְשָׁלוֹם, וְאַדוֹנִיָּה, וְהָמָן, שְׁנִתְּנוּ עֵינֵיהֶם בְּמָה שְׂאִין רְאוּיָהּ לָהֶם, מָה שֶׁבִקְשָׁה לֹא נִתְּן לָהֶם וּמָה שֶׁבִידָם נִטְלוּ הַיְמִנּוּ.

מִסְכַּת סוּטָה פֶּרֶק חֲמִישִׁי

ה, אַ הַמְּקַנָּא לְאָרוּסְתּוֹ וְלִשׁוּמְרַת יָבָם שְׁלוֹ, אִם מִשְׁכַּנְסָה נִסְתְּרָה - אוֹ שׁוֹתָה אוֹ לֹא נוֹטְלַת כְּתָבָה. הַרּוּבָא שְׁנֵשֵׂא עֲקָרָה וְזִקְנָה, וְיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים - אוֹ שׁוֹתוֹת אוֹ לֹא נוֹטְלוֹת כְּתָבָה. מְעַבְרַת עֲצָמוֹ וּמִינִקַּת עֲצָמוֹ - אוֹ שׁוֹתוֹת אוֹ לֹא נוֹטְלוֹת כְּתָבָה.

ה, ב, כְּהֵנָּה לְוִיָּהּ וְיִשְׂרָאֵלִית שְׁנֵשֵׂאוּ לְכַהֵן וְלוֹי וְיִשְׂרָאֵל, מִמְּזוֹת לְמִמְזוֹר, נִתְּנָה לְנִתְּיָן, וְאִשְׁתִּי גֵר לְגֵר, וְעַבְדִּי מִשְׁתַּחֲרֵי וְאִילּוּנִית - אוֹ שׁוֹתוֹת אוֹ נוֹטְלוֹת כְּתָבָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמַר: אִילּוּנִית לֹא שׁוֹתָה וְלֹא נוֹטְלַת כְּתָבָה, שְׁנֵאמַר (בְּמִדְבָר ה): "וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה

(בְּמִדְבָר לֵב, לו): "וּבִנְיָ רְאוּבֵן בְּנוֹ וְגו'." וּמִנִּין שְׁנֵקֵבֵר בְּתוֹךְ שְׂדֵה נִחְלָתוֹ שֶׁל גֵּר? שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים לג, כ): "וְלִגְדֵךְ אָמַר בְּרוּךְ מְרַחֵב גֵּד, וַיֵּרָא רֵאשִׁית לוֹ כִּי שָׁם חִלְקַת מְחֻקֵּק סְפוּן". וּמִלֵּאכִי הַשְּׂרֵת סוּפְרִין, וְאוֹמְרִין לְפָנָיו (שָׁם): "צִדְקַת ה' עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל".

וְכֵן הוּא אוֹמַר בְּסוּטָה (בְּמִדְבָר ה, כב): "וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים הָאֵלֶּה וְגו' יִרְךָ" - מְשֵׁם שֶׁהִתְחִילָה בְּעֵבְרָה תַחְלָה, מְשֵׁם פְּרַעְנִיּוֹת מִתַּחֲלַת לְבָא עֲלֶיהָ. יִרְךָ הִתְחִילָה בְּעֵבְרָה תַחְלָה וְאַחַר כֶּךָ בְּטוֹן, לְפִיכֵךְ תִּלְקָה יִרְךָ תַחְלָה וְאַחַר כֶּךָ בְּטוֹן, שְׁנֵאמַר (שָׁם): "וְהִשְׁקָה אֶת הַמַּיִם". וְכֵן אִתָּה מוֹצֵא בְּאֲנָשֵׁי הַמְּבוּל, אָדָם הִתְחִיל בְּעֵבְרָה שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית ו, ה): "וַיֵּרָא ה' כִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם בְּאָרֶץ", אִף הֵן לְקוֹ תַחְלָה, וְהַשָּׂאֵר לֹא פְלִטוּ, שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית ז, כג): "וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְקוּם" וְגו'. קִטְנֵי סְדוּם הֵן הִתְחִילוּ בְּעֵבְרָה תַחְלָה, שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית יט, ד): "טָרָם יִשְׁכְּבוּ וְאֲנָשֵׁי הָעִיר" וְגו' - אִף הֵן לְקוֹ תַחְלָה וְהַשָּׂאֵר לֹא פְלִטוּ, שְׁנֵאמַר (שָׁם יט, יא): "וְאֵת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר פָּתַח הַבַּיִת" וְגו'. פְּרָעָה וְגִדּוּלוֹ מְצָרִים - הֵן הִתְחִילוּ בְּעֵבְרָה תַחְלָה, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת א, כב): "וַיִּצְוּ פְּרָעָה לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל הַבֶּן" וְגו', אִף הֵן לְקוֹ תַחְלָה וְהַשָּׂאֵר לֹא פְלִטוּ, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת ז, כט): "וּבִכָּה וּבְעַמָּךְ" וְגו'. מְרַגְלִים הֵן הִתְחִילוּ בְּעֵבְרָה תַחְלָה, שְׁנֵאמַר (בְּמִדְבָר יג, לב): "וַיִּצְיֵאוּ דַבַּת הָאֲרָץ אֲשֶׁר תָּרוּ אוֹתָהּ" וְגו', הֵן לְקוֹ תַחְלָה וְהַשָּׂאֵר לֹא פְלִטוּ, הֵן לְקוֹ תַחְלָה דְּכֵתִיב (בְּמִדְבָר יד, לו): "וַיִּמְתּוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצֵאֵי דַבַּת הָאֲרָץ", וְהַשָּׂאֵר לֹא פְלִטוּ, שְׁנֵאמַר (שָׁם יד, לה): "אֲנִי ה' דְּבַרְתִּי אִם לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה" וְגו'. שְׁכַנֵּי אֲרָץ יִשְׂרָאֵל הִתְחִילוּ בְּעֵבְרָה תַחְלָה, שְׁנֵאמַר (יִרְמְיָה יב, יד): "כֹּה אָמַר ה' עַל כָּל שְׁכַנֵּי הָרַעִים הַנִּגְעִים בְּנִחְלָה" וְגו', אִף הֵן לְקוֹ תַחְלָה, וְהַשָּׂאֵר לֹא פְלִטוּ, שְׁנֵאמַר (שָׁם): "הַנְּנִי נִתְּשָׁם" וְגו'. נְבִיאֵי יְרוּשָׁלַיִם הֵן הִתְחִילוּ בְּעֵבְרָה תַחְלָה שְׁנֵאמַר (יִרְמְיָה כג, טו): "כִּי מֵאֵת נְבִיאֵי יְרוּשָׁלַיִם יֵצְאָה חֲנֻפָה לְכָל

זרע" – שראוי לזרוע, פרט לאילונית שאינה ראויה לזרוע. אבל המקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו, ועד שלא כנסה נסתרה – לא שותות ולא נוטלות כתבה. הרובא שנשא עקרה וזקנה, ואין לו אשה ובנים – לא שותות ולא נוטלות כתבה. מעברת חברו ומינקת חברו – לא שותות ולא נוטלות כתבה. רבי אלעזר אומר: יכול הוא להפרישה ולהחזירה אחר זמן.

הג על ידי כל עריות מקנאין, חוץ מן הקטן ומי שאינו איש. רבי יוסי אומר: ישקנה, שמא נתפקח החרש, ונשתפה השוטה, והגדיל הקטן, או שהלך בעלה למדינת הים, או שהיה בעלה חבוש בבית האסורים – ישקנה.

הד המסוללת בכנה קטן והערה בה; בית שמאי אומרים: פסקלה מן הפהונה. ובית הלל מכשירין. עד אומר נטמאת, ועד אומר לא נטמאת, אשה אומרת נטמאת, ואשה אומרת לא נטמאת – או שותות ולא נוטלות כתבה. רבי יהודה אומר: לא כל הימנו עד אחד להפסידה כתבתה, אלא עד אומר נטמאת ושנים אומרים לא נטמאת, אומרים נטמאת ועד אחד אומר לא נטמאת, בטל יחיד במעוטו.

הה היה רבי מאיר אומר: כשם שדעות במאכל, כך דעות בנשים, יש לה אדם שהזבוב עובר על גבי כוסו מניחו ואינו טועמו – זה חלק רע בנשים, שנתן עיניו באשתו לגרשה. יש לה אדם שהזבוב שוכן בתוך כוסו, וזורקו ואין שותהו – כגון פפוס כן יהודה שנעל דלת בפניו אשתו ויצא. ויש לה אדם שהזבוב נופל בתוך כוסו, וזורקו ושותהו – זו מדת כל אדם, שרואה את אשתו שמדברת עם שכניה ועם קרובותיה ומניחה. יש לה אדם שהזבוב נופל לתוך תמחוי שלו, נוטלו ומוצצו, וזורקו, ואוכל את מה שבתוכה – זו מדת אדם רשע. שרואה את אשתו יוצאת, וראשה פרוע, יוצאת וצדדיה פרומין, לבה גס בעברה, יוצאת וטוה בשוק, רצת ומשחקת עם כל

אדם – מצוה לגרשה שנאמר (דברים כד): "כי יקח איש אשה ובעלה ויצאה מביתו והיתה לאיש אחר" – הכתוב קראו 'אחר', שאינו בן זוגו של ראשון, הראשון הוציא מפיני עברה, בא זה ונתקל בה, אם זכה השני לשמים – מוציאה מתחת ידו. אם לאו – לסוף קוברתו, שנאמר (שם): "או כי ימות האיש האחרון" וגו', כדאי האיש הזה למיתה, שכנס אשה זו לביתו, הנותן עיניו באשתו שתמות ויירשנה, או שתמות וישא את אחותה, לסוף שקוברתו. וכן היא שנתנה עיניה בבעלה, שימות ותנשא לאחר – סוף שקוברתה.

הה המקדש את האשה מפני שהוא בוש מאחיה מקרוביה, לסוף שקוברתו. וכן האשה שנתקדשה לו מפני שהיא בושה מאביו, מאחיו מקרוביו לסוף שקוברתה, היה רבי מאיר אומר: הנושא אשה שאינה הוגנת לו עובר משום חמשה לאוין, משום (ויקרא יט): "בל תקם", משום "בל תטר", "לא תשנא את אחיך בלבבך", "ואהבת לרעך כמוך", (ויקרא כה): "וחי אחיך עמך", ולא עוד אלא שמבטל פריה ורביה מן העולם.

הה האומרת לבעלה: 'השמים ביני לבינך' – יעשה דרך בקשה ביניהן, שכן מצוינו בשרה אמנו, שאמרה לאברהם (בראשית טז): "ישפט ה' ביני ובינך", אלא כך אמרה לו (בראשית כא): גרש האמה הזאת ואת בנה, מלמד שהיתה שרה אמנו רואה את ישמעאל בונה במסין וצד חגבין ומקטירן לעבודת כוכבים. אמרה: שמא למד יצחק בני כף, וילך ויעבד כף, ונמצא שם שמים מתחלל בדבר. אמר לה: לאחר שזכין לו לאדם חבין לו? לאחר שעשינוה מלכה, אחר שעשינוה גבירה, והכנסנוה לגדלה זו – נטרדנה מתוך בתינו? מה הבריות אומרות עלינו? לא נמצא שם שמים מתחלל בדבר?! אמרה לו: הואיל ואתה אומר חלול השם בדבר הזה – יכריע המקום בין דברי לרבך, הכריע המקום בין דבריך לדבריו, שנאמר (שם): "כל אשר תאמר

אֲלִיף שָׂרָה שָׁמַע בְּקוֹלָהּ, שָׁאִין תִּלְמוּד לומר 'כָּל', וּמָה תִּלְמוּד לומר 'כָּל' מִלְמוּד שֶׁהַכְרִיעַ לְשִׁנְיָה וְהַכְרִיעַ לְרֵאשׁוֹנָה, מָה שִׁנְיָה עַל אוֹדוֹת הַגֵּר, אִף הִרְאשׁוֹנָה עַל אוֹדוֹת הַגֵּר.

הַח, דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא: "וְכָל כְּלֵי חֶרֶשׁ וְגו' יִטְמָא" (וַיִּקְרָא יֵא), אֵינוֹ אוֹמֵר 'יִטְמָא' אֶלָּא "יִטְמָא" - לְטִמְאָה אַחֲרָיִם, לְלַמֵּד כִּכֹּר שְׁנֵי שְׁמֻטָּמָא אֶת הַשְּׁלִישִׁי, כִּיצַד? תַּגּוּר תַּחֲלָה כִּכֹּר הַנוֹגֵעַ בְּכֹכֵר שְׁלִישִׁי. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כִּף הִיָּה דוֹרֵשׁ יְהוּדָה בֶּן פְּטִירִי: "מִדַּתֶּם מִחוּץ לְעִיר" וְגו' (בַּמִּדְבָּר לַה). וּמִקְרָא אֶחָד אוֹמֵר: "מִקְוֵי הָעִיר וְחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב", אִי אֶפְשֵׁר לומר 'אֶלֶפִים בְּאַמָּה', שֶׁכֵּבֶר נֶאֱמַר 'אֶלֶף אַמָּה', וְאִי אֶפְשֵׁר לומר 'אֶלֶף אַמָּה' שֶׁכֵּבֶר נֶאֱמַר 'אֶלֶפִים בְּאַמָּה', וְלָמָּה נֶאֱמַר 'אֶלֶף אַמָּה'? וְלָמָּה נֶאֱמַר 'אֶלֶפִים בְּאַמָּה'? אֶלָּא 'אֶלֶף אַמָּה' - מִגְרֵשׁ וְ'אֶלֶפִים' - תַּחֲסוּם שִׁבְתָּ. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אֶלֶפִים אַמָּה תַּחֲסוּם עָרֵי הַלְוִיִּם, צָא מִהֵן אֶלֶף אַמָּה מִגְרֵשׁ, נִמְצָא רַבִּיעַ מִגְרֵשׁ וְהִשְׁאָר שְׁדוֹת וְכִרְמִים.

מִסְכַּת סוֹטָה פֶּרֶק שִׁישִׁי

ו, א רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם בֶּן פְּטִירִי: הָרִי הוּא אוֹמֵר (אִיּוֹב כו, ב): "חֵי אֵל הַסִּיר מִשְׁפָּטִי וְגו'"; לְלַמֵּד, שָׁאִין אָדָם נוֹדֵר בְּחַיֵּי הַמֶּלֶךְ, אֶלָּא אִם כֵּן אוֹהֵב אֶת הַמֶּלֶךְ. מִשֵּׁם רַבִּי נֶתַן אוֹמֵר: הָרִי הוּא אוֹמֵר (אִיּוֹב יג, טז): "גַּם הוּא לִי לִישׁוּעָה". רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נֶאֱמַר "יִרְא אֱלֹהִים" בְּאַבְרָהָם, וְנֶאֱמַר "יִרְא אֱלֹהִים" בְּאִיּוֹב, מָה "יִרְא אֱלֹהִים" הָאִמּוֹר בְּאַבְרָהָם - מֵאַהֲבָה עֲשָׂה, אִף "יִרְא אֱלֹהִים" הָאִמּוֹר בְּאִיּוֹב - מֵאַהֲבָה עֲשָׂה. וְשָׂאֵר כָּל הַתְּרַעְמוֹת הָאִמּוֹר בְּפִרְשָׁה - לֹא נֶאֱמָרָה אֶלָּא מִתּוֹךְ הַמּוֹרָא.

ו, ב דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא: בְּשַׁעַה שְׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַיָּם, בִּקְשׂוּ לומר שִׁירָה, שְׂרָתָה עֲלֵיהֶן רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְאָמְרוּ שִׁירָה, כִּיצַד אָמְרוּ שִׁירָה? כְּגִדּוֹל הַמִּקְרָא אֶת הַהֵלֶל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו עַל כָּל עֲנִין וְעֲנִין, מִשָּׂה אָמַר

(שְׁמוֹת טו): "אֲשִׁירָה לָהּ", וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו "אֲשִׁירָה לָהּ, מִשָּׂה אָמַר: "עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה", וְהֵן אָמְרוּ: "אֲשִׁירָה לָהּ", רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: כִּקְטָן שִׁקּוּרָא אֶת הַהֵלֶל בְּבֵית הַסֵּפֶר, וְעוֹנִין אַחֲרָיו עַל כָּל דְּבָר וְדָבָר. מִשָּׂה אָמַר: אֲשִׁירָה לָהּ, וְיִשְׂרָאֵל אָמְרוּ: אֲשִׁירָה לָהּ, מִשָּׂה אָמַר: עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה. וְיִשְׂרָאֵל אָמְרוּ: "עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה". מִשָּׂה אָמַר: "ה' אִישׁ מִלְחָמָה" וְגו'. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: כְּסוֹפֵר הַפּוֹרֵס שְׁמַע בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, שְׁנֶאֱמַר: "אֲזוּ יִשִּׁיר מִשָּׂה לְאִמְר". וּמָה תִּלְמוּד לומר "לְאִמְר"? מִלְמוּד שֶׁהִיָּה מִשָּׂה פּוֹתַח תַּחֲלָה בְּדָבָר, וְיִשְׂרָאֵל עוֹנִין אַחֲרָיו וְגוֹמְרִין עִמּוֹ. מִשָּׂה אָמַר "אֲזוּ יִשִּׁיר". וְיִשְׂרָאֵל אָמְרוּ: "אֲשִׁירָה לָהּ" כִּי גָאָה גָאָה" וְגו'. מִשָּׂה אָמַר: "עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה", וְיִשְׂרָאֵל אָמְרוּ: "זָה אֵלֵי וְאַנְוָהוּ". מִשָּׂה אָמַר: "ה' אִישׁ מִלְחָמָה", וְיִשְׂרָאֵל אָמְרוּ: "ה' שְׁמוֹ". רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: כִּיּוֹן שְׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַיָּם, וְרָאוּ אֶת אוֹיְבֵיהֶם פְּגָרִים מְתִים וּמְטָלִין עַל שִׁפְתַּי הַיָּם, אָמְרוּ כָּלֵם שִׁירָה, עוֹלָל מְטָל בֵּין בְּרַכִּי אָמוּ, כִּיּוֹן שָׂרָאָה אֶת הַשְּׂכִינָה, הַגְּבִיָּה עוֹלָל צִוָּאָרוּ וְתִינוּק שְׁמַט פִּיו מִשְׁדֵּי אָמוּ, וְעָנוּ כָּלֵם שִׁירָה, וְאָמְרוּ: "זָה אֵלֵי וְאַנְוָהוּ". הִיָּה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִנֵּין שְׁאֶפְלוּ עֲבָרִין שְׁבַמְעֵי אִמֵּן אָמְרוּ שִׁירָה עַל הַיָּם? שְׁנֶאֱמַר (תְּהִלִּים סח, כז): "בְּמִקְהֵלוֹת בְּרָכּוֹ אֱלֹהִים ה' מִמִּקְוֵי יִשְׂרָאֵל". וּמִנֵּין שְׁתִּינוּק שְׁמַט דָּד מִפִּיו וְאָמַר שִׁירָה? שְׁנֶאֱמַר (תְּהִלִּים ח, ג): "מִפִּי עוֹלָלִים וְיִנְקִים" וְגו'. בְּאוֹתָהּ שַׁעַה הִצִּיצוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת, קִשְׂרוּ קֶטְגוֹר לִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּשַׁעַה שֶׁבָּרָא אָדָם הִרְאשׁוֹן, וְאָמְרוּ לִפְנֵינוּ: רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם (שָׁם): "מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וְגו' וְתַחֲסִרְהוּ מַעַט מֵאֱלֹהִים וְגו' תִּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ צַנְה וְאֶלֶפִים וְגו' צַפּוֹר שְׁמִים" וְגו'. בְּאוֹתָהּ שַׁעַה אָמַר לָהֶם הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת: בּוֹאוּ וְרָאוּ שִׁירָה שְׁבַנֵּי אוֹמְרִין לִפְנֵי, אִף הֵן כִּיּוֹן שָׂאוּ אָמְרוּ גַם כֵּן שִׁירָה, מָה שִׁירָה אָמְרוּ? "ה' אֲדוֹנֵינוּ מָה אֲדִיר שְׁמֶךָ

תוספתא

השלים

בן האמה" וגו' ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא.

ו, ד דרש רבי עקיבא (במדבר יא): "הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם". וכי מספיק להם "אם את כל דגי הים יאסוף" וגו', וכי הוא מספיק להם, כגון שנאמר (ויקרא יב): "ואם לא תמצא ידה די שיה", וכי איזה קשה? זו, או (במדבר כא): "שמעו נא המורים"?! הוי אומר: זו קשה יותר משמעו נא המורים, אלא שמחלל שם שמים בסתר - מחסכין עליו. בגלוי - נפרעין ממנו. וזה שבפסוק חיסף עליו המקום, רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף זה שבפסוק לא חיסף עליו המקום, שנאמר (במדבר יא): "עתה תראה היקרך דברי אם לא", ואני אומר: חס ושלום שתעלה על דעתו של צדיק זה, שיאמר אין המקום מספיק לתת לנו ולבהמתנו, אפשר למי שנאמר בו (במדבר יב): "לא כן עבדי משה" וגו' תעלה על דעתו שיאמר אין המקום מספיק לנו ולבהמתנו? והלא כשהיו ישראל במצרים, נהר נילוס מספיק דגים להם ולמצרים, מספיק בהמות להם ולמצרים, אלא לענין שנאמר (במדבר יא): "לא יום אחד תאכלנו וגו' עד חדש ימים", אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם! כף הגון להם שתתן להם ותמיתם? אומרים לאדם: 'טול ככר ורד לשאול'? אומרים לחמור: 'טול כור שעורין ונחתך את ראשך'? יהא אומרים עלי ועליך: אין בשר מוצאת? אמר לו: וכי הגון להם שיאמרו, אין המקום מספיק לנו ולבהמתנו? אלא יאבד הן ואלף פיוצא בהן, ולא תהא ידי קצרה לפני אפלו שעה אחת, שנאמר (שם): "ויאמר ה' אל משה היד ה' תקצר" וגו'. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר: אי אפשר לעמד על תפלתם, אם תתן להם בשר בהמה גסה - יאמרו: בשר בהמה דקה בקשנו! תתן להם בשר בהמה דקה - יאמרו: בשר חיה ועוף אנו מבקשים! אם תתן להם בשר חיה ועופות - יאמרו: בשר דגים וחגבים אנו מבקשים!

בכל הארץ וגו', מפי עוללים ויונקים וגו' ה' אדונינו" וגו' (תהלים ח, ב). רבי שמעון בן מנסיא אומר: לא נאמרה פרשה זו אלא על יצחק בן אברהם לענין עקדה.

ו, ג אמר רבי שמעון בן יוחאי: ארבעה דברים היה רבי עקיבא דורש, ודברי נראין מדבריו. דרש רבי עקיבא (בראשית כא, ט): "ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק" - אין צחוק האמור כאן אלא עבודת כוכבים, שנאמר (שמות לא): "וישב העם לאכל ושתו ויקומו לצחק" - מלמד שהיתה אמנו שרה רואה את ישמעאל שהיה בונה במסין וצד חגבים, ומעלה ומקטיר קטרת לעבודת כוכבים. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: אין צחוק האמור כאן אלא גלוי עריות, שנאמר (בראשית לט): "בא אלי העבד וגו' לצחק בי", מלמד שהיתה שרה אמנו רואה את ישמעאל מכבש את האמות, ומענה את הנשים. רבי ישמעאל אומר: אין לשון צחוק אלא שפכות דמים, שנאמר (שמואל ב ב): "ויאמר אבנר אל יואב יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו וגו' ויקומו ויעברו במספר וגו', ויחזיקו איש בראש רעהו וחרבו בצד רעהו ויפלו יהודיו"; מלמד שהיתה אמנו שרה רואה את ישמעאל נוטל קשת וחצים, ומזרק כלפי יצחק שנאמר (משלי כו): "כמתלהלה יהודה זקים וגו' כן איש רמה את רעהו" וגו'. ואני אומר, חס ושלום, שיהיה בכיתו של אותו צדיק ההוא כף. אפשר מי שנאמר עליו (בראשית יח): "כי ידעתיו למען אשר יצוה" וגו' - יהא בביתו עבודת כוכבים, גלוי עריות ושפיכות דמים?! אלא אין צחוק האמור כאן אלא לענין ירושה, שכשנולד אבינו יצחק לאברהם אבינו, היו הכל שמחין ואומרים: נולד בן לאברהם! נולד בן לאברהם! נחל את העולם ונוטל שני חלקים! והיה ישמעאל מצחק בדעתו, ואומר: אל תהו שוטים! אל תהו שוטים! אני בכור ואני נוטל שני חלקים! שמתשובת הדבר אתה למד, שנאמר (בראשית כא): "כי לא יירש

שנאמר (שם): "הצאן ובקר ישחט להם". השיבתו רוח הקדש (שם): "עתה תראה היקרף דברי אם לא"; ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא.

וה דרש רבי עקיבא הרי הוא אומר (יחזקאל לג) בן אדם יושבי החרכות האלה וגו' והלא דברים קל וחמר ומה אברהם שלא עבד אלא אלוה אחד ירש את הארץ אנו שעובדין אלהות הרבה אינו דין שנירש את הארץ.

ו רבי נחמיה אומר: ומה אברהם שלא היה לו אלא בן אחד, והקריבו - ירש את הארץ. אנו שמקריבין בנינו לעבודת כוכבים - אינו דין שנירש את הארץ? רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: ומה אברהם שלא היה לו במי לתלות - ירש את הארץ, אנו שיש לנו במי לתלות, אינו דין שנירש את הארץ? ואני אומר: ומה אברהם שלא נצטווה אלא מצוה יחידית - ירש את הארץ, אנו שנצטוונו על כל מצות, אינו דין שנירש את הארץ? תדע, שכן תשמע מתשובה שהנביא משיבן אתה למד, שנאמר (יחזקאל לג): "כה אמר ה' על הדם תאכלו וגו' עמדתם על חרבכם וגו' והארץ תירשו". "על הדם תאכלו" - זה אבר מן החי. "ועיניכם תשאו אל גלולכם" - זו עבודת כוכבים. "ודם תשפכו" - זו שפיכות דמים. "עמדתם על חרבכם" - זו עניי הדין וגזל. "עשיתן תועבה" - זו משכב זכור. "ואיש את אשת רעהו טמאתם" - זו גלוי ערוה. והלא דברים קל וחמר, ומה שבע מצות שנצטוו עליהן בני נח - לא עשיתן לפני, ואתם אומרים נירש את הארץ? ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא.

ו, דרש רבי עקיבא: הרי הוא אומר (זכריה ח): "כה אמר ה' צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי" וגו'. "צום הרביעי" - זה תשעה בתמוז, שבו הבקעה העיר, שנאמר: "ביום הרביעי בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר ולא היה לחם לעם הארץ ותבקע העיר". ולמה נקרא שמו

רביעי? שהוא רביעי לחדשים. "צום החמישי" - זה תשעה באב, יום שנושרף בו בית אלקינו, ולמה נקרא שמו חמישי? שהוא חמישי לחדשים. "צום השביעי" - זה שלשה בתשרי, יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם שהרגו ישמעאל בן נתניה. ללמדך, שקשה מיתתן של צדיקים לפני המקום כחרבן בית המקדש, ולמה נקרא שמו שביעי? שהוא שביעי לחדשים. ומי הרגו? ישמעאל בן נתניה, שקשה מיתתן של צדיקים לפני המקום כחרבן בית המקדש. "צום העשירי" - זה עשרה בטבת, יום שבו סמך מלך בכל את ידו על ירושלים, שנאמר (יחזקאל כד): "ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי וגו' בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בכל אל ירושלים". ולמה נקרא שמו העשירי? עשירי לחדשים, ולמה נכתב כאן, והלא היה ראוי זה לכתב ראשון? אלא לסדר החדשים כתקונן, ואני איני אומר כן, אלא "צום העשירי" - זה חמשה בטבת, שבו באתה שמועה לבני גולה שנאמר (יחזקאל לג): "ויהי בשתי עשרה שנה בעשירי בחמישי לחדש לגלותנו בא אלי הפליט לאמר הכתה העיר, ועשו יום שמועה כיום שרפה, ונראין דברי מדבריו, שאני אומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, והוא אומר על ראשון ראשון ועל אחרון ראשון, אלא שהוא מונה לסדר חדשים, ואני מונה לסדר פרעניות.

מסכת סוטה פרק שביעי

ז, א שבועות העדות והדינים הנאמר בכל לשון שהן שומעים, ואמרו לו 'אמן' - הרי אלו חביבין שבועת הדינין, כיצד? הרי מי שנתחייב שבועה לחברו, אומרין לו: הוי יודע שכל העולם כלו נודעו כשנאמר הקדוש ברוך הוא בסני (שמות כ): "לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא", וכל עברות שבתורה כתוב בהן: "ונקה", וכאן נאמר "לא ינקה". וכל עברות שבתורה נפרעין ממנו וממשפחתו ומכל העולם, ויהא עון

אתכם לבדכם וגו' כי את אשר ישנו פה ואשר איננו פה, אין לי אלא אתכם, מנין לדורות הבאים אחרים ולגרים שנתוספו עליכם. תלמוד לומר "ולא אתכם לבדכם", אלא (שם): "ואת אשר איננו פה עמנו היום", ואין לי אלא מצות שקבלו מהר סיני, מצוות העתידים להתחדש, כגון מקרא מגלה, מנין? תלמוד לומר (אסתר ט): "קיימו וקבלו וגו' ולא יעברו" - קיימו מה שקבלו כבר.

ז, ד ברכת הלל ושמע ותפלה נאמרין בכל לשון. רבי אומר: אומר אני, שאין שמע נאמר אלא בלשון הקדש, שנאמר (דברים ו): "והיו הדברים האלה וגו'".

ז, ה ברכת כהנים אלו בשעה שהכהנים אומרים על מעלות האולם. הכל כשרין לעלות במעלות האולם, בין תמימים בין בעלי מומין, בין במשמר שלו בין במשמר שאינו שלו, חוץ ממי שיש בו מום בפניו בדידו וברגליו, שלא ישא את כפיו, מפני שהעם מסתכלין בו, וכשם שגנאיאות כפיים במקדש - כך גנאיאות כפיים בגבולין.

ז, ו מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר בן חסמא שבאו מיבנה ללוד, והקבילו את פני רבי יהושע מפקיעין, אמר להם: רבי יהושע: מה חדוש היה בבית המדרש היום? אמרו לו: רבי! תלמידך אנו, ומימך אנו שותין. אמר להם: אי אפשר שיהא בית המדרש בלא חדוש, שבת של מי היתה? אמרו לו של רבי אלעזר בן עזריה. אמר להם: ובמה היתה הגדה היום? אמרו לו: בפרשת הקהל (דברים לא): "הקהל את העם האנשים והנשים והטף". אמר להם: מה דרש בה? אמרו לו: רבי! כך דרש בה: אם אנשים באו ללמד - נשים באו לשמוע, טפין למה באו? כדי לתן שכר למביאייהן. אמר להם: מרגליות טובה היתה בינכם, ובקשתם לאבד ממני? ועוד אחרת דרש (דברים כו): "את ה' האמרת היום וה' האמריך היום". אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: כשם שעשיתם אותי חטיבה אחת

העולם כלו תלוי בו, שנאמר (הושע ד): "אלה וכחש וגו' על כן תאכל הארץ", כל עברות שבתורה נפרעין ממנו, וזו ממנו ומקורבו, שנאמר (קהלת ה): "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך", ואין בשרו אלא קרובו, שנאמר (ישעיהו נח): "ומבשרך אל תתעלם". וכל עברות שבתורה נפרעין ממנו, וזו נפרעין ממנו ומכל העולם, ויהא עון העולם כלו תלוי בו, שנאמר: "אלה וכחש וגו', וכתוב: "מפני אלה אכלה הארץ על כן תאכל הארץ ואמלל כל יושבי בה", וכל עברות שבתורה, אם יש לו - תולין לו לשנים ושלשה דורות, וזו נפרעין ממנו לאתרו, שנאמר (זכריה ה, ד): "הוצאתיה נאם ה' צבאות ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולגנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו". "הוצאתיה ובאה אל בית הגנב" - זה הגונב דעת הבריות שאין לו ממון אצל חברו, וטוענו ומשביעו, וגונב דעת הבריות. "ואל בית הנשבע בשמי לשקר" - כמשמעו. כל עברות שבתורה במקומו, זה במקומו ובגופו, שנאמר (שם): "ולגנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו"; בא וראה, דברים שאין האש והמים מכלה אותן שבעת שקר מכלה אותן, כל עברות שבתורה - במקומו, וזה במקומו ובגופו, שנאמר: "וכלתו ואת עציו וגו'".

ז, ב אם אמר: 'איני נשבע' - פוטרין אותו מיד, ואם אמר: 'הריני נשבע', העומדים שם אומרים זה לזה (במדבר טז): "סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה".

ז, ג ומשביעין אותו בשבועה האמורה בתורה, שנאמר (בראשית כד): "ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ", וכשמשביעים אותו אומרין לו: הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעין אותך, אלא על דעת המקום ודעת בית דין, שכן מצינו במשה רבנו, כשהשביע משה את בני ישראל בערבות מואב, אמר להם: לא על הנאי שבלבכם אני משביע אתכם, אלא על הנאי שבלבנו, שנאמר (דברים כט): "ולא

בעולם הזה, אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם הבא.

זו ועוד דרש (קהלת י'): "דברי חכמים כדרבונות וכמסמרות נטועים בעלי אספות נתנו מרועה אחד", למה נמשלו דברי תורה לדרבן מה דרבן זה מכונן את הפרה לתלמיה, להביא חיים לעולם, אף דברי תורה מכונים את לומדיהם להביאם מדרכי מיתה לדרכי חיים, שנאמר (משלי ג): "עץ חיים היא וגו' אי מה דרבן זה מטלטל, יכול אף דברי תורה כן? תלמוד לומר מסמרות, אי מה מסמר זה חסר ולא יתיר, אף דברי תורה כן? תלמוד לומר נטועים! מה נטיעה פרה ורבה, אף דברי תורה פריין ורביין. "בעלי אספות" - אלו תלמידי חכמים שנכנסין ויושבין אספות ועוסקין בתורה, ואומרים על טמא טמא ועל טהור טהור, על טמא במקומו ועל טהור במקומו, שטמא יאמר אדם בדעתו, הואיל ובית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין, איש פלוני אוסר איש פלוני מתיר, היאך אני למד תורה מעתה? תלמוד לומר "כלם נתנו מרועה אחד", אל אחד בראו, פרנס אחד כתבן, אדון כל המעשים ברוך הוא, שנאמר: "וידבר אלהים את כל הדברים האלה". "דברים" - "הדברים" - 'אלה הדברים', כל הדברים, כלם נתנו מרועה אחד, אף אתה עשה אונך כאפרכסת ועשה לבך חדרי חדרים, לכנוס בו דברי בית שמאי ודברי בית הלל, וקנה לך לב לשמוע את דברי מטמאין ואת דברי מטהרין, את דברי אוסרין ואת דברי מתירין, את דברי פוסלין ואת דברי משירין, אמר להן: אין דור יתום שרבי אלעזר בן עזריה שרוי בתוכו.

זח, בימה של עץ היו עושין לו בעזרה, והוא יושב עליה. רבי אליעזר בן יעקב אומר: בבהר הבית, שנאמר (נחמיה ח): "ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים מן האור עד מחצית היום וגו', ויעמד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לו לדבר וגו', ויפתח עזרא הספר לעיני כל העם וגו', ויברך עזרא

את ה' האלהים הגדול ויענו כל העם אמן אמן וגו'. ואומר (דברי הימים ב כג): "ותרא והנה המלך עומד על עמודו במבוא והשרים והחוצצרות על המלך" וגו' אותו היום עמדו כהנים בגדרים ובכפצרות, וחוצצרות של זהב בידיהם, ותוקעין ומריעין ותוקעין, כל כהן שאין בידו חוצצרות, אומרין: דומה זה שאין הוא כהן. שכן גדול היה לאנשי ירושלים שמשפירין חוצצרות בינר זהב, בו ביום ראה רבי טרפון חגר עומד ומתריע בחוצצרות, משם אמרו חגר תוקע במקדש, משום רבן גמליאל אומר: באותה שעה נתחיבו ישראל כליה שהחניפו לאגריפס המלך.

ט. קורא מתחלה (דברים א): "אלה הדברים" עד "שמע והיה אם שמוע תשמעו", "עשר תעשר", וכי תכלה לעשר, רבי אומר: לא היה צריך להתחיל מראש הספר, אלא שמע והיה אם שמוע תשמעו, עשר תעשר, וכי תכלה לעשר, ופרשת המלך, עד שגומר את כלה, ודרשות נדרשות בה וגו' עד סוף (דברים כ): "כי ה' אלהיכם ההולך עמכם", זה השם שנתון בארון שנאמר (במדבר לא): "וישלח אותם משה אלף למטה לצבא אותם ואת פניחס", מגיד שפניחס משוח מלחמה. וכלי הקדש זה הארון, שנאמר (במדבר ד): "ולא יבאו לראות כבלע" וגו'. ויש אומרים: אלו בגדי כהונה, שנאמר (שמות כט): "ובגדי הקדש" וגו'. רבי יהודה בן לקיש אומר: שני ארונות היו אחד שיוצא עמהן למלחמה, ואחד ששרוי עמהן במחנה, זה שיוצא עמהן למלחמה, היה בו ספר תורה, שנאמר (במדבר י'): "וארון ברית ה' נוסע לפניהם" וגו', וזה ששרוי עמהן במחנה, זה שהיה בו שכרי לוחות, שנאמר (במדבר יד): "וארון ברית ה' ומשה לא משו מן המחנה".

זי, פעמים יוצא ומדבר עמהם, אחד בספר ואחד במערכי המלחמה שבספר, מה הוא אומר? ילך וישמע דברי כהן במערכי מלחמה, מה הוא אומר (דברים כ): "מי

בְּשֵׁדָה לָךְ" – זֶה מִדְרָשׁ. "אַחַר וּבִנְיַת בֵּיתָךְ"
 – אֵלּוּ הַלְכוֹת. דְּבַר אַחֵר, "הֵכֵן בַּחוּץ
 מִלֵּאכְתָּךְ" – זֶה מִדְרָשׁ. "וְעֵתְדָה בְּשֵׁדָה לָךְ"
 – אֵלּוּ הַלְכוֹת. "אַחַר וּבִנְיַת בֵּיתָךְ" – אֵלּוּ
 אֲגָדוֹת. דְּבַר אַחֵר: "הֵכֵן בַּחוּץ מִלֵּאכְתָּךְ" –
 אֵלּוּ הַלְכוֹת. "וְעֵתְדָה בְּשֵׁדָה לָךְ" – אֵלּוּ
 אֲגָדוֹת. "אַחַר וּבִנְיַת בֵּיתָךְ" – זֶה תַלְמוּד. רַבִּי
 אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר:
 "הֵכֵן בַּחוּץ מִלֵּאכְתָּךְ" – זֶה מִקְרָא, מִשְׁנֵה
 וְתַלְמוּד. "וְעֵתְדָה בְּשֵׁדָה לָךְ" – אֵלּוּ מַעֲשִׂים
 טוֹבִים. "אַחַר וּבִנְיַת בֵּיתָךְ" – בֵּא דֶרֶשׁ וּקְבַל
 שְׁכָר.

ז, יד (דְּבָרִים כ): "וַיִּסְפּוּ הַשּׁוֹטְרִים וְגו' הִירָא
 וַרְךָ הַלֵּבָב" – הִמְתִּירָא מִן הַעֲבִירָה שְׂפִידוֹ,
 שְׁנֵאֲמַר (תְּהִלִּים מו): "לִמָּה אִירָא בִימֵי רַע
 עֲוֹן עֲקִיבִי וְסוּבִנִּי", דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי.
 רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "מִי הָאִישׁ הִירָא"
 כְּמִשְׁמְעוֹ, מֵה תַלְמוּד לומר שׁוֹב "וַרְךָ
 הַלֵּבָב", שְׂאֵפְלו גְבוּר שְׂבַגְבוּרִים וְחִזְק
 שְׂבַחְזִיקִים וְהִיָּה רַחֲמֵן – הִיָּה חוֹזֵר, שְׁנֵאֲמַר
 (דְּבָרִים כ): "וְלֹא יִמַּס אֶת לֵבָב אֲחִיו
 כְּלַבְבוֹ". רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: כָּל הַשּׁוֹמֵעַ
 דְּבָרֵי כֹהֵן בְּמַעֲרֻכּוֹת מִלְחָמָה וְאִינוּ חוֹזֵר,
 לְסוּף שֶׁהוּא נוֹפֵל בְּחֶרֶב, וּמִפִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל
 בְּחֶרֶב, וּמְגַלָּה אוֹתָם מֵאַרְצָם, וּבָאִין אַחֵרִים
 וַיּוֹשִׁיבִין בְּאַרְצָם, שְׁנֵאֲמַר (שם): "וְאִישׁ אַחֵר
 יִקְחֶנָּה", כִּיֹּל דוּדוֹ וְכֵן דוּדוֹ, נֵאֲמַר כָּאֵן
 'אַחֵר' וְנֵאֲמַר לְהֵלֵן 'אַחֵר', מֵה 'אַחֵר' הָאֲמוּר
 לְהֵלֵן עוֹבֵד כּוֹכָבִים, אִף 'אַחֵר' הָאֲמוּר כָּאֵן
 עוֹבֵד כּוֹכָבִים. שְׁמַע שְׂמַת אֲחִיו בְּמִלְחָמָה,
 עַד שְׁלֵא נִתֵּן בְּמִשָּׂא – חוֹזֵר, מִשְׁנַתֵּן בְּמִשָּׂא
 – אִין חוֹזֵר.

ז, טו יש יוצאין וחוזרין ויוצאין ואין חוזרין,
 ויש שאין יוצאין כל עקר, כל אלו שאמרו
 יוצאין וחוזרין – נוהגין לפסי העיר,
 ומספקין מים ומזון למלחמה, ומתקנים את
 הדרכים, ושאר כלן – אין חוזרין. כל אלו
 שאמרו אין יוצאין כל עקר, הבונה בית
 וחנכו, ולא שהה שנים עשר חדש. נטע כרם
 וחללו, ולא שהה שנים עשר חדש, ארס
 אשה ולקחה ולא שהה שנים עשר חדש

האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך
 וישוב לביתו", נפל בית ובנאו, הרי זה
 חוזר, רבי יהודה אומר: אם חדש בו דבר –
 חוזר. ואם לאו – אין חוזר. רבי אליעזר
 אומר: אנשי שרון לא היו חוזרין לבתיהן,
 מפני שהיו מחדשים אותן פעם אחת
 בשבוע.

ז, יא (דְּבָרִים כ): "וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כָּרֶם
 וְלֹא חָלְלוּ יַלְךְ וַיִּשׁוּב לְבֵיתוֹ", אַחַד הַנוֹטֵעַ
 אֶת הַכָּרֶם וְאֶחָד חִמְשָׁה אֵילָנֵי מֵאֵל
 מִחֻמֶּשֶׁת הַמִּינִין, אִפְלוּ בַחֲמֵשׁ עִירוֹת – הִרִי
 זֶה חוֹזֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אִין לִי
 בְּמִשְׁמַע אֵלָא כָּרֶם.

ז, יב (דְּבָרִים כ): "וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲרַשׁ
 אִשָּׁה", אַחַד הַמְּאָרֶס וְאֶחָד הַמֵּיבֵס, אִפְלוּ
 שׁוֹמְרֵת יָבֵם לְחֻמֶּשֶׁה אַחִין, וְאִפְלוּ חֻמֶּשֶׁה
 אַחִין שְׂשֻׁמְעוֹ שְׂמַת אַחִיהֶם בְּמִלְחָמָה – כֵּלֵן
 חוֹזְרִין וּבָאִין, אִין לִי אֵלָא בְּנֵה בֵיתוֹ וְלֹא
 חֲנֻכוּ, נָטַע כָּרֶם וְלֹא חָלְלוּ, אֲרַס אִשָּׁה וְלֹא
 לָקַחָה, בְּנֵה בֵית וְחֲנֻכוּ, וְלֹא שָׁהָה שְׁנַיִם עָשָׂר
 חֳדָשׁ. נָטַע כָּרֶם וְחָלְלוּ וְלֹא שָׁהָה שְׁנַיִם עָשָׂר
 חֳדָשׁ. אֲרַס אִשָּׁה וְלָקַחָה וְלֹא שָׁהָה שְׁנַיִם
 עָשָׂר חֳדָשׁ. מִנִּין שְׂאִין זִוּין מִמְּקוֹמָן? תַלְמוּד
 לומר (דְּבָרִים כד): "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה
 חֲדָשָׁה", דְּבַר זֶה בְּכֹלֵל הִיָּה, וְלִמָּה יֵצֵא?
 לְהַקִּישׁ אֵלָיו, מֵה זֶה מִיַּחַד שְׂאֲרַס אִשָּׁה
 וְלָקַחָה וְלֹא שָׁהָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ שְׂאִין זֶה
 מִמְּקוֹמוֹ – אִף כֵּלֵן כֵּן.

ז, יג למדה תורה דרך ארץ, נודמנה לאדם
 פרנסה יקח לו בית, חזר נודמנה פרנסה לו
 – יקח לו שדה, חזר, נודמנה – יקח לו אשה,
 שנאמר (דְּבָרִים כ): "מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בְּנֵה וּמִי
 הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע", וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲרַשׁ
 אִשָּׁה, וְכֵן שְׁלֵמָה אָמַר בְּחֻכְמָתוֹ (מְשָׁלִי כד):
 "הֵכֵן בַּחוּץ מִלֵּאכְתָּךְ" וְגו'. "הֵכֵן בַּחוּץ
 מִלֵּאכְתָּךְ" – זֶה בֵּית. "וְעֵתְדָה בְּשֵׁדָה" – זֶה
 שְׂדֵה. "אַחַר וּבִנְיַת בֵּיתָךְ" – זֶה אִשָּׁה. דְּבַר
 אַחֵר, "הֵכֵן בַּחוּץ מִלֵּאכְתָּךְ" – זֶה מִקְרָא.
 "וְעֵתְדָה בְּשֵׁדָה לָךְ" – זֶה מִשְׁנֵה. "אַחַר וּבִנְיַת
 בֵּיתָךְ" – זֶה מִדְרָשׁ. דְּבַר אַחֵר, "הֵכֵן בַּחוּץ
 מִלֵּאכְתָּךְ" – זֶה מִקְרָא וּמִשְׁנֵה. "וְעֵתְדָה

הַשָּׁלִים

תּוֹסֶפֶתָא

הַלְלוּ – אֵין נֹתַנִין פְּסִי הָעִיר, וְאֵין מְסַפְקִין
מִים וּמְזוֹן לְמַלְחָמָה, וְאֵין מְתַקְנִים אֶת
הַדְּרָכִים. רַבֵּי יְהוּדָה הִיא קוֹרָא לְמַלְחָמַת
הַרְשׁוֹת מְלַחְמַת מְצוּהָ, אָבֵל מְלַחְמַת חוֹבָה
– הַכֹּל יוֹצֵא, אֲפֹלוּ חָתָן מְחַדְרוּ וְכֹלָה
מִחֻפְתָּהּ.

א רוף צו אנשי שלומינו איבערצוקוקן די אוצרות

מיט יעדן דורכגייענדיגן טאג, קומען ארויס פילע פרישע קונטרסים און ספרים וואס מען דרוקט פריש איבער פון אנפאנג, סיי די אותיות, סיי מיט הגה, און אויך מיט א הערליכע פרישע דעקל וואס ציעט מען זאל עס נעמען.

אין לויף פון די ארבעט אין קרן הדפסה נאכדעם וואס מען האט שוין זוכה געווען אז הונדערטער קונטרסים זענען געדרוקט געווארן, האט מען שוין געהאט פילע פעלער ווען נאכדעם וואס דער קרן הדפסה האט ארויסגעגעבן לאור עולם א פרישע קונטרס אדער ספר, איז אפיר געקומען איינער וואס האט געזאגט אז ער האט ביי זיך די גאנצע ספר אין א טעקסט פארמאט וואס מען וואלט געקענט נוצן איבערצודרוקן דעם ספר, אסאך שנעלער און ביליגער.

דערפאר איז דער קרן הדפסה ארויסגעקומען אין א רוף צו אנשי שלומינו: "אל תמנע טוב מבעליו!", געבט ארויס אייער אוצרות! טייערע ידידים, איר האט ביי זיך אין באזיץ פילס פון ספרים אדער קונטרסים פון מוהרא"ש, וואס מען קען דערמיט באלייכטן די וועלט? איר קענט פארשפארן פיל צייט פון דארפן פריש איבערטייפן דעם גאנצן קונטרס! אויף וועמען ווארט איר? פארבינדט איך שוין צום קרן הדפסה דורכן שיקן אן אימעיל צו office@kerenhadfusa.org.

אין אנדערע נייעס זענען במשך די לעצטע וואך זענען ארויסגעקומען נאך פילע ספרים און קונטרסים ביים קרן הדפסה, צווישן זיי: ברכת הפרנסה, האלט זיך שטארק, סדר דרך הלימוד, רק רגע, יסוד האמונה, הצלחה לתמיד צעיר, אידישקייט איז שיין, תן חיוד, און נאך פיל.

כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים!

בשעת'ן קויפן אויף עמאָזאָן געבט איר צדקה פאר די הייליגע ספרים

יא איר האט גוט געליינט. איר קענט אנשטעלן אייער עמעזאן אקאונט, אז בשעתן קויפן ביי זיי, וועלן זיי אראפגעבן א קליינע פראצענט פון אייער איינקויף פארן "קרן הדפסה".

וויאזוי ארבעט דאס? עמעזאן האט לעצטענס איינגעפירט ביי זייער וועבסייט, אז מען קען אויסוועלן א "טשעריטי" וואס זיי וועלן אוועקגעבן א האלבע פראצענט פון די איינקויף פרייז פאר יענעם ארגאניזאציע.

די גאנצע זאך קאסט "גארנישט" פארן קאסטומער וואס קויפט איין, די פרייזן פון די פראדוקטן אויף עמעזאן בלייבן די זעלבע. נאר עמעזאן נעמט אראפ א קליינע פראצענט פון זייער אייגענע ריווח, און גיבט דאס פארן ארגאניזאציע וואס דער קאסטומער האט אויסגעוועלט.

אויף די נאכפראגע פון אנשי שלומינו וואס קויפן איין אויף עמעזאן און ווילן נישט אז זייער געלט זאל גיין פאר עפעס א "טשעריטי", נאר ווילן געבן זייער געלט פאר אמת'ע צדקה, בפרט ווילן אנשי שלומינו שטיצן דעם "קרן הדפסה" היכל הקודש, וואס איז פון די גרעסטע צדקות וואס איז שייך, דהיינו דרוקן די הייליגע ספרים, און זיי פארשפרייטן אויף די גאנצע וועלט.

דערפאר איז א שמחה צו מעלדן אלע אונזערע ליינער, אז דער "קרן הדפסה" איז פולקאם רעגיסטרירט ביי עמעזאן אלץ א "טשעריטי", און מען קען שוין אויסוועלן ביי עמעזאן סמייל "קרן הדפסה ברסלב".

בשעת'ן קויפן אויף עמעזאן געבט איר צדקה פאר די הייליגע ספרים

די גאנצע זאך איז זייער גרינג:

1. גיי צו עמעזאן דורך <https://smile.amazon.com>

2. קלויב אויס Keren Hadfusa of Breslev

און פון דא און ווייטער, יעדעס מאל וואס דו קויפט בי
עמעזאן דורך Amazon Smile, נעמסטו אויטאמאטיש א חלק
אין די הייליגע ארבעט פון דרוקן און פארשפרייטן דעם
הייליגן רבינס ספרים און עצות פאר אידישע קינדער אויף די
גאנצע וועלט, און מיט דעם דערנענטערן אידישע קינדער צום
באשעפער.

<p>28</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>כד 24</p>	<p>עלות השחר _____ 6:58 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:20 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:08 שקיעה _____ 4:30 בבלי: תענית טז • ירושלים: גיטין מח • תוספתא: סוטה א נ"ך: שמואל ב ט-י • רמב"ם: פסולי המוקדשין ד</p>
<p>29</p>	<p>שני Monday</p>	<p>כה 25</p>	<p>1st Day of Chanukah עלות השחר _____ 6:59 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:21 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:09 שקיעה _____ 4:29 בבלי: תענית יז • ירושלים: גיטין מט • תוספתא: סוטה ב נ"ך: שמואל ב יא-יב • רמב"ם: פסולי המוקדשין ה</p>
<p>30</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>כו 26</p>	<p>2nd Day of Chanukah עלות השחר _____ 7:00 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:22 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:09 שקיעה _____ 4:29 בבלי: תענית יח • ירושלים: גיטין נ • תוספתא: סוטה ג נ"ך: שמואל ב יג-יד • רמב"ם: פסולי המוקדשין ו</p>
<p>1</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>כז 27</p>	<p>3rd Day of Chanukah עלות השחר _____ 7:01 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:23 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:10 שקיעה _____ 4:29 בבלי: תענית יט • ירושלים: גיטין נא • תוספתא: סוטה ד נ"ך: שמואל ב טו-טז • רמב"ם: פסולי המוקדשין ז</p>
<p>2</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>כח 28</p>	<p>4th Day of Chanukah עלות השחר _____ 7:02 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:23 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:10 שקיעה _____ 4:28 בבלי: תענית כ • ירושלים: גיטין נב • תוספתא: סוטה ה נ"ך: שמואל ב יז-יח • רמב"ם: פסולי המוקדשין ח</p>
<p>3</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>כט 29</p>	<p>5th Day of Chanukah עלות השחר _____ 7:03 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:24 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:11 שקיעה _____ 4:28 בבלי: תענית כא • ירושלים: גיטין נג • תוספתא: סוטה ו נ"ך: שמואל ב יט-כ • רמב"ם: פסולי המוקדשין ט</p>
<p>4</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>ל 30</p>	<p>6th Day of Chanukah עלות השחר _____ 7:04 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:25 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:12 שקיעה _____ 4:28 בבלי: תענית כב • ירושלים: גיטין נד • תוספתא: סוטה ז נ"ך: שמואל ב כא-כב • רמב"ם: פסולי המוקדשין י</p>

Candle Lighting 4:10 הדלקת הנרות

Shabbos Ends 5:41 זמן מוצש"ק

די קדושה פון חנוכה קומט פון דעם וואס דער אייבערשטער האט אויגז מוחל געווען יום כיפור.

(ליקוטי מוה"רן חלק ב' סימן ו')